

การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมทางการเมือง
ของประชาชนในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร

สุธาสินี ไกรฤกษ์

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชา
สาขาวิชาโทศึกษาศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974 – 334 – 721 - 6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MEDIA EXPOSURE, KNOWLEDGE AWARENESS
AND POLITICAL BEHAVIOR OF PEOPLE IN BANGKOK CONGESTED COMMUNITIES

MISS SUTHASINEE KRAIRERKSH

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974 – 334 – 721 - 6

สุธาสิณี ไกรฤกษ์ : การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนใน
ชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร (MEDIA EXPOSURE KNOWLEDGE
AWARENESS AND POLITICAL BEHAVIOR OF PEOPLE IN BANGKOK
CONGESTED COMMUNITIES) อ.ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปาริชาติ
สถาปิตานนท์ สโรบล, 147 หน้า ISBN 974 - 334 - 721 - 6

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ความรู้ และพฤติกรรม
ทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจาก
กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 408 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล
ได้แก่ แบบสอบถาม และนำเสนอผลการวิจัยด้วยคำร้อยละ คำเฉลี่ย การทดสอบความแตกต่าง
การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับตัวแปรต่างๆ พบว่า
  - 1.1 อายุ และการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง
  - 1.2 สถานภาพกับรายได้ มีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมทางการเมือง
2. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมือง
3. ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทย ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทาง
การเมือง
4. ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทย ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมือง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา... การประชาสัมพันธ์..... ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา... นิเทศศาสตร์พัฒนาการ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา... 2542..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4185159428 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD : MEDIA EXPOSURE / KNOWLEDGE AWARENESS / POLITICAL BEHAVIOR /

BANGKOK CONGESTED COMMUNITIES

SUTHASINEE KRAIRERKSH : MEDIA EXPOSURE KNOWLEDGE
AWARENESS AND POLITICAL BEHAVIOR OF PEOPLE IN BANGKOK
CONGESTED COMMUNITIES. THESIS ADVISOR : PARICHART
STHAPITANONDA SAROBOL.Ph.D.

147 pp. ISBN 974 – 334 – 721 - 6

The objective of this research is to study the media exposure knowledge awareness and political behavior of people in Bangkok congested communities. Questionnaires were used to collect data from 408 samples in Bangkok. Percentage,mean,t-test,One-Way ANOVA and Pearson's Product Moment Correlation were applied to data analyses.

The results of this study revealed the following findings :

1.Demographic variables

1.1 age and education were correlated with media exposure on politics.

1.2 status and income were correlated with political behavior.

2.Exposure to television,radio,newspapers and magazines is not significantly correlated with political behavior.

3.Knowledge Awareness is not significantly correlated with media exposure.

4. Knowledge Awareness is not significantly correlated with political behavior.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา... การประชาสัมพันธ์.....ลายมือชื่อนิสิต..... *Ph. 1.5*

สาขาวิชา... นิเทศศาสตร์พัฒนาการ.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา... *Parichart Sthapitanonda Sarbol*

ปีการศึกษา... 2542.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ที่สำเร็จล่วงไปได้ด้วยดีนั้น มีบุคคลหลายท่านและหลายสิ่งหลายอย่างที่ เป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จนี้ ก่อนอื่น ขอขอบคุณ ผศ.ดร. ปารีชาติ สถาปิตานนท์ ศโรบล ผู้ให้ เกียรติเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์รศ.ดร. ธนวดี บุญถื่อ และรศ. อุบลวรรณ ปิติพัฒน์โยนิศ ที่ให้เกียรติ เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ให้แก่ข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณ คร.วิเชียร เกตุสิงห์ ที่กรุณาให้คำ ปรึกษาด้านสถิติ รศ.ดร. ประมวศ ทัศเวทิน ที่คอยไต่ถามความสุขความทุกข์ และให้กำลังใจข้าพเจ้า ตลอดการศึกษาในรั้วนิเทศฯ รศ. ดร. ศุภชัย ยาวะประภาษ Prof. Michael H. Nelson คุณรัชชชถ กันหลง ขอขอบคุณ Mr. Kwok แรงบันดาลใจและกำลังใจที่มาจากแคนาดา ที่เปิดสุนทรีย์ ฟ็อมฉฉถลิ แอน Yao Jing Hua Chen Li Na และรวมถึงพี่น้องน้องๆในสถาบันพระปกเกล้า ที่เป็นห่วงและคอยให้ กำลังใจ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชน และชาวชุมชนแออัดที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ตั้งแต่บ้านประธาน ไปจนถึงลูกเด็กเล็กแดงที่เดินตามเป็นขบวน เพื่อคอยเก็บแบบสอบถามทำให้ข้าพเจ้า ประทับใจกับ คำว่า “ แม้ไม่สวยใสแต่รวยน้ำใจ นะจะบอกให้ ”

แม้ว่าจะมีอุปสรรคมากมายในชีวิตเข้ามารุมเร้าขณะที่ศึกษาอยู่ สิ่งที่เป็นแรงผลักดันข้าพเจ้าให้ ต่อสู้กับมัน คือ ครอบครัว ข้าพเจ้าขออุทิศร่างกาย และแรงใจที่พยายามฝ่าฝืนจนจบการศึกษา ให้กับ พันเอกพิเศษ ประชิต ไกรฤกษ์ นางสาวลิวัลย์ ไกรฤกษ์ ผู้มีพระคุณและเป็นที่ยกย่อง เพราะตลอด ชีวิตของข้าพเจ้า คงจะตอบแทนความดีที่ท่านเลี้ยงดูข้าพเจ้ามาได้ไม่หมด และนางสาวอุบลวรรณ ไกรฤกษ์ คุณน้า ที่คอยดูข้าพเจ้าอยู่จากสวรรค์

สุธาสินี ไกรฤกษ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ

บทที่

1.บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	7
สมมติฐาน.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
นิยามศัพท์.....	8
2.แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวความคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง.....	11
แนวคิดเรื่องลักษณะทางประชากรกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง.....	24
แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้ และการเรียนรู้ทางการเมือง.....	29
แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง.....	32
แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	40
งานวิจัยทั้งใน และต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง.....	48
3.ระเบียบวิธีวิจัย.....	52
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	52
กลุ่มตัวอย่าง.....	52
ตัวแปร ในการวิจัย.....	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56

การทดสอบเครื่องมือ.....	56
เกณฑ์การให้คะแนน.....	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล.....	60
การประมวลผลข้อมูล.....	61
4.ผลการวิจัย.....	62
การนำเสนอข้อมูลทั่วไป.....	62
ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย.....	76
5.สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	109
สรุปผลการวิจัย.....	110
อภิปรายผล.....	112
ข้อเสนอแนะ.....	130
รายการอ้างอิง.....	132
ภาคผนวก.....	137
ประวัติผู้วิจัย.....	147

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1.จำนวนและร้อยละของลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....	63
2.จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	64
3.จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการศึกษา.....	65
4.จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้.....	66
5.จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ.....	67
6.จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ.....	68
7.จำนวน ค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างผ่าน สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุและสื่อสิ่งพิมพ์.....	69
8. จำนวน ค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ผ่านสื่อบุคคล.....	70
9. จำนวน ค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างผ่าน รูปแบบการนำเสนอข่าวสารทางการเมือง.....	71
10.จำนวน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง ในส่วนที่วัดความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย.....	72
11.จำนวนค่าเฉลี่ยของการมีพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง.....	74
12.ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับการมีพฤติกรรมทางการเมือง ของกลุ่มตัวอย่าง.....	76
13.ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆของ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....	77
14. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆของ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	78
15. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆของ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการศึกษา.....	79
16. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆของ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ.....	80

17. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆของ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ.....	81
18. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆของ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้.....	82
19. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ โทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์จำแนกตามเพศ.....	83
20. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ โทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์จำแนกตามอายุ.....	84
21. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ โทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์จำแนกตามการศึกษา.....	85
22. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ โทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์จำแนกตามสถานภาพ.....	86
23. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ โทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์จำแนกตามอาชีพ.....	87
24. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ โทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์จำแนกตามรายได้.....	88
25. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล จำแนกตามเพศ.....	89
26. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล จำแนกตามอายุ.....	90
27. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล จำแนกตามการศึกษา.....	91
28. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล จำแนกตามสถานภาพ.....	92
29. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล จำแนกตามอาชีพ.....	93
30. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล จำแนกตามรายได้.....	94

31. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการนำเสนอการนำเสนอ ข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....	95
32. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการนำเสนอการนำเสนอ ข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	96
33. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการนำเสนอการนำเสนอ ข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการศึกษา.....	97
34. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการนำเสนอการนำเสนอ ข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ.....	98
35. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการนำเสนอการนำเสนอ ข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ.....	99
36. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการนำเสนอการนำเสนอ ข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้.....	100
37. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....	101
38. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	102
39. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการศึกษา.....	103
40. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ.....	104
41. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ.....	105
42. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้.....	106
43. ค่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทย กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง.....	107
44. ค่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทย กับพฤติกรรมทางการเมือง.....	108

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสำคัญที่ประจักษ์กันทั่วไปอย่างหนึ่งของประเทศที่กำลังพัฒนา คือการที่ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับข่าวสารทางการเมือง หรือความเป็นไปของประเทศชาติอยู่ในวงจำกัด ลักษณะดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนในฐานะปัจจัยนำเข้า (input) เป็นผู้เรียกร้อง (demand) และสนับสนุน (support) ต่อระบบการเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่นำกระบวนการทางการเมืองดำเนินไปได้โดยปกติ หรือมีคุณภาพนั้น อยู่ในสภาพคือประสิทธิภาพ เป็นสาเหตุที่ทำให้ระบบการเมืองดำเนินไปได้อย่างไม่ราบรื่น หรือขาดเสถียรภาพได้

จากทฤษฎีระบบทั่วไป ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันระหว่างปัจจัยนำเข้า ตัวระบบ และปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยนำเข้าจะเป็นตัวนำทรัพยากรทางการเมืองเข้าไปสู่ระบบการเมือง เพื่อให้ระบบการเมืองทำการพิจารณาตัดสินใจจัดเปลี่ยนแปลงทรัพยากรเหล่านั้น ให้เป็นผลิตผลของระบบ ในรูปของปัจจัยนำออก โดยอาจจะมีการประเมินระบบด้วยกระบวนการนำออก ที่มีการประเมินระบบด้วยกระบวนการย้อนกลับเพื่อให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสภาพแวดล้อม และมีการดำรงรักษาเพื่อทำให้ระบบการเมืองมีคุณภาพอันส่งผลถึงสมรรถนะและกระบวนการเปลี่ยนแปลงของระบบด้วย อย่างไรก็ตามการดำรงรักษา และปรับตัวของระบบนั้น หมายถึง การที่ระบบสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างสอดคล้องกับสังคม กระบวนการทำหน้าที่ของโครงสร้างต่างๆ อย่างสอดคล้องกันตามที่วางไว้ จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาการเมืองในระบบ ซึ่งสามารถนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ว่า ระบบการเมืองใด พัฒนาไปมากน้อยเพียงใด (Pye, 1963)

ปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการนำเข้า ได้แก่บทบาทในการเรียกร้องให้ระบบดำเนินการเพื่อสร้างอรรถประโยชน์ให้แก่รัฐ หรือ ชุมชน คือการคมนาคมสื่อสาร และการสารสนเทศ บทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนระบบการเมือง คือ การสื่อสารกับรัฐบาล และการยอมรับรัฐบาล ระบบที่ทำหน้าที่แปรสภาพก็จะต้องทำหน้าที่ภายใต้หลักเกณฑ์ด้วยการคมนาคมสื่อสารทั้งกับภายในและภายนอกกระบวนการเมือง และหลังจากที่ระบบการเมืองได้ปฏิบัติภารกิจข้างต้นแล้ว ก็จะแสดงออกโดยผ่านปัจจัยนำออก โดยปัจจัยนำออก

มักปรากฏในรูปของ การจัดเก็บรายได้ การออกกฎระเบียบ การจัดสรรทรัพยากรไม่ว่าในด้านพัสดุหรือบริการ การจัดสรรนามธรรมทั้งปวง เช่นค่านิยม นโยบาย หรือสัญลักษณ์ ซึ่งต้องอาศัยการสื่อสารเข้ามาช่วยในการดำเนินขั้นตอนต่างๆเหล่านี้ (Pye , 1963) หากปัจจัยอื่นของกระบวนการแปลงผันระบบ (conversion process) ไม่สามารถปรับตัวเพื่อสนองหน้าที่ของระบบในด้านนี้ได้แล้ว ก็จะนำมาซึ่งการ ไร้เสถียรภาพ การไร้ประสิทธิภาพในการสนองตอบการเรียกผล หรือ ในที่สุดทำให้ระบบแตกสลาย (Easton , 1969)

ในจำนวนปัญหาที่สำคัญของกระบวนการพัฒนาทางการเมือง คือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมือง (political behavior) เมื่อพิจารณาจากขอบเขต และความหมายของกระบวนการพัฒนาทางการเมืองที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น เห็นได้ว่าการพัฒนาทางการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กันของประชาชน ความสามารถของระบบการเมืองที่จะดูดซึมกลุ่มทางสังคมต่างๆที่มีความต้องการเข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล การพัฒนาประชาธิปไตย ตลอดจนการเสริมสร้างระบบการเมืองสมัยใหม่ ทั้งหมดนี้มีส่วนเกี่ยวพันกับการพัฒนาทางการเมืองทั้งสิ้น (สุจิต บุญบงการ, 2542)

ในการมีพฤติกรรมทางการเมืองหลายรูปแบบนั้น การติดตามข่าวสารทางการเมืองในฐานะผู้ส่งข่าวสาร (communicator) ก็จัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีพฤติกรรมทางการเมืองที่มีความสำคัญมาก (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2523) การเข้ามามีพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนจะมีอัตราสูงเพียงใด และมีประสิทธิภาพเพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับว่าประชาชนมีความรู้เรื่องการเมือง ความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของการเมืองมาก น้อยเพียงใด เพราะถ้าประชาชนขาดความรู้และความสนใจในข่าวสารทางการเมือง ก็จะเป็นเหตุให้ประชาชนเมินเฉยต่อกระบวนการทางการเมือง

การสื่อสารกับการเมืองจัดว่าเป็นสื่อที่อยู่ควบคู่กันจนแยกไม่ออก เปรียบเหมือนด้านที่ต่างกันของเหรียญอันเดียวกัน ทั้งนี้เพราะการเมืองเกิดขึ้นได้เฉพาะในระบบสังคม และ ระบบสังคมก็คือการสื่อสาร (Berlo , 1960) นั่นเองกล่าวคือ ชีวิตสังคมจะเป็นไปอย่างไร ขึ้นกับความสามารถของประชาชนในการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การสื่อสารเป็นเครื่องมือสนับสนุน หรือเรียกชื่อทางการเมืองนั่นเอง

การสื่อสารเพื่อพัฒนาทางการเมืองนั้นเป็นส่วนสำคัญของกิจกรรมทางการเมืองในแต่ละประเทศ ทั้งนี้ เพื่อมิให้มีผลต่อการเสริมการมีพฤติกรรมทางการเมืองของ

ประชาชน หรือปรับเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมของกลุ่มสังคม หรือประชาชนโดยทั่วไปให้สอดคล้องกับระบบการปกครอง ตลอดจนสนับสนุนรัฐบาล การสื่อสารเพื่อการพัฒนาต้องกระทำโดยมีวัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ต้องกระทำโดยต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวอย่างเป็นระบบ และใช้วิธีการสื่อสารทุกรูปแบบเท่าที่เหมาะสม (เกษม ศิริสัมพันธ์ , 2525)

การที่ประชาชนในบางประเทศ มีความรู้เรื่องการเมืองจากข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับดำนั้น มีสาเหตุอยู่หลายประการ เป็นต้นว่า โดยทั่วไปแล้วประเทศที่กำลังพัฒนามักมีการคมนาคมที่ไม่สะดวกนัก ไปมาหาสู่กันลำบาก ประสบกับความยากจน สิ่งเหล่านั้นเป็นอุปสรรคต่อการได้มาซึ่งข่าวสารทางการเมือง นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาของประชาชน มีความสัมพันธ์สูงกับความสนใจทางการเมือง และประชาชนในประเทศที่กำลังพัฒนา มีอัตราการอ่านออกเขียนได้ต่ำ จึงนำมีความรู้ข่าวสารทางการเมืองต่ำไปด้วย (Easton , 1969)

ในสังคมไทยที่เป็นปกติที่มีปริมาณของสารสนเทศไหลเวียนอยู่เสมอ ปรากฏการณ์ทางการเมืองที่รัฐ หรือระบบสามารถดำเนินไปสู่ภาวะผลตอบแทนทางการเมืองทางการเมืองย่อมเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงการที่รัฐประสบความสำเร็จในการตัดสินใจ ฉะนั้น หากการบริการที่รัฐทำให้เกิดภาวะเหนียวรั้งทางการเมือง รัฐจะไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทันกับความต้องการของสังคม สังคมจะพัฒนาไปได้ช้ากว่าที่ควรจะเป็น ทั้งนี้ก็เพราะรัฐยังขาดพื้นฐาน และการเตรียมการเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร , 2537) อีกทั้งยังมีประเด็นที่ถกเถียงกันอยู่เสมอว่า ประชาธิปไตยของไทยดำเนินไปอย่างล้มลุกคลุกคลาน และนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ทหารได้เข้าแทรกแซงทางการเมือง โดยการรัฐประหารมาโดยตลอด นั้น ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะประชาชนขาดความรู้ และไม่ฝักใฝ่ในข่าวสารทางการเมือง รวมถึงมีพฤติกรรมทางการเมืองน้อย (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร , 2537)

ข่าวสารทางการเมือง มีอิทธิพลต่อ ความรู้ และพฤติกรรมทางการเมืองของคนไทยในด้านต่างๆ โดยทั่วไป กล่าวคือคนที่มีความรู้ข่าวสารทางการเมืองสูง มีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกต่อตนเอง ในขณะที่ผู้ที่มีความรู้ข่าวสารทางการเมืองต่ำ มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองจากการถูกชักจูงระดับหนึ่ง (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ,

2523) อีกทั้งการมีพฤติกรรมทางการเมือง เป็นเครื่องแสดงถึงการพัฒนาทางการเมือง และคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวมของประเทศ (Garald , 1982) ด้วย

จากการดำเนินงานในโครงการต่างๆ เพื่อเพื่อเผยแพร่ความรู้ และข่าวสารทางการเมืองซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตของพลเมืองในประเทศ ปรากฏว่า ประสบความสำเร็จเป็นส่วนใหญ่ สาเหตุสำคัญมาจาก การมองข้ามความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง หรือมีพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน (people's participant) ทั้งนี้ เพราะโครงการต่างๆ มีช่วงเวลากการปฏิบัติงานในเขตพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งจำกัด ไม่อาจที่จะดำเนินการในท้องที่เป้าหมายเดิมตลอดไปจนไม่มีที่สิ้นสุด หากเป็นโครงการ ที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงแล้ว เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการดำเนินการ งานส่วนใหญ่ที่ทำไว้ก็ไม่มีผล ทั้งนี้เพราะประชาชนขาดความผูกพัน และความเข้าใจอย่างเพียงพอ จึงไม่สามารถสานต่อ หรือใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ทางการจัดไว้ให้ตามที่ควรจะเป็น (วันรักษ์ และชูศรี , 2525)

ยิ่งไปกว่านั้น ประชาชนส่วนใหญ่ยังอยู่ในสภาพที่ด้อยพัฒนาแม้กระทั่งในเมืองหลวง การพัฒนาโดยเฉพาะพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนระดับชนชั้นกรรมาชีพ หรือประชาชนในชุมชนแออัด ยังกระจายอย่างเป็นกระจุกในหมู่คนส่วนน้อย คนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาจึงถูกละเลยไม่ได้รับดอกผลของการพัฒนาแต่อย่างใด ดังนั้น พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนชาวไทย จึงยังมีลักษณะดังต่อไปนี้ อย่างชัดเจน คือ (ประสทธิ คุลยาทร,2541)

1.สยบต่ออำนาจรัฐ และอำนาจการเมืองโดยไม่เสื่อมคลาย ไม่เคยปรากฏว่าประชาชนชาวไทยลุกขึ้นกบฏต่อรัฐชาติปีศาจอย่างแตกหัก

2.รอคอยการหยิบยื่นช่วยเหลือจากรัฐไม่เคยปรากฏว่า ประชาชนชาวไทย รวมตัวกันเป็นองค์กรต่อรองกับรัฐอย่างจริงจัง และเป็นองค์กรถาวร

ถึงแม้ว่า ระบอบประชาธิปไตยนั้นให้ความสำคัญกับคนในสังคมทุกคน ไม่เลือกชั้น วรรณะ สิทธิทางการเมืองเบื้องต้นของแต่ละคนนั้นมีเท่ากัน เสียงของคนจนมีความสำคัญเท่ากับเสียงของคนรวย ถ้าคนในสังคมมีความรับผิดชอบต่อบ้านเมือง คอยติดตามข่าวสารบ้านเมือง รู้ถึงความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงต่างๆ ก็จะเป็นคนที่มีคุณภาพ สามารถมีการตัดสินใจทางการเมืองอย่างถูกต้อง และแน่นอนย่อมเป็นการช่วยสนับสนุนระบอบประชาธิปไตย ที่ให้ความสำคัญกับประชาชนให้ยิ่งขึ้นต่อไป (สุขุม นวลสกุล,2540)

ดังนั้น รัฐจึงควรให้ความสำคัญ และสนใจต่อการเข้ามามีพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน ตลอดจนดำเนินการต่างๆ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นขบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเปลี่ยนแปลงเพื่อตัวประชาชนเอง และมีการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังปรารถนา หรือที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ต้องมีใช้การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก ซึ่งสำหรับในประเทศไทยเรานั้น การสื่อสารเพื่อการพัฒนาทางการเมือง อย่างเป็นทางการเป็นระบบต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน นับว่ายังย่อห้อยอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากมิได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนไว้ จึงไม่สามารถผลิตสารที่มุ่งต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่มีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากไม่มีสารชัดเจนเพื่อการพัฒนาทางการเมืองเช่นนี้ การสื่อสารเพื่อการพัฒนาทางการเมืองในประเทศไทยจึงมุ่งไปที่ การปรับปรุง หรือแก้ไขปัญหาทางการเมืองบางประเด็น ตามแต่ลักษณะเหตุการณ์เป็นสำคัญ ที่นับว่าเป็นการสื่อสารหลัก คือ การพัฒนาระบบประชาธิปไตย และการพัฒนาความมั่นคง (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร , 2537)

การมุ่งพัฒนาให้ประชาชนได้รับความรู้ และเข้ามามีพฤติกรรมทางการเมืองเป็นเรื่องยากลำบาก แต่ถ้าหากกระทำได้สำเร็จแล้ว จะเกิดผลต่อการพัฒนาที่สืบเนื่องต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และเป็นวิธีเดียวที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเอง ไม่ต้องพึ่งบุคคลจากภายนอก (พินิจ ลากชานนท์ , 2529)

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองขนาดใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางความเจริญของประเทศ ซึ่งดึงดูดให้ประชาชนในชนบทมาประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้จุนเจือตนเอง และครอบครัวเป็นเวลานาน จนถึงกับก่อสร้างที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร เรียกว่าชุมชนแออัด ดังภาพที่เห็นทั่วไปในเขตต่างๆของกรุงเทพมหานคร

ประชาชนในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร เป็นประชาชนกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งซึ่งจากการสำรวจของการเคหะแห่งชาติร่วมกับกรุงเทพมหานคร พบว่า มีชุมชนแออัดรวมทั้งสิ้น 843 ชุมชน จำนวน 145,943 ครอบครัว จำนวนประชากรรวม 1,164,509 คน คิดเป็นร้อยละ 14.56 ของประชากรในกรุงเทพมหานคร (การเคหะแห่งชาติ, 2540)

ชุมชนที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ปรากฏว่า ชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครมีการขยายตัวเป็นไปอย่างรวดเร็ว และจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ชนแออัด ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นผู้ใช้แรงงาน หรือกรรมกร ซึ่งในระบบการเมืองไทย กรรมกรเป็นพลังที่สำคัญทางการเมืองอย่างหนึ่ง (บุญเลิศ ชีระตระกูล , 2527)

ถึงแม้ว่าชุมชนแออัดจะมีลักษณะที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมที่ไม่ถูกสุขลักษณะตามแบบมาตรฐานทั่วไป รวมทั้ง ยังเป็นแหล่งอบายมุข เช่น อาชญากรรม และยาเสพติด แต่ชุมชนแออัดยังเป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยให้ได้มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ปัญหาที่ชาวชุมชนแออัดต้องเผชิญ คือ การเรียนรู้ และปรับตัวให้เข้ากับสภาพของสังคมเมือง (อรรถัย เวชภูมิ , 2540)

จากสภาพปัญหาแวดล้อมที่ประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครต้องประสบกับปัญหาดังกล่าว เป็นสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้ประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครขาดความสนใจในการเข้ามามีพฤติกรรมทางการเมือง

การสื่อสาร จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนา เพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในสังคมไทย การให้ข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ จะใช้เพื่อส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในชุมชนแออัดเหล่านั้น และขยายงานพัฒนาทางการเมือง ตลอดจนทำให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองอันเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย การสื่อสารจะทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญ ซึ่งจะทำให้การพัฒนาประเทศด้านการเมืองการปกครอง เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

แต่อย่างไรก็ดี การมีพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะ การเปิดรับข่าวสาร และการสร้างความรู้ทางการเมือง จนกระทั่งประชาชนได้แสดงพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งหากประชาชนที่ด้อยโอกาส อันเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังพัฒนาเช่นประเทศไทย ขาดการมีพฤติกรรมทางการเมืองแล้ว การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น คงไม่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และการพัฒนาในด้านต่างๆของระบบสังคมคงเป็นไปได้ไม่คึก การศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร จึงนับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และน่าสนใจอย่างยิ่ง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาพฤติกรรมทางการเมือง ของประชาชนในชุมชนแออัด โดยศึกษาจากการวิเคราะห์ และประมวลผลด้านการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง

เมือง ความรู้ ที่ประชาชนในชุมชนแออัดมี เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยในปัจจุบัน

ปัญหาคำวิจัย

1. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดเป็นอย่างไร
2. ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย ของประชาชนในชุมชนแออัด อยู่ในระดับใด
3. พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัด
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย ของประชาชนในชุมชนแออัด
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัด

สมมติฐานการวิจัย

1. การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัด
2. ประชาชนในชุมชนแออัดที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเรื่องการเมืองแตกต่างกัน
3. ประชาชนในชุมชนแออัดที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน
4. ความรู้ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัด
5. ความรู้ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัด

ขอบเขตและข้อจำกัดของงานวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะประชาชนในชุมชนแออัดเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น และผลการวิจัย ไม่อาจนำไปสรุปใช้กับประชาชนในจังหวัดอื่นๆของประเทศไทย

2.การวิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะพฤติกรรมทางการเมือง อันได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้าฟังการหาเสียง การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีสนทนาเรื่องการเมืองการปกครอง การเข้าสังกัดกลุ่มเพื่อมีบทบาททางการเมือง การร่วมทำประชาพิจารณ์ การประท้วง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การนั่งเลขทางการเมือง ซึ่งอาจมีตัวแปรอื่นๆอีกแต่ไม่ได้นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้

3.การวิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยทางลักษณะทางประชากร อันได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ และปัจจัยส่วนบุคคล คือ ความรู้ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน ซึ่งมีตัวแปรอื่นๆอีก แต่ไม่ได้นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการเมืองของไทยได้นำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการพัฒนา และส่งเสริมประชาธิปไตยในกลุ่มคนในชุมชนแออัดเขตกรุงเทพมหานคร
- 2.เพื่อให้เห็นความสำคัญของการสื่อสาร ที่มีต่อการปกครองของไทยอันเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ทางวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์พัฒนาการและศึกษาด้านสังคมศาสตร์ เรื่องพฤติกรรมทางการเมือง

นิยามศัพท์

ประชาชนในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร หมายถึง กลุ่มคนจนในเมือง ที่รวมตัวกันอยู่ในชุมชนอันเป็นแหล่งเสื่อมโทรม หรือที่รู้จักกันในนามของสลัม ซึ่งในการวิจัยนี้จะวิจัยกลุ่มประชาชนในชุมชนแออัดในเขตต่างๆของกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป

พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือองค์กรทางการเมือง ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางการเมือง ได้แก่ การเข้าฟังการหาเสียง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาทางการเมือง การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีสนทนาเรื่องการเมืองการปกครอง การติดต่อแสดงความคิดเห็นทางการเมือง หรือชื่อเรียกช่องทางเมืองต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมือง การสมัครเป็นเจ้าหน้าที่ หรือสมาชิกของกลุ่มพรรคการเมือง การเข้าสังกัดกลุ่มเพื่อมีบทบาททางการเมือง การร่วมทำประชาพิจารณ์ การประท้วง การชักชวนให้ไปเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง การให้เงินสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมือง การสมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การปฏิบัติตน การแสดงออกทางการเมือง การให้ความร่วมมือ และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยทั่วไป ได้แก่ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในช่วงการเลือกตั้ง การร่วมกิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาการเมือง และสังคม การชักชวนคนรู้จักไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางการเมือง

การนิ่งเฉยทางการเมือง หมายถึง การไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกประเภททางการเมือง

สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพรายได้

การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง หมายถึง การได้รับชมและรับฟังจากสื่อประเภทต่างๆ เกี่ยวกับข่าวสารทางการเมือง คือ สื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารฯลฯ สื่อบุคคล ได้แก่ การสื่อสารในครอบครัว การสื่อสารในกลุ่มเพื่อนบ้าน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ราชการ การติดต่อกับผู้ที่ตนเคารพนับถือ การสื่อสารในกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มทางสังคมที่เป็นสมาชิก

การเปิดรับสื่อมวลชน หมายถึง ความบ่อยครั้งในการฟังวิทยุกระจายเสียง การอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และการชมโทรทัศน์

การเปิดรับสื่อบุคคล หมายถึง การรับฟัง พบปะ ติดต่อกับสื่อสารกับบุคคลอื่น

ข่าวสารเรื่องการเมือง หมายถึง เนื้อหาที่ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในระบบการเมืองเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง หรือการเคลื่อนไหวใดๆ ในระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวครอบคลุมลักษณะ 4 ประการ คือ

1. เนื้อหาเกี่ยวกับระบบการเมืองทั้งหมด ในแง่องค์การ หรือสถาบันทางการเมืองต่างๆ ที่อยู่ในระบบการเมือง
2. เนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการนำเข้า ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับช่องทางการผ่านของข้อเรียกร้อง และการสนับสนุน อันเป็นปัจจัยนำเข้าสู่ระบบการเมือง เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง ระบบราชการ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น
3. เนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการนำออก ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้าง หรือ สถาบันทางการเมืองของระบบการเมืองที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจ ตกลงใจ และนโยบายต่างๆ ในระบบการเมืองนั้นๆ เช่น รัฐสภา รัฐบาล ระบบราชการ เป็นต้น
4. เนื้อหาเกี่ยวกับอัตรภาพส่วนบุคคล หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับตนเองในฐานะ และบทบาทที่บุคคลควรมีต่อระบบการเมือง ซึ่งเป็นการประเมินคุณค่าตนเองในทางการเมือง

ดังนั้นข่าวสารเรื่องการเมืองในที่นี้ จึงครอบคลุมถึงข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมือง ทั้งระบบ ทั้งส่วนของรัฐบาล พรรคการเมือง รัฐสภา สถานการณ์บ้านเมือง การหาเสียงเลือกตั้ง ในส่วนที่เป็นข่าวสารในประเทศ

ความรู้ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย หมายถึง ศักยภาพของบุคคล ที่มีต่อข้อเท็จจริงทางการเมืองการปกครอง อันประกอบด้วย วิธีเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง กฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรกในประเทศไทย วาระในการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ.2540 ว่าด้วยสิทธิทางการเมือง การชุมนุมประท้วง สมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ การแจ้งเจ้าหน้าที่ราชการเมื่อไม่สามารถไปเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พรบ.การเลือกตั้งเรื่องการเสียสิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง วาระในการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการการเลือกตั้ง สิทธิของประชาชนในการเลือกผู้แทนราษฎร การหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งใน พ.ศ.2543 คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และ สิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนชาวไทย ในที่นี้เป็นการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย ซึ่งทำการวัดในปี พ.ศ. 2542 กล่าวคือ เป็นปีที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จอร์จ เกร็บเนอร์ กล่าวว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการที่ผู้ส่งสาร และผู้รับสาร มีปฏิสัมพันธ์กันในสภาพแวดล้อมในสังคมเฉพาะ (George Gerbner , 1956)

ปรมะ สตะเวทิน กล่าวว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการซึ่งสารถูกส่งไปยังผู้รับสารโดยผ่านสื่อ (ปรมะ สตะเวทิน 2526)

จากความหมายของการสื่อสารดังกล่าวที่มีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ทำให้สามารถสรุปได้ว่า การสื่อสารหมายถึงกระบวนการติดต่อ ส่งข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยอาศัยสื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดสาร และสิ่งที่สำคัญควรที่จะเพิ่มเติมความหมายของการสื่อสารในด้านบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารด้วย ดังที่ ศิริชัย ศิริภายะ (2520) ได้อธิบายไว้ว่า การสื่อสารเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลง คือ เมื่อใดก็ตามที่คนเริ่มทำการสื่อสารกับบุคคลอื่น การเปลี่ยนแปลงย่อมเกิดขึ้นไม่มากก็น้อย โดยเฉพาะใน ส่วนที่เกี่ยวกับ ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนการกระทำของคน ดังนั้น การที่บุคคลจะ ได้รับข่าวสารหรือส่งข่าวสารไปยังบุคคลอื่นนั้น ต้องเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสื่อสาร การสื่อสารเป็นหัวใจสำคัญของพฤติกรรมมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม มนุษย์ได้ใช้วิธีการต่างๆติดต่อกับคนอื่น ๆ เพื่อที่จะบอกข่าวสาร ข้อมูล ตลอดจนความรู้สึนึกคิด ความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่อกัน และสิ่งที่สำคัญ คือ เพื่อชักจูงให้เกิดพฤติกรรมตามที่ผู้ส่งสารต้องการ

องค์ประกอบของการสื่อสาร

การสื่อสารมีลักษณะเป็นกระบวนการประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีหน้าที่และวัตถุประสงค์ที่ต้องกระทำร่วมกัน องค์ประกอบที่สำคัญของการสื่อสาร ได้แก่

1. แหล่งสารหรือผู้ส่งสาร (Source) เป็นจุดเริ่มต้นของการสื่อสาร หมายถึง แหล่งกำเนิดของสาร หรือผู้ que เลือกสรรข่าวสารเกี่ยวกับความคิดเห็น หรือเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น แล้วส่งต่อไปยังผู้รับสาร ผู้รับสารอาจเป็นบุคคลหนึ่งคน หรือมากกว่าหนึ่งคนก็ได้ บทบาทของผู้ส่งสารมีอยู่ 3 ประการ คือ สรรหาความหมายที่จะใช้สำหรับการสื่อสาร สร้างรหัสจากความหมายให้อยู่ในรูปของสาร และส่งรหัสของสารนั้นออกไป

บทที่ 2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง " การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดเขตกรุงเทพมหานคร "

ผู้วิจัยได้ใช้แนวความคิดและผลงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัยในดังนี้

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง
2. แนวคิดเรื่องประชากรกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมือง
3. แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้ และการเรียนรู้ทางการเมือง
4. แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง
5. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
6. งานวิจัยทั้งใน และต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

ความหมายของการสื่อสาร

เอ็ดเวิร์ด ซาเปียร์ กล่าวว่า การสื่อสาร คือ การที่มนุษย์ติดต่อ ส่งข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความคิดเห็นและทัศนคติต่างๆจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง หรือหลายคน (Edward Sapir , 1959)

เอเวอร์เรท เอ็ม โรเจอร์ และ เอฟ ฟลอยด์ ชูเมคเกอร์ กล่าวว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการซึ่งสารถูกส่งจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร (Everett M. Rogers and F. Floyd Shoemaker, 1971)

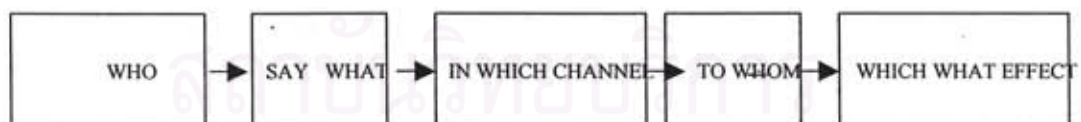
2. สาร (Message) หมายถึง สิ่งที่ทำหน้าที่กระตุ้นความหมายให้กับผู้รับ เป็นสาระเรื่องราวที่ส่งออกไปจากผู้ส่งสารถึงผู้รับสาร อาจเป็นความคิด (Idea) หรือเรื่องราวใดๆที่ส่งผ่านไป ตามสื่อก็ได้ สารอาจเป็นข้อความ คำพูด รูปภาพ หรือกริยาท่าทางก็ได้

3. ช่องทางสำหรับการส่งสาร หรือสื่อ (Channel of Media) เป็นสิ่งที่จะนำสารจากผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสาร ในการศึกษาเกี่ยวกับ "สื่อ" โดยทั่วไปมักแบ่งสื่อออกเป็น 3 ประเภท คือ สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ

4. ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง ผู้ที่รับข่าวสารจากแหล่งสาร เป็นจุดหมายปลายทางที่ส่งสารไปถึง ผู้รับสารอาจเป็นบุคคลคนเดียว หรือหลายคน หรือกลุ่มคนก็ได้ บทบาทของผู้รับสารมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ รับสาร ถอดรหัสจากสารเพื่อให้ได้ความหมายและได้ตอบ ต่อความหมาย บทบาททั้งสามนี้อาจทำได้โดยบุคคลเพียงคนเดียว

องค์ประกอบอีกส่วนหนึ่งก็คือ " ปฏิกริยาย้อนกลับ " (Feedback) องค์ประกอบนี้ในบางครั้งอาจมี หรือไม่มีก็ได้ ขึ้นอยู่กับระบบของการสื่อสารแต่ละประเภท ปฏิกริยา ย้อนกลับประกอบด้วย สาร หรือพฤติกรรมที่ผู้รับสารแสดงออกมาเพื่อให้ผู้ส่งสารได้รับทราบถึงผลของสารที่ผู้ส่ง ได้ส่ง ไปให้ผู้รับ ปฏิกริยาย้อนกลับเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้รับสาร นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารนั้นเกิดผลหรือไม่ และประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

ฮาร์โรลด์ ดี ลาสส์เวลล์ อธิบายความหมายของการสื่อสารโดยใช้แบบจำลอง ซึ่งเป็นการศึกษาปฏิกริยาระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เนื้อหาข่าวสาร ชนิดของสื่อที่ใช้และ ผลอันเกิดจากการกระทำของการสื่อสาร ไว้ดังนี้

แบบจำลองการสื่อสารของ Harold D. Lasswell

WHO	คือ ผู้ที่กำหนดและควบคุมเนื้อหาของข่าวสาร
WHAT	คือ เรื่อง หรือเนื้อหาสาระที่ถูกสื่อสารออกไป
CHANNEL	คือ ตัวกลางของสื่อที่ข่าวสารถูกส่งผ่านไปยังผู้รับ
WHOM	คือ ผู้รับสาร
EFFECT	คือ สิ่งที่เกิดขึ้นอันเป็นผลที่เกิดจากการสื่อสาร

นักวิชาการคนอื่นๆ อีกหลายคนก็ที่ความคิดเห็นทำนองเดียวกันกับ ลาสส์ เวลส์ เช่น เดวิท เค เบอร์โลเห็นว่า องค์ประกอบของการสื่อสาร คือ แหล่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ และผู้รับสาร (David K. Berlo , 1960) และเพิ่มเติมในส่วนของผล (Effect) หรือปฏิกิริยาสะท้อนกลับ (Feedback) ตามแนวคิดของโรเจอร์ด้วย ดังนั้น การสื่อสารจึงหมายถึง การที่ผู้ส่งสาร ส่งสารผ่านช่องทางหนึ่งไปยังผู้รับสาร และก่อให้เกิดผล (Effect) อันหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้รับสาร

อนึ่ง การเปลี่ยนแปลงนี้อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาในส่วนของผลของการสื่อสารนี้ด้วย เพื่อศึกษาถึงการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ความรู้เรื่องระบอบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน และพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัด

แนวความคิดการสื่อสารทางการเมือง

มนุษย์อาศัยการสื่อสารเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การสื่อสารจึงเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความคิดเห็น ความรู้สึก และประสบการณ์ จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งมีรูปแบบลักษณะของการถ่ายทอดที่แตกต่างกัน ไปขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสื่อสารนั้นๆ เช่น การสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ การสื่อสารเพื่อให้ความรู้ เป็นต้น สำหรับการสื่อสารทางการเมือง นับว่าเป็นลักษณะของการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่ง โดยมุ่งหวังในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การถ่ายทอดความรู้สึก ทักษะ ทักษะเกี่ยวกับการเมือง

หน้าที่ของการสื่อสารทางการเมือง

เสรี วงษ์มณฑา ได้รวบรวมหน้าที่ของการสื่อสารในกระบวนการทางการเมืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมืองไว้ดังนี้ (เสรี วงษ์มณฑา , 2537)

1. สร้างทัศนคติทางการเมือง การพูดคุย การเผยแพร่ การประชุม การอบรม การแจกใบปลิว การติดป้ายประกาศ การแจกแผ่นพับ ข่าว และบทความทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร สามารถที่จะช่วยสร้างสำนึกทางการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และทัศนคติทางการเมืองให้แก่ประชาชนได้

ข่าวคราวเกี่ยวกับนักรบเมืองจะสร้างความรู้สึกรู้สึกให้แก่ประชาชนว่า ดนตรีทชานักการเมืองเพียงใด และจะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณควรจะเข้าไปร่วมกิจกรรมด้านการเมืองมากน้อยเพียงใด

2. สร้างความสนใจในการเมือง ในสมัยก่อนนั้นคนไม่ให้ความสนใจในการเมืองนัก เพราะไม่ค่อยได้รู้ข่าวสารทางการเมือง ไม่เคยพบเห็นผู้บริหารบ้านเมือง แต่ในปัจจุบันนี้ข่าวสารเรื่องการเมืองมีให้ประชาชนอ่านเป็นประจำ นักการเมืองจะเป็นข่าวให้เห็นตามหน้าหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ เพราะฉะนั้น คนยุคนี้ก็จะสนใจข่าวสารเรื่องการเมืองเพิ่มมากขึ้น

3. สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง นอกเหนือจากการสร้างความสนใจแล้ว การสื่อสารยังถูกนำมาใช้สร้างความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองได้อย่างมาก การเผยแพร่ประชาธิปไตย โดยสื่อมวลชนที่ดี สื่อมวลชนที่ดี ได้ทำให้ประชาชนเข้าใจดีขึ้นว่าประชาธิปไตยคืออะไร การพูดถึงกฎหมาย การออกพระราชบัญญัติต่างๆ ในปัจจุบันประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น ทุกครั้งที่มีการออกกฎหมายใหม่ มีการออกพระราชบัญญัติใหม่ที่ประชาชนต้องรับรู้ และเข้าใจ เพื่อปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดีก็มีการนำเสนอประชาชนด้วยการสื่อสาร

4. สร้างบทบาททางการเมือง ความสนใจที่ก่อให้เกิดความรู้และทัศนคตินั้น ได้นำไปสู่การกำหนดบทบาททางการเมือง ประชาชนปัจจุบันได้รู้ถึงบทบาท สิทธิหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นประชาชนได้ดีขึ้น การได้รับข่าวสาร ทำให้เรารู้บทบาททางการเมือง และการแสดงบทบาททางการเมืองก็เป็นการส่งสารไปยังผู้บริหารประเทศเช่นกัน

ข่าวสารทางการเมือง

ในแง่ของการสื่อสาร ข่าวสารมีลักษณะเป็นสาร (Message) อย่างหนึ่งที่ส่งไปตามสื่อต่างๆ ในรูปลักษณะของสัญลักษณ์ หรือสัญญาณ (Symbol or Sign) ดังนั้น ข่าวสารจึงหมายถึง "เนื้อหา" ของสื่อที่ใช้ในการสื่อสาร วิลเบอร์ แชรรมม์ อธิบายว่า ข่าวสารหมายถึง เนื้อหาอะไรก็ได้ที่จะช่วยลดความไม่แน่ใจ หรือจำนวนทางเลือกที่อาจจะเป็นไปได้ในสถานการณ์หนึ่ง ช่วยให้บุคคลสามารถสร้างภาพที่ชัดเจน ขยายภาพแวดล้อมที่เขาควรจะกระทำในสถานการณ์นั้นๆ (Wilbur Schramm and Donald F. Roberts , 1971)

สตีเวน แชนฟี (Steven Chaffe) ได้ให้คำนิยามที่ชี้เฉพาะลงไปถึง "ข่าวสารทางการเมือง" โดยอาศัยแนวการวิเคราะห์ระบบของ เดวิส อีสตัน ว่า ข่าวสารทางการเมืองเป็น ความรู้ของระบบสมาชิกในระบบการเมืองเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวใดๆ ใน สภาวะของระบบ (Steven Chaffee (ed.) , 1975)

จะเห็นได้ว่า วิลเบอร์ แชรรม์ และ สตีเวน แชนฟี ต่างก็ให้ความหมายของข่าวสารทางการเมืองไว้ใกล้เคียงกัน ซึ่งชรรม์ เน้นว่า ข่าวสารจะทำให้เกิดความชัดเจนในอันที่จะช่วยกำหนดพฤติกรรมที่ควรทำในสถานการณ์นั้นๆ โดยที่แชนฟี เน้นถึงความรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆในระบบการเมือง จากแนวคิดทั้งสองนี้ ทำให้สรุปได้ว่า ความหมายของข่าวสารทางการเมืองในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง เนื้อหาที่ให้ความรู้แก่ประชาชนในระบบการเมือง เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง หรือการเคลื่อนไหวใดๆ ในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย เช่นการตัดสินใจในการทำงานของรัฐบาล การออกกฎหมายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การหาเสียงของพรรคการเมืองต่างๆในระหว่างการแข่งขันหาเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดความไม่แน่ใจ หรือให้ทางเลือกที่เป็นไปได้ เพื่อช่วยให้ประชาชนมีการสร้างภาพที่ชัดเจน และสามารถนำข่าวสารนั้นมาพิจารณาในการกำหนดพฤติกรรมของประชาชนได้

อักษรเมศวร์ ทองนวล (2539) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง เฉพาะกรณีครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่าความถี่ในการสื่อสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับความรู้จากการสื่อสารทางการเมือง กล่าวคือ ครูที่มีความถี่ในการสื่อสารทางการเมืองสูงกว่า มีแนวโน้มที่จะมีความรู้ข่าวสารทางการเมืองมากกว่าครูที่มีความถี่ในการสื่อสารทางการเมืองต่ำกว่า

นักรัฐศาสตร์หลายคนจัดเอาข่าวสารเป็นทรัพยากรทางการเมืองอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวกำหนดอำนาจ หรืออิทธิพลทางการเมืองของบุคคล ข่าวสารจะช่วยลดความไม่แน่ใจ และช่วยให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพมากขึ้น ความรู้สึกไม่แน่ใจทางการเมือง ความรู้สึกว่าคุณเองมีความรู้้น้อยเกี่ยวกับการเมือง เป็นที่มาสำคัญของการนิ่งเฉยทางการเมือง ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยจึงไม่สามารถจะเป็นไปได้ ถ้าประชาชนทั่วไปไม่มีความรู้ถึงความเป็นไปของการเมืองการปกครองบ้างเลย (James D. Barber , 1969) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของอัลมอนด์ และเวอร์บา ที่พบว่า ความรู้สึกมีความสามารถทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นความรู้สึกทางการเมืองที่จำเป็นสำหรับการ

ดำเนินการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการมีข้อมูลข่าวสารที่เที่ยงตรงเกี่ยวกับประเด็นปัญหาและกระบวนการทางการเมือง รวมทั้งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้ข้อมูลข่าวสารในการวิเคราะห์ทำความเข้าใจกับปัญหาต่างๆ การที่บุคคลมีข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้น จะทำให้บุคคลนั้นมีการประเมินคุณค่า และกำหนดข้อตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ได้อย่างมั่นคงยิ่งขึ้น(พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว , 2523)

ข่าวสารทางการเมืองจึงนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการกล่อมเกลาคความรู้ความเข้าใจทางการเมือง กล่าวคือ ข่าวสารทางการเมืองจะมีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชนโดยอ้อม การทราบข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองจะมีผลทำให้เกิดความเชื่อ ความรู้สึก ความต้องการ ทศนคติ ความคิดเห็น ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ดังนั้นในการศึกษานี้จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเรื่องการเมือง กับพฤติกรรมทางการเมือง

ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง

จากองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร จะเห็นได้ว่าช่องสาร (Channels) หรือสื่อ มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าองค์ประกอบอื่นเลย เพราะสื่อจะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จในการสื่อสาร อันจะทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้ ทศนคติ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆ ตามความต้องการของผู้ส่งสาร

ช่องทางการสื่อสาร เป็นวิธีการที่ผู้ส่งสารจะนำข่าวสารไปสู่ผู้รับสาร ในการศึกษานี้ได้แบ่งช่องทางการสื่อสารทางการเมืองออกตามลักษณะสื่อได้เป็น 3 ลักษณะคือ

- 1.ช่องทางการสื่อสารมวลชน
- 2.ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล
- 3.ช่องทางการสื่อสารทางสื่อเฉพาะกิจ

1.ช่องทางการสื่อสารมวลชน (Mass Media Channel) เป็นวิถีทางในการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนต่างๆ คือ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ซึ่งแหล่งข่าว หรือผู้ส่งสารอาจเป็นบุคคลจำนวนหนึ่ง หรือมากกว่านั้น ที่จะส่งข่าวสารไปยังผู้รับสารจำนวนมากได้ สื่อมวลชนสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารที่มีจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว

เร็ว อันเป็นการเพิ่มพูนความรู้ หรือการแพร่กระจายข่าวสาร ซึ่งอาจจะสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่บุคคลมีอยู่ได้ ในขณะที่เดียวกัน สื่อมวลชนก็สามารถสร้างทัศนคติ และค่านิยมใหม่ๆ ให้เกิดแก่ประชาชนได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ทัศนคติ และค่านิยมใหม่อาจเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ บุคคลผู้นั้นรับสารที่เสนอเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อยๆ สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลต่อประชาชนในลักษณะสะสม (Cumulative Impact) มิใช่อิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลได้ทันทีทันใด หรือในระยะเวลาอันสั้น คือมิใช่อิทธิพลที่เกิดจากการคูโทรทัศน์เพียงครั้งเดียว หรือการอ่านหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงครั้งเดียว ดังที่ แคลปเปอร์ (Klapper) พบว่าสื่อมวลชนนั้นไม่น่าจะมีอิทธิพลชักจูง โน้มน้าวใจผู้รับสารในลักษณะที่เป็นทางตรง (Direct) และบรรลุเป้าหมายในระยะสั้น (Short Term Objective)

2. ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Channel) เป็นการติดต่อระหว่างบุคคลต่อบุคคล เพื่อที่จะถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โรเจอร์ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงอันอาจเกิดขึ้นได้ ในกรณีที่เราได้มีการติดต่อกับผู้อื่น เช่นกับผู้นำทางความคิดเห็น ได้แก่ นักการเมือง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ การติดต่อกับญาติ เพื่อนฝูง ที่รู้จัก หรือเจ้าหน้าที่ทางราชการ ก็อาจมีผลต่อการติดตามข่าวสารเรื่องการเมืองได้เช่นกัน นักปราชญ์ทางสื่อสารมวลชนหลายคนยอมรับความสำคัญของการสื่อสารระหว่างบุคคลว่า มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของบุคคลมากกว่าสื่อมวลชนเสียอีก การสื่อสารระหว่างบุคคลช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ สำหรับการสื่อสารทางการเมืองนั้น นักรัฐศาสตร์กล่าวว่า ความรู้เรื่องการเมืองส่วนมากได้มาจากการสังสรรค์ระหว่างบุคคล (James Barber , 1969)

ถ้าจะเปรียบเทียบกันระหว่างการสื่อสารระหว่างบุคคล กับการสื่อสารมวลชนแล้ว มีผู้วิจัยพบเสมอว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น ย่อมมีอิทธิพลในการโน้มน้าวใจมากกว่าการสื่อสารมวลชน เช่นเดียวกับที่นักรัฐศาสตร์มองว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารที่มีความสำคัญเป็นปฐม ส่วนการสื่อสารทางด้านการสื่อสารมวลชนนั้นมีบทบาทสำคัญรองลงมา แต่ในกรณีที่การสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นไม่สามารถกระจายไปอย่างทั่วถึง สื่อสารมวลชนจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำให้ประชาชนรู้จักพรรคการเมือง ผู้นำของรัฐบาล และผลงานของรัฐบาล (เสรี วงษ์มณฑา , 2537) อย่างไรก็ตาม สื่อมวลชนและสื่อบุคคลควรส่งเสริมซึ่งกันและกัน กล่าวโดยสรุป คือ ทั้งสื่อมวลชน และสื่อบุคคลย่อมมีความสำคัญที่จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับโอกาส และวัตถุประสงค์ที่จะนำมาใช้

3. ช่องทางการสื่อสารเฉพาะกิจ สื่อเฉพาะกิจ (Specialized Media) หมายถึง สื่อที่จัดทำขึ้นเป็น โอกาสพิเศษ เพื่อใช้ในการรณรงค์ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ชักจูงใจ หรือ ให้ความรู้ขององค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งการเผยแพร่สิ่งใหม่ๆสู่สังคม สำหรับ สังคมไทยสื่อเฉพาะกิจเป็นเรื่องจำเป็นเพราะเป็นประเทศกำลังพัฒนา สื่อเฉพาะกิจนั้นจัด ว่าเป็นแขนงหนึ่งของสื่อมวลชน แต่ได้พัฒนาเนื้อหาเพื่อใช้ประโยชน์เป็นเรื่อยๆ ไป ฉะนั้น สื่อเฉพาะกิจ โดยทั่วไปมีกลุ่มประชาชนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่แน่นอน มีการส่งเนื้อหาที่เป็น ประโยชน์ต่อประชาชนกลุ่มนั้นๆ การผลิตไม่ยุ่งยาก การนำเสนอเนื้อหาเป็นไปอย่างง่าย ก่อด้วยสรูป คือ สื่อเฉพาะกิจให้ผลรองลงมาจากสื่อบุคคล (พรพิมล วรดิกล , 2524)

สื่อทั้งสามประเภทนี้ ต่างก็มีบทบาทที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะ ของสื่อแต่ละประเภท รวมทั้งความสนใจของผู้เปิดรับข่าวสารที่มีต่อสื่อแต่ละประเภทด้วย ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดนี้มาประกอบในการศึกษาถึงบทบาท และอิทธิพล ของสื่อสื่อมวลชน และสื่อบุคคลที่มีต่อการเปิดรับข่าวสารเรื่องการเมือง และพฤติกรรมทาง การเมืองของประชาชนในชุมชนแออัด

แนวความคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง การเปิดรับข่าวสาร

ชาร์ล เค อัทกิน (Charles K. Atkin, 1973) กล่าวถึงความสำคัญของการเปิดรับ ข่าวสารไว้ว่า บุคคลยังเปิดรับข่าวสารมากยิ่งมีหูตากว้างไกล มีความรู้ ความเข้าใจสภาพแวด ล้อม และเป็นคนที่มีความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์มากกว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารที่สำคัญได้แก่ ทฤษฎีที่ เกี่ยวกับกระบวนการ ในการเลือกรับข่าวสาร (Selective Processes) ของแคลปเปอร์ (Klapper, 1960) ซึ่งมีขั้นตอนต่างๆดังนี้

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) หมายถึง แนวโน้มที่ผู้รับสาร จะ เลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็น และความสนใจที่มี อยู่เดิม เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา หรือเพื่อสนองความต้องการของตน
2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) หมายถึง ผู้รับสารนอกจากจะ เลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว ยังเลือกให้ความสนใจต่อข่าวสารที่สอดคล้องกับ

ทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิม ในขณะที่เดียวกัน ก็พยายามหลีกเลี่ยงการรับข่าวสารที่ขัดกับทัศนคติหรือความคิดดั้งเดิมของตน

3. การเลือกรับรู้ (Selective Perception) เมื่อเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้ว ผู้รับสารจะเลือกที่จะรับรู้และตีความ (Interpretation) สารที่ได้รับตามประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งอาจจะมี การตีความข่าวสารที่ได้รับมาตามความเข้าใจของตนเอง หรือตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ และแรงจูงใจของคนในขณะนั้น

4. การเลือกจดจำ (Selective Rotation) นอกจากผู้รับสารจะเลือกเปิดรับ เลือกให้ความสนใจ ตลอดจนเลือกรับรู้ และตีความหมายสารให้สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตนแล้ว ผู้รับสารยังเลือกที่จะจดจำเนื้อหาสาระของสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของตนอีกด้วย และในขณะที่เดียวกัน ก็มักจะลืมข่าวสารที่ไม่ตรงกับความสนใจของตนเอง

แรงผลักดันในการเปิดรับข่าวสารของแต่ละบุคคลนั้น Merrill และ Lowenstein(1971; 134 - 135) ระบุว่า มีสาเหตุจาก

1. ความเหงา เพราะมนุษย์ต้องการมีเพื่อน ไม่สามารถอยู่ตามลำพังได้ ต้องหันมาสื่อสารกับผู้อื่น
2. ความอยากรู้อยากเห็น เพราะเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ที่ต้องการรับรู้ข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง
3. ประโยชน์ใช้สอย มนุษย์ต้องการข่าวสารเพื่อประโยชน์ของตนเอง โดยอาจได้รับความรู้ ความสนุกสนาน ความสุขการสบายใจ
4. สาเหตุจากสื่อ ซึ่งมีลักษณะกระตุ้น ชี้นำ ทำให้ผู้รับข่าวสารต้องการได้รับข่าวสารในช่วงเวลานั้นๆ

Katz and Others (1975 , อ้างถึงใน วินิตา สุริหาร , 2538) กล่าวว่า ความต้องการเปิดรับข่าวสารของบุคคลนั้น มีความสัมพันธ์กับสถานการณ์ทางสังคม โดยได้สรุปถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งสองเท่าที่มีผู้ศึกษาไว้ว่าประกอบด้วย

1. สถานการณ์ทางสังคมมีความขัดแย้ง วุ่นวายสับสน ทำให้บุคคลได้รับความตึงเครียด และแรงกดดัน บุคคลจึงต้องการผ่อนคลายด้วยสื่อ
2. สถานการณ์ทางสังคมทำให้บุคคลรู้สึกตระหนกถึงปัญหาที่ควรระมัดระวัง บุคคลจึงต้องการข่าวสาร และข่าวสารนั้นได้มาด้วยการเปิดรับสื่อ

- 3.สถานการณ์ทางสังคมทำให้โอกาสในอันที่จะสนองความต้องการต่างๆในชีวิตจริงของบุคคลน้อยลง บุคคลจึงต้องหันไปใช้สื่อเพื่อทดแทน หรือชดเชยความต้องการเหล่านั้น
- 4.สถานการณ์ทางสังคมทำให้เกิดค่านิยมบางประการ ซึ่งการใช้สื่อเป็นการแสดงถึงการยืนยันการเสริมย้ำค่านิยมดังกล่าว
- 5.สถานการณ์ทางสังคมทำให้เกิดความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของสื่อ ในการรักษาค่านิยมของกลุ่มไว้

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาถึง อิทธิพลของสถานการณ์ในชีวิต ที่มีต่อพฤติกรรมกรณการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ ซึ่งค้นพบว่า เหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความต้องการทางด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และความต้องการนี้ยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรณชมโทรทัศน์ด้วย

การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง

ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการเมืองนั้น การติดต่อสื่อสาร โดยเฉพาะการสื่อสารมวลชนเข้ามามีบทบาทอย่างมาก ทั้งนี้เพราะการสื่อสารเป็นกระบวนการพื้นฐานของสังคมมนุษย์ ไม่ว่าสังคมนั้นอยู่ในระดับสังคมที่ล่าหลัง หรือเป็นสังคมที่ทันสมัย ที่ได้อาศัยเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารกันทั้งภายในกลุ่มของตนเอง และระหว่างกลุ่ม การสื่อสารจึงเป็นเสมือนตัวยึดเหนี่ยวให้ระบบสังคมคงอยู่ได้ และขณะเดียวกันก็เป็นตัวผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลง (dynamics) และพัฒนาด้วย ในส่วนของการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาทางการเมืองนั้น การสื่อสารทางการเมืองของบุคคลในสังคม ได้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด Lucian W. Pye ได้กล่าวถึงบทบาทของการสื่อสารในการพัฒนาการเมืองไว้ว่า ในสังคมของมนุษย์แบ่งได้เป็น 3 แบบ อันได้แก่ สังคมโบราณ (Traditional Society) มีลักษณะระบบการเมืองที่ยังไม่พัฒนา อาจเป็นระบบหัวหน้าเผ่า เจ้าผู้ครองนคร หรือระบบราชาธิปไตย คณาธิปไตย การสื่อสารทางการเมืองถูกกำหนดตายตัว การถ่ายทอดข่าวสารทางการเมืองเป็นไปในทางเดียว (One way communication) ไม่มีกระบวนการป้อนกลับ (Feedback) การพัฒนาทางการเมืองดำเนินไปอย่างช้า ระบบสังคมแบบกำลังเปลี่ยนรูป (Transitional Society) เป็นสังคม ซึ่งกำลังพัฒนาจากสังคมโบราณก้าวไปอีกขั้นหนึ่ง อำนาจทางการเมืองยังไม่กระจายออกไปสู่กลุ่มชนส่วนใหญ่ หรือประชาชนอย่างแท้จริง ระบบข่าวสารยังถูกปิดกั้นหรือถูกควบคุมอย่างใกล้ชิดจากผู้ปกครอง

ส่วนในสังคมสมัยใหม่ (Modern Society) อำนาจทางการเมืองถูกกระจายออกไป การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปในลักษณะทางเดินซึ่งสวนกัน (Two way communication) มีกระบวนการป้อนกลับ การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญในทางการเมือง ในสังคมสมัยใหม่นั้นการสื่อสารมีระบบการแลกเปลี่ยนข่าวสารที่กว้างขวางมาก ครอบคลุมถึงกลุ่มคนจำนวนมาก เนื้อหาของข่าวสารเป็นการรายงานข่าวสารที่หลากหลาย ที่มีแหล่งข่าวมาจากภายในและภายนอกสังคม หรือกลุ่ม

การศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองสามารถนำแนวความคิดของนักวิชาการหลายคนที่ทำการศึกษาเรื่องนี้โดยมีสมมติฐานว่า ผู้ที่เปิดรับข่าวสารนั้นจะมีวัตถุประสงค์ ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามสถานภาพ และภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้นำปัจจัยลักษณะทางประชากรมาใช้ในการวิจัย เช่น

จุฑาภรณ์ เอื้อละพันธ์ (2534) วิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนของประชาชนในกลุ่มเป้าหมายของกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ศาสนา มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนในระดับต่ำ ในขณะที่ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนในระดับสูง ปัจจัยในด้านการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร เนื้อหาข่าวสาร และช่องทางการสื่อสาร การพัฒนาชุมชนในระดับสูง และความถี่ในการรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์กับการนำข่าวสารไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนในระดับต่ำ

วิลเบอร์ แชรรมม์ (Schramm , 1969) ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสนใจข่าวสารทางการเมือง กล่าวคือ คนที่มีการศึกษาสูงไม่ว่าจะมีอาชีพหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจอย่างไร จะมีความสนใจข่าวสารทางการเมืองในระดับที่ไม่แตกต่างกัน สำหรับบุคคลที่มีการศึกษาค่ำกว่าการมีอาชีพที่ได้รับยกย่อง หรือมีเกียรติ หรือมีฐานะทางเศรษฐกิจดี จะทำให้บุคคลนั้นเพิ่มความสนใจในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง

โรบินสัน (Robinson , 1977) ได้ทำการศึกษาถึงระดับการศึกษาของผู้รับสารมีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อ และระดับความรู้ทางด้านข้อมูลข่าวสารของบุคคล โดยกลุ่มคนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีการใช้สื่อ และระดับความรู้ในเรื่องข้อมูลข่าวสารที่

แตกต่างกันไปด้วย กล่าวคือ กลุ่มคนที่มีความรู้สูงจะเป็นกลุ่มคนที่มีความรู้เรื่องข้อมูลข่าวสารดี และจะเพิ่มพูนความรู้ทางด้านนี้ของคนให้มากขึ้น โดยการใช้สื่อมวลชน

ชอย และเบคเกอร์ (Choi and Becker , 1987) ได้ทำการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อ พบว่ามีการศึกษาหลายชิ้นที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าการศึกษามีผลต่อการเลือกใช้สื่อ กล่าวคือ คนที่มีการศึกษาสูงจะอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าคนที่มีการศึกษาค่ำซึ่งจะเลือกที่จะดูโทรทัศน์ หรือฟังวิทยุมากกว่า

แซร์ และฟรีดแมน (Seare and Freedman , 1967) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารของบุคคล พบว่ากลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวกับระดับการศึกษาและระดับชั้นทางสังคม ซึ่งสามารถใช้ไอซีพีเป็นดัชนีวัดแทนได้ เป็นกลุ่มตัวแปรที่ใช้ในการทำนายพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนที่ดีที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่า ระดับการศึกษาและระดับอาชีพ เป็นตัวแปรที่มีแนวโน้มมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร

การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองได้รับความสนใจจากนักวิชาการ และมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ที่นำไปสู่พฤติกรรมทางการเมืองที่สำคัญคือ การศึกษาของ Paul F. Lazarsfel & Friends (1948) การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองสื่อสารมวลชน จะมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง คือ การตัดสินใจเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ซึ่งความเชื่อเดิมที่ให้ความสำคัญต่ออิทธิพลของสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อย่างมาก ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีเข็มฉีดยา (Hypodermic Needle Theory) หรือ ทฤษฎีกระสุนปืน (Bullet Theory) แต่ผลการศึกษากลับพบว่าพฤติกรรมทางการเมืองนั้นได้รับอิทธิพลจากการสื่อสารทางอื่นด้วย เช่น การสื่อสารระหว่างบุคคล โดยผ่านผู้นำทางความคิด (Opinion Leader) ทำให้เกิดแนวความคิดทางการเมืองสื่อสารใหม่ นำไปสู่การตั้งทฤษฎีการไหลของข่าวสารสองจังหวะ (Two - Step flow communication) ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อมาของ Elihu Katz และ Paul Lazarsfel (1955) ก็ได้ยืนยันถึงอิทธิพลของการสื่อสารระหว่างบุคคล มีผลสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงความคิด และพฤติกรรมของบุคคลอย่างมาก

นิมโม และ แซนเดอร์ (Nimmo and Sanders , 1981 , 317) ชี้ว่าข่าวที่เสนอในสื่อมวลชนมีส่วนช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมทางการเมือง นอกจากนี้การเปิดรับสื่อ

มวลชนยังให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายระหว่างบุคคล (Interpersonal Discussions) ในเรื่องการเมืองอีกด้วย

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเสนอนั้น พบว่า การเปิดรับข่าวสารมีความจำเป็นมากสำหรับนำไปประกอบกับการมีพฤติกรรมทางการเมืองในด้านต่างๆ นอกจากนี้ระดับการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ยังน่าจะแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิหลังที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้ศึกษาจะได้นำประเด็นดังกล่าวมาใช้ประกอบในการศึกษาครั้งนี้ต่อไป

แนวคิดเรื่องลักษณะทางประชากรกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมือง

ผู้รับสารแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันในหลายด้าน ทั้งลักษณะภายนอก และลักษณะภายในจิตใจ เช่น อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ศาสนา บุคลิกภาพ ทัศนคติ ประสบการณ์ แรงจูงใจ และรูปแบบการดำเนินชีวิต เป็นต้น คุณสมบัติเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อผู้รับสารในการสื่อสาร การวิเคราะห์ผู้รับสาร โดยการศึกษาตัวแปรที่มีความชัดเจน อันเป็นลักษณะส่วนตัวของบุคคล คือ อายุ เพศ การศึกษา รายได้ อาชีพ ภูมิลำเนา ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ ลักษณะตัวแปรกลุ่มนี้เรียกว่าตัวแปรทางประชากรศาสตร์ (demographics variables)

แนวคิดด้านประชากรศาสตร์นี้เป็นแนวทฤษฎีของความเป็นเหตุเป็นผล กล่าวคือ พฤติกรรมต่างๆของมนุษย์เกิดขึ้นตามแรงบังคับจากภายนอกมากระตุ้น เป็นความเชื่อที่ว่า มนุษย์ดำเนินชีวิตตามแบบฉบับที่สังคมวางเป็นแม่บทไว้ พฤติกรรมของคนที่มีอายุวัยเดียวกัน จะเป็นเช่นเดียวกัน เนื่องจากสภาพสังคมได้วางแบบอย่างไว้ให้แล้วสำหรับคนรุ่นนั้นๆ สังคมทำให้ผู้หญิงมีลักษณะนิสัย และพฤติกรรมต่างจากผู้ชาย คนที่มีการศึกษาามีพฤติกรรมแตกต่างไปจากคนที่ด้อยการศึกษา กล่าวโดยสรุปก็คือ แนวคิดด้านประชากรศาสตร์เชื่อในความคิดที่ว่า คนที่มีคุณสมบัติทางประชากรที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมแตกต่างกันไปด้วย

การสื่อสารจัดเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ เมื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติทางประชากรศาสตร์แตกต่างกัน มีพฤติกรรมทั่วไปแตกต่างกัน ดังนั้น นักวิชาการสื่อสาร

บางกลุ่ม จึงเชื่อว่าพฤติกรรมพฤติกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารของบุคคลนั้นๆจึงแตกต่างกันด้วย พฤติกรรมการสื่อสารดังกล่าว นอกจากจะหมายถึง การเลือกใช้ถ้อยคำในภาษา หรือ อวัจนภาษา ตลอดจนกลยุทธ์ในการสื่อสารให้สำเร็จตามประสงค์แล้ว ยังรวมไปถึงการเลือกใช้สื่อ หรือการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆตามที่ผู้รับสารต้องการ งานวิจัยที่ใช้แนวทางทฤษฎีประชากรศาสตร์มักมองหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ กับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆ

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร กับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร กล่าวโดยสรุปจากงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่านได้ว่า คนที่มีคุณสมบัติทางประชากรต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อต่างกัน ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นประเด็นได้ ดังนี้ (ยุบล เบญจรงค์กิจ , 2534)

1. เพศกับการเปิดรับข่าวสาร

เพศชายกับเพศหญิงมีการเปิดรับข่าวสารต่างกัน เพศหญิงใช้เวลาในการชมโทรทัศน์และฟังวิทยุมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายนิยมอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่า สำหรับความนิยมในรายการโทรทัศน์นั้น เพศหญิงนิยมรายการละคร ในขณะที่เพศชายนิยมรายการข่าวและกีฬา

2. อายุกับการเปิดรับข่าวสาร

จากการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารของเด็กอเมริกัน พบว่าเด็กอายุตั้งแต่ ๖-๑๖ ปี ชอบดูโทรทัศน์เพิ่มขึ้นเมื่อวัยมากขึ้น และเปิดรับข่าวสารทุกชนิดเมื่อวัยมากขึ้น โดยส่วนใหญ่เด็กจะใช้สื่อเพื่อความบันเทิง ซึ่งเด็กจะดูโทรทัศน์และฟังวิทยุมากกว่าสื่ออื่นๆ และเริ่มอ่านหนังสือเมื่ออายุมากขึ้น ส่วนเด็กวัยรุ่นนิยมฟังวิทยุมากกว่าดูโทรทัศน์

สำหรับผู้ใหญ่นั้นมีการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์มากในปริมาณใกล้เคียงกัน แต่เมื่อถึงวัย 40 ปีขึ้นไป ปริมาณการอ่านหนังสือพิมพ์จะลดลง และเมื่อถึงวัยเกษียณอายุ 55 - 60 ปี ปริมาณการดูโทรทัศน์จะเพิ่มขึ้นอีกครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่การใช้สื่อมวลชนของผู้สูงอายุเพื่อคลายความเหงา

ในส่วนหนังสือพิมพ์นั้น ผู้ใหญ่ที่มีวัย 50 ปี อ่านหนังสือพิมพ์ถึง 77 % แต่เมื่ออายุถึง 65 ปี ปริมาณการอ่านลดลงอย่างมาก ขณะที่วัยรุ่นและหนุ่มสาวใช้เวลากับการดูโทรทัศน์มากกว่าการอ่านหนังสือพิมพ์ และยังเป็นวัยที่ให้ความสนใจในสื่อนิตยสารและภาพยนตร์มากกว่าวัยอื่นๆ

3.การศึกษากับการเปิดรับข่าวสาร

การศึกษามีความสัมพันธ์สูงกับการเปิดรับข่าวสาร โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดรับข่าวสาร และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชน แต่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเปิดรับเนื้อหาด้านความบันเทิง ผู้รับสารที่มีการศึกษาสูงจะเปิดรับหนังสือพิมพ์มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย โดยผู้ที่มีการศึกษาน้อยจะฟังวิทยุมากกว่า นอกจากความแตกต่างด้านปริมาณและการเปิดรับสื่อแล้ว ยังพบความแตกต่างด้านเนื้อหาด้วย ผู้ที่มีการศึกษาสูงและอายุมาก นิยมเปิดรับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชนมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำและมีอายุน้อย ซึ่งผลของการวิจัยต่างๆพบว่า ยิ่งคนมีการศึกษาสูงเท่าไร ยิ่งมีความสนใจในข่าวสาร บทบรรณาธิการ และคอลัมน์ที่มีเนื้อหาสาระ

4.รายได้กับการเปิดรับข่าวสาร

รายได้เป็นปัจจัยที่มีบทบาทใกล้เคียงกับการศึกษา คือมีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงมาก โดยเฉลี่ยแล้วคนที่มีการศึกษาสูงมักมีรายได้ที่สูงไปด้วย ส่วนคนที่มีการศึกษาน้อยนั้น มักมีรายได้น้อยถึงปานกลาง ดังนั้น การศึกษากับรายได้จึงถูกมองรวมเป็นฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ผู้ที่มีรายได้สูงมักนิยมนับถือสิ่งพิมพ์ และนิยมนำข่าวสารที่มีเนื้อหาอ่อนช้อยหนัก ไม่ค่อยสนใจเนื้อหาด้านบันเทิง ที่มีฐานะดี และมีการศึกษาสูงเป็นกลุ่มคนที่ได้รับข่าวสารที่มีเนื้อหาสาระจากสื่อมวลชนมากที่สุด ทั้งนี้ผู้ที่มีรายได้สูงนั้นมักมีการศึกษาสูง จึงถูกผลักดันให้มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ข่าวสารต่างๆ ให้ทันเหตุการณ์เสมอ การเปิดรับข่าวสารจึงจำเป็นสำหรับคนกลุ่มนี้มากกว่า ในขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาน้อยและรายได้ต่ำ มีทักษะในการอ่านน้อย จึงมักเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากกว่า

เช่นเดียวกัน การแสดงพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลแต่ละคนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษา ผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง พบว่า ระดับการศึกษาเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล

Dahl (1966) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน พบว่า คนที่มีการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำ

Lane (1959) ได้รวบรวมผลการศึกษาจากสถานศึกษาต่างๆ พบว่า คนที่มีการศึกษาสูง มักจะรู้ความเป็นไป หรือข่าวคราวความเคลื่อนไหวทางการเมืองดีกว่าคนที่มีการศึกษาดำกว่า และผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้น โดยเฉพาะผู้เข้ามหาวิทยาลัย มีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ไปเลือกตั้ง ช่วยผู้สมัครบางคนหาเสียง หรือเข้าร่วมโดยวิธีอื่น

Lipset (1963) ได้ทำการศึกษาการเลือกตั้งในกลุ่มประเทศประชาธิปไตยในซีกโลกตะวันตก พบว่า ลักษณะทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง คือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่ามักจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า

2. รายได้

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจมีผลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมทางการเมืองของปัจเจกบุคคล

ศูนย์วิจัยของมหาวิทยาลัยมิชิแกน (1963) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติทางการเมือง กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมักจะสนใจทางการเมือง และมีความปรารถนาทางการเมือง คือ อยากจะให้การเมืองเป็นไปในรูปแบบนี้ด้วย

Lipset (1963) ได้ทำการศึกษาระยะทางเศรษฐกิจของบุคคลในสังคม จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางการเมือง กล่าวคือ การพัฒนา หรือความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจนั้นจะสัมพันธ์โดยตรงต่อความเป็นประชาธิปไตย หรือเป็นรากฐานสำคัญของระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย เขาเห็นว่า ประชาธิปไตยจะเกิดขึ้น และมีอยู่ได้ก็แต่ในสังคมที่มั่งคั่ง

Dahl (1966) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเมืองกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน พบว่า ผู้ที่มีรายได้สูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2536) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า มีการแจกจ่ายเงินให้กับกลุ่มบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ เพื่อชักจูงให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

3. อายุ

พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน จะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระดับอายุของบุคคล

Lipset (1969) ได้ทำการศึกษาการเลือกตั้งในกลุ่มประเทศประชาธิปไตยในซีกโลกตะวันตก พบว่า ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไปมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งมากกว่าผู้มีอายุน้อยกว่า 35 ปี

Bone and Ronney (1932) ได้ทำการศึกษาการไปใช้สิทธิเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา พบว่า บุคคลยิ่งสูงอายุขึ้นจะยิ่งสนใจในการเมืองมากขึ้น มีพฤติกรรมทางการเมืองมากขึ้น

Lane (1959) ได้รวบรวมผลการศึกษาจากสถานศึกษาต่างๆ พบว่า เด็กอาจจะเปลี่ยนพรรคการเมืองที่เขานิยมได้

4. เพศ

พฤติกรรมทางการเมืองของแต่ละบุคคลยังเกี่ยวข้องกับเพศด้วย

Altord and Regenstrief ได้ทำการสำรวจข้อมูลการเลือกตั้งใน พ.ศ.1926 , 1932 และ 1937 ของประเทศแคนาดา พบว่า ความสนใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของเพศหญิงมีน้อยกว่าเพศชาย และเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนใจก่อนการเลือกตั้งมากกว่า

ไกรวุธ จีระบุตร (2530) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พบว่า นิสิตชายมีทัศนคติทางการเมืองมากกว่านิสิตหญิง และมีอำนาจนิยมน้อยกว่านิสิตหญิง

Lipset (1969) พบว่า จากการศึกษาการเลือกตั้งในกลุ่มประเทศในซีกโลกตะวันตก เพศชาย จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งมากกว่าเพศหญิง

จากแนวคิดดังกล่าวนำไปสู่สมมติฐานการวิจัยดังนี้

1. ประชาชนในชุมชนแออัดที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเรื่องการเมืองแตกต่างกัน
2. ประชาชนในชุมชนแออัดที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้และการเรียนรู้ทางการเมือง

บิชาร์ด เอช มาร์ค (Bichard H. Mark, 1980) ได้ให้คำจำกัดความ คำว่า ความรู้ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนที่จะรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ โดยแบ่งเป็นความรู้ต่อสถานการณ์ หรือความรู้ในระดับกว้าง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 , 130) กล่าวว่า ความรู้ เป็นพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถจดจำได้ หรือระลึกได้ โดยการมองเห็น หรือได้ยิน ความรู้ในที่นี้ คือ ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ คำจำกัดความ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง รูปแบบ วิธีการ กฎเกณฑ์ แนว ปฏิบัติ สิ่งของ เหตุการณ์ หรือบุคคล ซึ่งได้จากการสังเกตประสบการณ์ หรือจากสื่อต่างๆประกอบกัน

การประเมินด้านความรู้ หมายถึงการประเมินการเปลี่ยนแปลงความรู้เดิมในเนื้อหา และทักษะในการใช้เนื้อหาความรู้ ตามที่นักวิชาการชื่อ บลูม (Bloom) และคณะ ได้แยกระดับความรู้ไว้ 6 ระดับ คือ

1.ระดับที่ระลึกได้ (Recall) หมายถึง การเรียนรู้ในลักษณะที่จำเรื่องเฉพาะวิธีการปฏิบัติ กระบวนการ และแบบแผนได้ ความสำเร็จในที่นี้คือ สามารถดึงข้อมูลจากความจำออกมาได้

2.ระดับที่รวบรวมสาระสำคัญได้ (Comprehension) หมายถึง บุคคลสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้มากกว่าการจำเนื้อหาที่ได้รับ สามารถเขียนข้อความเหล่านั้น ได้ด้วยถ้อยคำของตนเอง สามารถแสดงให้เห็นได้ด้วยภาพ ให้ความหมายแปลความ และเปรียบเทียบความคิดอื่นๆ หรือคาดคะเนผลที่เกิดขึ้นต่อไปได้

3.ระดับของการนำไปใช้ (Application) สามารถนำเอาข้อเท็จจริง และความคิดที่เป็นนามธรรม (Abstract) ปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม

4.ระดับของการวิเคราะห์ (Analysis) สามารถใช้ความคิดในรูปของการนำความคิดมาแยกเป็นส่วน เป็นประเภท หรือการนำข้อมูลมาประกอบกันเพื่อการปฏิบัติของตนเอง

5.ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis) คือ การนำเอาข้อมูล แนวความคิดมาประกอบกัน แล้วนำไปสู่การสร้างสรรค์ (Creative) ซึ่งเป็นสิ่งใหม่แตกต่างไปจากเดิม

6.ระดับของการประเมิน (Evaluation) คือ ความสามารถในการใช้ข้อมูลเพื่อตั้งเกณฑ์ การรวบรวมผล ผลวัดข้อมูลตามมาตรฐาน เพื่อให้ได้ข้อตัดสินถึงระดับของกิจกรรมแต่ละอย่าง

ความรู้ในที่นี้เป็นการรับรู้เบื้องต้น ซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับผ่านประสบการณ์ โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (S - R) แล้วจัดระบบเป็น โครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำ (ข้อมูล) กับสภาพจิตใจของตนเอง ความรู้จึงเป็นกระบวนการภายใน อย่างไรก็ตาม ความรู้อาจส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกต่อมนุษย์ได้ เช่นเดียวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนแออัด กับพฤติกรรมทางการเมืองที่ประชาชนในชุมชนแออัด

การเรียนรู้ทางการเมือง

การเรียนรู้ทางการเมือง เป็นกระบวนการให้ความรู้ และการเรียนรู้เกี่ยวกับการเมือง ซึ่งเริ่มตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของชีวิตในครอบครัว ต่อเนื่องมาจากสถาบันต่างๆ เช่น สถาบันศาสนา โรงเรียน สื่อมวลชน เป็นต้น (Victor Wiseman, 1966 , 64)นักวิชาการชาวตะวันตกหลายท่านให้คำอธิบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมืองไว้ ดังนี้

David Easton and Jack Dennis (1969) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ทางการเมืองว่าเป็นกระบวนการที่ระบบการเมืองถ่ายทอดความรู้ ทักษะคติ บรรทัดฐาน ค่านิยมจากคนรุ่นหนึ่ง ไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ถ้าไม่มีกระบวนการถ่ายทอดสิ่งเหล่านี้แล้ว สมาชิกใหม่ของระบบการเมืองจะต้องแสวงหาแนวทางการเมืองใหม่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะมีผลต่อการคงอยู่ของระบบการเมืองนั้นๆ ดังนั้นการเรียนรู้ทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้ระบบการเมืองแต่ละระบบอยู่ได้

James Coleman (1960) ได้ให้คำอธิบายถึงการเรียนรู้ทางการเมืองว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งทัศนคติต่อระบบการเมือง ค่านิยมของค่านิยมในระบบการ

เมือง รวมถึงการมีความรู้ ความรู้สึก และการมีส่วนร่วม ในความสามารถทางการเมืองของ
คน

Richard Dawson and Kenneth Prewitt (1969) ได้เสนอว่าการเรียนรู้ทาง
การเมือง คือกระบวนการที่พลเมืองบรรลุนิติภาวะทางการเมือง กล่าวคือ สามารถแสดง
ทรรศนะของตนเกี่ยวกับการเมืองได้

Fred Greenstein (1968) ได้ให้ความหมายทั้งในวงแคบและวงกว้าง เกี่ยวกับการ
การเรียนรู้ทางการเมือง ดังนี้ ในวงแคบเขากล่าวว่า การเรียนรู้ทางการเมือง เป็นกระบวนการ
การให้ข่าวสารการปลูกฝังค่านิยม ตลอดจนการให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติต่างๆทางการเมือง
อย่างมีเจตนา โดยผ่านองค์กร หรือสถาบันที่มีความรับผิดชอบอย่างเป็นทางการ ในวง
กว้าง เขากล่าวว่า การเรียนรู้ทางการเมือง เป็นกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดที่เกี่ยวกับการเมือง
ที่เกิดขึ้นในทุกช่วงชีวิตมนุษย์ไม่ว่าการเรียนรู้ จะเป็นทางการ หรือไม่ทางการ จะโดย
เจตนา หรือไม่เจตนาก็ตาม

Michael Rush and Phillip Althoff (1971) ได้อธิบายว่าการเรียนรู้ทางการเมือง
เมือง เป็นกระบวนการที่บุคคลได้รับความรู้ เกิดความคุ้นเคยกับระบบการเมือง ตลอดจน
การมีปฏิกริยา หรือความรู้สึกต่อปรากฏการณ์ต่างๆทางการเมือง

ตามคำนิยามของนักวิชาการที่กล่าวมานี้ อาจแบ่งการเรียนรู้ทางการเมืองได้
เป็น 2 ลักษณะ คือ การเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรงที่เกิดจากการตั้งใจสอน ปรกำหนดระยะเวลา
มีหลักสูตร วิธีการสอน และมีการวางแผนการสอนที่แน่นอน อันเป็นการเรียนรู้ทาง
การเมืองที่เกิดจากการสอนโดยตรง หรือการปลูกฝังลัทธิ ส่วนการเรียนรู้ทางการเมืองอีก
ลักษณะ คือ การเรียนรู้ทางการเมืองโดยทางอ้อม เป็นการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ เช่น
การเปิดรับสื่อมวลชนประเภทต่างๆ การพูดคุยกับเพื่อน สนทนากับคนในครอบครัว
 เป็นต้น

ทั้งนี้การเรียนรู้ทางการเมืองโดยอ้อมนั้น เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับสาระทางการเมือง
เมือง และในการวิจัยเรื่องนี้ จะมุ่งให้ความสนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมืองในลักษณะ
นี้ โดยผ่านการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคลเป็นหลัก

แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง

ระบบการเมืองไม่ได้อยู่โดดเดี่ยว ทว่าอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อม ในแง่ของการมีผลกระทบต่อและได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อม รวมทั้งระบบอื่นๆ โดยเฉพาะพฤติกรรมของคนในระบบ

พฤติกรรมทางการเมือง (Political Behavior) อาจจะเป็นศาสตร์ หรือสาขาหนึ่ง หรือเป็นวิธีการ หรือเป็นแนวทางอย่างใดอย่างหนึ่ง ข้อพิจารณาก็คือ ถ้าพฤติกรรมทางการเมืองเป็นศาสตร์หรือสาขาหนึ่ง ก็จำเป็นจะต้องมีขอบเขต หรือมีเนื้อหาของศาสตร์สาขานี้ แต่ถ้าพฤติกรรมทางการเมืองเป็นวิธีการ ก็จำเป็นจะต้องมีกฎเกณฑ์ และถ้าเป็นแนวทางก็จะต้องมีแนวทางที่จะนำไปใช้ จากข้อพิจารณาดังกล่าวนี้อาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมทางการเมืองไม่ตรงกับความหมายหนึ่งความหมายใด โดยเฉพาะ และก็ไม่ได้หมายความรวมทั้งหมด แต่ Dahl แสดงความคิดเห็นอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการศึกษาที่ต้องหาความเข้าใจการเรียนรู้ หรือเป็นแนวทางการศึกษา (orientation) เท่านั้น

การศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองโดยทั่วไปจะศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและพลังผลักดันของแต่ละบุคคลหรือของแต่ละปัจเจกบุคคลว่ามีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองอย่างไร ขณะเดียวกันจะศึกษาถึงสถานะทางการเมือง เช่น โครงสร้างทางการเมืองและกระบวนการทางการเมือง ว่ามีผลต่อบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลอย่างไร พฤติกรรมทางการเมืองที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งได้มีผู้ที่ศึกษาลงมา ตั้งแต่ ปี ค.ศ.1955 โดยนำเอาปัจจัยที่เกี่ยวกับสังคม จิตวิทยา และสถาบันต่างๆมาวิเคราะห์ว่ามีผลอย่างไรต่อพฤติกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่าปัจจัยทางสังคม เช่น ศาสนา อายุ สถานะทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติ ครอบครัว อาชีพ มาวิเคราะห์ว่า มีผลอย่างไรต่อพฤติกรรมในการเลือกตั้งโดยอาศัยความรู้ทางจิตวิทยาช่วยอธิบายด้วย ผลงานของการศึกษาวิจัยโดยทั่วไปจะสนับสนุนแนวความคิดที่ว่า ปัจจัยทางสังคมเหล่านั้นมีผลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมในการออกเสียงเลือกตั้ง ส่วนตัวอย่างการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าสถานะทางการเมืองมีผลต่อการเลือกตั้งอย่างไรนั้น ได้แก่ วิธีการลงคะแนนเสียงและกระบวนการเลือกตั้ง เป็นต้น (D.M. Orden , 1959 และ W.A. Glaser , 1958)

สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์

กลุ่มในระบบสังคมอาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือกลุ่มปฐมภูมิ กลุ่มทุติยภูมิ และกลุ่มอ้างอิง กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่สมาชิกในสังคมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เช่น ครอบครัวเป็นต้น กลุ่มที่สอง สมาชิกในสังคมมีความสัมพันธ์กันเนื่องมาจากมีอาชีพเหมือนกัน นับถือศาสนาเดียวกัน เป็นต้น ส่วนกลุ่มที่สามเป็นกลุ่มอ้างอิง คือกลุ่มที่สมาชิกในสังคมพยายามเลียนแบบอย่าง เช่น เลียนแบบอย่างค่านิยม เป้าหมายหรือวิธีการดำเนินชีวิต เป็นต้น และกลุ่มเหล่านี้จะแสดงออกถึงพฤติกรรมทางการเมือง ผู้ที่ได้ศึกษาเรื่องนี้ได้แก่ Arther F. Bentley ได้เขียนทฤษฎีของกลุ่ม (group theory) โดยผู้เขียนได้อธิบายถึงกฎเกณฑ์ 2 ประการ ที่กลุ่มมีอิทธิพล คือนโยบายของรัฐบาล เพราะเนื่องจากทุกกลุ่มในสังคมย่อมมีจุดมุ่งหมายที่อาจจะเหมือนกัน และแตกต่างกัน ซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งในกลุ่มได้ รัฐบาลจึงพยายามป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มขึ้นในสังคม โดยการตอบสนองความต้องการของทุกๆกลุ่ม ดังนั้นกลุ่มจึงมีอิทธิพลต่อนโยบายรัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง อีกประการหนึ่ง คือกฎเกณฑ์เกี่ยวกับสถานะพฤติกรรม ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของปัจเจกชน อันเนื่องมาจากอิทธิพลของกลุ่มที่บุคคลนั้นเป็นองค์ประกอบ เป็นต้นว่า สมาชิกของกลุ่มอุตสาหกรรมในสหรัฐอเมริกา มักออกเสียงเลือกตั้งให้แก่พรรค Democrat อันแสดงถึง ค่านิยม การยอมรับ และสิ่งเร้าของสมาชิกในกลุ่มอุตสาหกรรมเหล่านั้นว่ามีลักษณะอย่างไร ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของปัจเจกชนในกลุ่มนั้นๆ จึงอาจกล่าวได้ว่า สถานะพฤติกรรมของกลุ่มมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมือง

สำหรับกลุ่มปฐมภูมิ เช่น ครอบครัว นับว่ามีความสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะครอบครัวเป็นหน่วยแรกที่ป้อนกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เด็ก นับตั้งแต่บรรทัดฐานทางสังคม แบบอย่าง และการยอมรับของสังคม เป็นต้น Robert E. Lane ได้กล่าวถึงอิทธิพลของพ่อที่อาจถ่ายทอดความเชื่อทางการเมืองให้แก่ลูกได้ 3 วิธี คือ พ่อจะสอนความเชื่อและค่านิยมทางการเมืองให้แก่ลูกโดยตรง เช่น สอนถึงระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร ใครเป็นผู้นำประเทศ เป็นต้น ประการที่สองลูกและพ่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมือนกัน เช่นกลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มเชื้อชาติ จึงอาจทำให้ลูกมีลักษณะนิสัยคล้ายพ่อได้ และประการสุดท้าย พ่อมีอิทธิพลต่อการสร้างบุคลิกภาพบางอย่างของลูก เช่น ลักษณะเผด็จการ เป็นต้น ดังนั้น ค่านิยม ความเชื่อ บุคลิกภาพของพ่อจึงอาจจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของลูกได้เช่นกัน

สำหรับสังคมไทยนั้น ครอบครัวก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองอย่างยิ่ง ตามความเห็นของ ดร. กมล สมวิเชียร กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้อาจแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือระดับครอบครัว ระดับสังคมนอกครอบครัว และระดับการเรียนรู้ในระบบการเมือง (กมล สมวิเชียร , 2514) ในสังคมไทย กระบวนการเรียนรู้ส่วนมากจำกัดอยู่ที่ระดับครอบครัว และระดับสังคมโดยทั่วไป กล่าวคือ สังคมไทยระดับครอบครัวโดยทั่วไปเน้นความเป็นอิสระมาก ความสัมพันธ์ในครอบครัว มีลักษณะความสบาย ไม่มีกฎเกณฑ์อะไรที่ตายตัว พฤติกรรมของคนในสังคมเป็นตัวของตัวเองมาก มีลักษณะเป็นปัจเจกบุคคลนิยม นอกจากกลุ่มปฐมนูญจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลแล้ว กลุ่มทุติยภูมิ เช่น สถาบันทางศาสนา คือ ศาสนาพุทธ ทำให้คนมีความเป็นอิสระมากขึ้นด้วย ดังนั้นค่านิยมของคนไทยส่วนใหญ่จึงมีลักษณะที่เรียกว่า "อิสระนิยม" จนบางครั้งเป็นเสรีภาพที่ปราศจากรับผิดชอบ แต่อย่างไรก็ตาม มีผู้อธิบายให้เห็นถึงลักษณะอิสระนิยมที่เป็นเครื่องผลักดันให้เกิดการปฏิวัติของประชาชนหลายครั้งหลายครา เพราะไม่สามารถทนอยู่ได้ภายในระบอบเผด็จการต่อไป อาจเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเรียนรู้จากครอบครัว ที่มีต่อพฤติกรรมทางการเมืองทางหนึ่ง

ส่วนกลุ่มทุติยภูมิจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของคนในสังคมนั้น โดยการป้อนข่าวสาร และการติดต่อสื่อสารกันในระหว่างกลุ่ม การที่บุคคลเข้าร่วมในกลุ่มเป็นเพราะว่าอิทธิพลของกลุ่มที่มีส่วนกระตุ้นให้บุคคลนั้นเข้าร่วมทางการเมืองกับกลุ่ม หรือเป็นเพราะว่าบุคคลนั้นมีความสนใจ และมีบทบาททางการเมืองอยู่ก่อนแล้วจึงเข้าร่วมกลุ่มที่มีแนวคิดเหมือนตน

กลุ่มอ้างอิงก็นับว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองเช่นกัน เป็นต้นว่า กลุ่มชนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มศาสนา กลุ่มเชื้อชาติ และกลุ่มชนชั้นเป็นต้น

Gabriel A. Almond และ G. Bingham Powell , Jr. กล่าวว่า ความโน้มเอียงที่จะมีพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลนั้น ประกอบด้วย

- 1.ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการรับรู้ (cognitive orientations) ได้แก่ ความรู้ถึงภาวะทางการเมือง และความเชื่อทางการเมือง
- 2.ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้สึก (affective orientations) ได้แก่ ความรู้สึกผูกพันที่มีต่อภาวะทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นด้านของการยอมรับ หรือปฏิเสธ

3.ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า (evaluative orientation) ได้แก่ การตัดสินใจ และความคิดเห็นที่มีต่อภาวะทางการเมือง ซึ่งโดยปกติจะเป็นการเอาค่านิยมมาตรฐานเข้าวัดภาวะทางการเมือง และเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ

สิ่งต่างๆเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่กำหนดรูปแบบของพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ซึ่งเป็นช่องทางนำไปสู่การแสดงออก หรือไม่แสดงออกทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นทางสนับสนุน ต่อต้าน หรือนิ่งเฉยต่อระบบการเมืองก็ได้

พึงเข้าใจว่า " ความโน้มเอียง " ซึ่งหมายถึง ทำหน้าที่จะมีการกระทำทางการเมืองแบบใดแบบหนึ่งโดยที่จะต้องเข้าใจว่าจะถือว่าบุคคลมีอิสระเสรีในการกำหนดความโน้มเอียงของเขาทั้งหมดนั้นไม่ได้ เพราะมีประเพณี ความทรงจำทางประวัติศาสตร์ และปทัสถานทางสังคมหลายอย่างที่เขาซึมซับเข้ามาในตัวเขา โดยผ่านการขัดเกลาทางสังคม นอกเหนือไปจากแรงจูงใจ อารมณ์ ความรู้สึก และอื่นๆที่เขามีในฐานะบุคคลเป็นตัวกำหนดรวมอยู่ด้วย

อิทธิพลทางสังคมจากชนชั้นในสังคม

การศึกษาอิทธิพลทางสังคมจากชนชั้น (strata) นั้น Heinz Eulau กล่าวว่า เป็นการศึกษาตามแนวนอน (herizontal division) ชั้นในสังคม หมายถึง ความแตกต่างระหว่างปัจเจกบุคคล ส่วนชนชั้น หมายถึง ความแตกต่างระหว่างหมู่ หรือ กลุ่มคนในสังคม การวัดสถานภาพของชนชั้น วัดได้จากอาชีพ รายได้ การศึกษาเป็นต้น การศึกษามีความสัมพันธ์โดยตรงกับชนชั้นและพฤติกรรมทางการเมือง กล่าวคือ คนในชนชั้นสูงจะมีพฤติกรรมทางการเมืองคล้ายๆกับผู้ที่มีการศึกษาสูง แต่สำหรับอายุจะไม่มีความสัมพันธ์กับชนชั้นและสถานภาพแต่ประการใด แต่อาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมือง

ในที่นี้จะกล่าวถึงสมมติฐานบางประการ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ และแสดงให้เห็นว่าชนชั้นในสังคม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองอย่างไรบ้าง สมมติฐานแรกคือ ผู้ที่มีสถานภาพต่ำ และเป็นชนชั้นต่ำจะเข้าร่วมในทางการเมืองน้อยกว่าผู้ที่มีสถานภาพสูง และเป็นชนชั้นสูง (Lester , 1964) หรืออาจจะกล่าวได้ว่า ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจต่ำจะยิ่งเข้าร่วมทางการเมืองน้อยลง ในทางตรงกันข้ามผู้ที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูง จะยิ่งเข้าร่วมทางการเมืองสูงตามไปด้วย เป็นเช่นนี้ เนื่องจากว่าผู้ที่มีสถานภาพ

ทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ จะไม่ค่อยมีความคิดเห็นทางการเมือง หรือถ้ามีก็มีเพียงเล็กน้อย และได้รับข่าวสารทางการเมืองเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (Lane , 1973) การพูด การเขียน เกี่ยวกับการเมืองก็น้อยเช่นกัน แต่ก็ไม่ใช่ว่า ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจที่ต่ำจะมีพฤติกรรมเช่นนั้นทุกคน โดยเฉพาะสมาชิกของสหภาพต่างๆ ที่ดูเหมือนว่าจะเข้าร่วมในทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของสหภาพ แม้ว่าจะมีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำเหมือนกันก็ตาม ความรู้สึกเป็นหน่วยเดียวกันของชนชั้นเดียวกันนั้น จะเป็นตัวกระตุ้น ให้มีส่วนร่วมทางการเมืองสูง

นอกจากนี้ยังมีข้อควรระวังบางประการ เช่น ผู้ที่อยู่อาศัยในเมือง หรือชุมชนจะมี ส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่อยู่นอกเมือง ที่เป็นเช่นนั้นเพราะชนชั้นต่ำที่อยู่ในเมืองก็มี เป็นจำนวนไม่น้อย และชนชั้นต่ำเหล่านี้เข้าร่วมทางการเมืองในอัตราสูงเช่นกัน ซึ่งเป็น ข้อควรระวังอีกประการหนึ่ง

สมมติฐานที่สอง คือ การเคลื่อนย้ายทางสังคม (Social Mobility) มีผลต่อชน ชั้นสถานภาพ และพฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์ในแนวทางที่อาจจะสนับสนุนการ เมืองแบบก้าวหน้า รวดเร็ว และรุนแรง หรือการเมืองแบบเผด็จการ จากประวัติศาสตร์จะ เห็นว่า กรรมกรเป็นผู้สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย เช่นกรรมกรในเยอรมัน จะสนับสนุนพรรค Social Democratic และในอังกฤษกรรมกรได้ต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่ง ประชาธิปไตย เป็นต้น แต่แนวความคิดนี้ได้เบี่ยงเบนไป จะเห็นว่าในปัจจุบันชนชั้นกลาง และชนชั้นสูงโดยเฉพาะกลุ่มผู้นำ จะเรียกร้องการปกครองแบบประชาธิปไตย ส่วนชนชั้น ต่ำ เช่นกรรมกร ชาวนา จะเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลง ปฏิรูปเศรษฐกิจใหม่ตามแนว สังคมนิยม ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า เด็กในชนชั้นต่ำจะมีลักษณะก้าวร้าว และพบปัญหา ความดิ่งเครียดตลอดเวลาในวัยเด็ก จึงมักคิดแก้ปัญหาระยะสั้นมากกว่าการวางแผนในระยะ ยาว การศึกษาก็น้อย ไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ปัจจัยเหล่านี้จึงไม่ส่งเสริมให้ชนชั้นต่ำ เข้าร่วมในทางการเมืองเหมือนชนชั้นกลางและชนชั้นสูง การศึกษาก็นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญ ปัจจัยหนึ่งของการเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง เพราะการศึกษาทำให้ได้รับข่าวสารใน ทางการเมืองมากขึ้น สนใจการปฏิบัติงาน และนโยบายของรัฐบาล มีความเชื่อมั่นในตนเอง สูง และเชื่อในสมรรถภาพของตนในทางการเมือง ปัจจัยด้านการศึกษา นับว่าเป็นปัจจัย สำคัญประการหนึ่งของพฤติกรรมทางการเมือง

พฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์ เป็นผลพวงของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ กับสิ่งเร้าจากสิ่งแวดล้อม อันได้แก่วัฒนธรรมทางการเมือง มนุษย์ทุกผู้ทุกนามมิได้มีปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้าจากสภาพแวดล้อมในทำนองเดียวกัน ภายใต้สิ่งแวดล้อมเดียวกัน และแม้แต่ได้รับสิ่งเร้าจากสิ่งแวดล้อมเดียวกัน

วงจรรความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ วัฒนธรรมทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมือง

ความแตกต่างของพฤติกรรมในสถานการณ์เดียวกัน จึงน่าจะเป็นผลมาจากบุคลิกภาพ ค่านิยม อุดมการณ์ ปทัสถานแนวประพฤติปฏิบัติที่อาจจะแตกต่างกัน

ค่านิยม อุดมการณ์ ปทัสถานของแนวประพฤติปฏิบัติ คือ วัฒนธรรม ส่วนบุคลิกภาพ อาจอยู่ใต้อิทธิพลของวัฒนธรรม แต่ก็มีฐานของจิตวิทยาที่มากับกำเนิด เพราะเมื่อพิจารณาถึงลงไป เช่น ลูก 2 คนที่มีพ่อแม่เดียวกัน ถูกเลี้ยงดูมาพร้อมกันในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน ยังมีบุคลิกภาพแตกต่างกัน

Almond & Verba เน้นการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของคนในระบบประชาธิปไตย โดยประเด็นที่พิจารณา คือ

1. ต้องเอื้ออำนวยหรือส่งเสริมระบบประชาธิปไตย
2. เป็นวัฒนธรรมที่เน้น หรือเอนเอียงไปทาง การเป็นผู้มีส่วนร่วม

3. สอดคล้องกับ โครงสร้างทางการเมืองที่มีอยู่ กล่าวคือ ในเมื่อวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ก็แสดงว่า ระบบการเมืองนั้นมีโครงสร้างที่เปิดโอกาสที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง

ในแง่ของพฤติกรรม ตัวแบบการวิเคราะห์ทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เรียกว่า SR Paradigm หรือ S-O-R ซึ่งเป็นระบบการวิเคราะห์ที่ยอมรับกันทั่วไปทางพฤติกรรมศาสตร์ ที่ระบุถึงความสัมพันธ์ของสิ่งเร้า (stimuli) ตัวบุคคล (organism) และการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (respond) ภายใต้สภาพแวดล้อมหนึ่งๆ ซึ่งตัวแบบของการวิเคราะห์ข้างต้น มีความคล้ายคลึงกับตัวแบบระบบ (System Model) หรือที่เรียกง่าย ๆ ว่า input - output model ที่ระบุถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยนำเข้าทั้งหลายที่ถูกแปลงผัน ส่งให้ปัจเจกบุคคลแสดงผลออกมาเป็นพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ถือว่าดำเนินอยู่ในบริบทของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง นิเวศวิทยา และความสัมพัทธ์กับนานาประเทศ หรือสังคมภายนอกทั่วไป

Stimuli → Organism → Respond

ตัวแบบข้างต้น สามารถนำมาใช้ในการศึกษางานวิจัยนี้ในทางสาขานิเทศศาสตร์ได้ คือ การศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดตั้งแต่การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง เป็นสิ่งเร้า (stimuli) กระบวนการได้รับความรู้ ความเข้าใจจากการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองเป็น การจัดระเบียบของปัจเจกบุคคล (organism) การเกิดพฤติกรรมทางการเมือง เป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (respond)

ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารทางการเมือง กับพฤติกรรมทางการเมือง

แนวความคิดเรื่องการสื่อสารทางการเมืองกับพฤติกรรมทางการเมืองนี้ อัลมอนด์ และ เพาเวลล์ (Almond and Powell, 1966) อธิบายไว้ว่า การวิเคราะห์และเปรียบเทียบการทำหน้าที่ของการสื่อสารด้านการเมือง เป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ และน่าสนใจที่สุดประการหนึ่งในการที่จะศึกษาระบบการเมืองต่างๆ ผู้นำทางการเมือง และนักทฤษฎีทางการเมืองต่างยอมรับกันมานานแล้วว่า มีความเกี่ยวพันอันซับซ้อนของการสื่อสารในระบบการเมือง และการวิเคราะห์การสื่อสารในสังคมนั้น สามารถที่จะศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ หลายวิธีการสื่อสารเป็นปัจจัยที่แพร่กระจายโดยทั่วไป ในวิถีของมนุษย์ เราจะพบว่า การสื่อสารมีอยู่

ในทุกรูปแบบของกิจกรรมทางสังคม จึงมีผู้เสนอว่า ศาสตร์ทางการเมืองนั้นสามารถที่จะอธิบายแนวความคิดเสียใหม่ได้ โดยอาศัยหลักของการสื่อสาร และในลักษณะที่เป็นปัจจัยซึ่งทำหน้าที่กระจายข่าวสาร และกำหนดผลกระทบ (Impact)

ในปี 1978 อัลมอนด์ และ พาวเวลล์ (Almond and Powell , 1978) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าการสื่อสารด้านการเมือง คือ หน้าที่ของระบบในขั้นพื้นฐาน (Basic System Function) ซึ่งจะมีผลในการรักษา เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมือง และ โครงสร้างทางการเมือง ความจริงแล้วอาจกล่าวได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่ในระบบการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการสื่อสาร ซึ่งมักเป็นในรูปของคั่นเหตุ และ ผลลัพธ์ ตัวอย่างเช่น กระบวนการสังคมประภคทั้งหมดก็คือการสื่อสารนั่นเอง ถึงแม้ว่าการสื่อสารนั้นจะเป็น โดยมีได้หวังผลที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติก็ตาม ในทำนองเดียวกันนี้การประสานงาน และการควบคุมของบุคคลตามบทบาทในองค์กรต่างๆ ย่อมต้องอาศัยข้อเท็จจริง ดังนั้น ในการสร้างรูปแบบของสังคมประภคใหม่ และในการสร้างองค์กรใหม่ ต่างก็ต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงในความเป็นไปของการสื่อสาร

จากแนวความคิดข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมือง ในการทำหน้าที่เป็นสื่อในการเปลี่ยนแปลง รักษา หรือชักจูงให้บุคคลในสังคมเกิดความคิด พฤติกรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองจากบุคคลรุ่นหนึ่งไปสู่บุคคลอีกรุ่นหนึ่งในระบบการเมือง

อย่างไรก็ตาม หากไม่พิจารณาระดับปัจเจกบุคคล แต่มองดูเฉพาะแนวโน้มทั่วไป เช่นมองดูบุคลิกภาพทั่วไปของชนชาติต่างๆ น่าจะพอกล่าวได้ว่า บุคลิกภาพโดยทั่วไป เป็นผลสืบเนื่องมาจากระบบการอบรมเลี้ยงดู ระบบการศึกษา และวัฒนธรรม

ฉะนั้นเมื่อพูดถึงพฤติกรรมทางการเมือง งานวิจัยนี้จึงศึกษาในแง่ลักษณะทางประชากร การศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง เพราะปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการทางการเมือง และมีความจำเป็นกับการเมืองทุกระบบ เนื่องจากรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะการเสนอข้อเรียกร้อง (demand) และการสนับสนุน (support) จะเป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งการดำรงอยู่ของระบบการเมือง หรือทำให้ระบบการเมืองอยู่ในสภาวะดุลยภาพได้ ซึ่งหากระบบการเมืองปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้ว ก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ (Easton, 1965 ,112-117)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศประชาธิปไตย นับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐจะต้องให้หลักประกัน ให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนในการแสดงออกอย่างเท่าเทียมกัน และภายในขอบเขตของกฎหมายที่สำคัญยิ่งก็คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐ และตัวผู้บริหาร หรือรัฐบาลได้ตามความต้องการของคน และการที่ประชาชนมีอิทธิพลต่อสถาบันการเมืองต่างๆ ทำให้อำนาจไม่ตกอยู่ในสถาบันหนึ่งๆ จึงนับเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ซึ่งแตกต่างจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบอบเผด็จการ ที่มีกเป็นเพียงรูปแบบ และเป็นไปเพื่อสนับสนุนระบบการเมือง หรือสอดคล้องตามเจตจำนงของผู้บริหาร หรือรัฐบาลเป็นสำคัญ

ในส่วนที่จะกล่าวต่อไปนี้ เน้นถึงความหมาย ขอบเขต รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักรัฐศาสตร์หลายท่าน ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันไปตามทัศนะ และจุดเน้นของแต่ละบุคคล

อตัน บูลล็อก และ โอลิเวอร์ สดอลลี แบรส (Bullock and Brass, 1977) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การที่บุคคลจะได้รับประโยชน์จากการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในการตัดสินใจกับสถาบันทางการเมือง และสังคม

เฮเบอร์ท แมคคอสกี (Mc Closky, 1968) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่าเป็นกิจกรรมต่างๆที่เป็นไปโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคม ที่จะมีส่วน

ร่วมในการคัดเลือกผู้ปกครอง และกำหนดนโยบายสาธารณะ อาจจะโดยตรง หรือทางอ้อม

จะเห็นว่าความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ซึ่งจะขาดหายไปเสียประการใดประการหนึ่งไม่ได้ คือ

- 1) ต้องเป็นการกระทำ หรือการปฏิบัติการ (action)
- 2) การกระทำนั้นเป็นไปอย่างสมัครใจ (voluntary) และ
- 3) มีการเลือก (choice) หรือมีส่วนร่วมในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

ซึ่งจากความจำกัดความดังกล่าวจะเกี่ยวข้องเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบเสรีเป็นสำคัญ โดยเฉพาะองค์ประกอบที่สองประการหลัง คือ ความสมัครใจ และการเลือกนั้น ในการปกครองแบบรวมอำนาจ (totalitarianism) มีอยู่ไม่สมบูรณ์ คือมีประปราย หรือ ไม่มีเลย

แฮมมวอล ฮันดิงตัน และ โจน เนลสัน (Huntington and Nelson , 4-7) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นกิจกรรมของประชาชนแต่ละบุคคลที่มีความมุ่งหมายเพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยฮันดิงตัน (Huntington) ได้พิจารณาแง่มุมที่สำคัญของความหมายนี้ และกำหนดขอบเขตความหมายชัดเจนขึ้นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น หมายถึงเฉพาะการกระทำ (ไม่รวมถึงทัศนคติ) เป็นการกระทำของผู้มีส่วนร่วมที่เป็นประชาชนธรรมดา ซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมือง ที่เป็นประชาชนธรรมดานั้น จะมีลักษณะเป็นช่วงๆ ไม่ต่อเนื่องกัน (intermittent) เป็นกิจกรรมที่ไม่เต็มเวลา (part - time) และเป็นบทบาทที่หลุดจากบทบาทอื่นๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังหมายความเฉพาะการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้ที่มีความชอบธรรมในการตัดสินใจแบ่งสรรสิ่งที่มีคุณค่า ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดในสังคม ไม่รวมถึงการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อกดดันหรือมีอิทธิพลต่อกลุ่มอื่นๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ทั้งนี้ ไม่ว่าจะกิจกรรมหรือการกระทำนั้นจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ ก็ถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจเป็นไปด้วยความสำนึกของตนเอง หรือชักจูงระดมพลัง ให้เข้าร่วมกันได้

สำหรับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (the form of political participation) ซึ่ง แวมมวล ฮันดิงตัน และ โจน เนลสัน แบ่งไว้ เป็น 2 อย่าง (อ้างใน สิทธิพันธ์, 2531) คือ

1)การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกของตนเอง (autonomus political participation) หมายถึง ลักษณะที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบใดๆ ด้วยความพึงพอใจของตนเองเป็นไปโดยความสมัครใจ และมองเห็นว่าตนเองสามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างแท้จริง มีความตั้งใจมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

2)การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกชักจูง (mobilized political participation) หมายถึง ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่เป็นไปโดยที่ไม่ได้เกิดจากเจตจำนงของตนเอง แต่เกิดจากผู้อื่นปลุกกระดมให้ประชาชนเข้าร่วมในกระทำการกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆเช่น โคนการขู่เข็ญ บังคับ ชักจูง หรือใช้อิทธิพลทางวัตถุ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามที่ผู้ปลุกกระดมต้องการ กล่าวโดยสรุป คือ ประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ไม่ได้มีความตั้งใจมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

2.ขอบเขตของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ถึงแม้ว่าจะมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองทุกระดับ แต่บทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นก็ยิ่งแตกต่างกันออกไป เนื่องจากมูลเหตุจูงใจ ความจำเป็น และสถานการณ์แวดล้อมอื่นๆ

ด้วยเหตุนี้ขอบเขตของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีลักษณะกว้างขวางมาก อาจแบ่งได้เป็นประเภทต่างๆได้ดังนี้ คือ การรับฟังข่าวสารทางการเมือง การสนทนาทางการเมือง การชักจูงผู้อื่นให้ไปออกเสียงเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การช่วยหาเสียงให้กับผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ตนชอบ การแสดงความคิดเห็น การสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์ หรือพรรคการเมือง การจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ หรือพรรคการเมืองเพื่อส่งสมาชิกเข้ารับการเลือกตั้งเพื่อเข้าไปทำหน้าที่ปกครอง และเข้าบริหารโดยตรง (บรรพต และสุขุม, 2517)

ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ (Baraer, 1972 ,

3) คือ

1) การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นลักษณะที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการปกครอง โดยตนเองโดยตรง เช่น บริหารงาน กำหนดนโยบาย และตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง

2) การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่มิได้เป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง โดยการเลือกตั้งตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกตั้งโดยเสรี แต่กำหนดกลไกเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามาควบคุมติดตามความเคลื่อนไหวของผู้ปกครอง เพื่อให้การปกครองเป็นไปตามความต้องการของประชาชน

3.รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักรัฐศาสตร์หลายท่านได้พยายามจัดรูปแบบ และประเภทของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้แตกต่างกัน ดังนี้

1)แบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไนซ์ และเวอร์บา

แบ่งเป็น 4 รูปแบบ โดยวิเคราะห์จาก 4 มิติ ได้แก่ แบบของอิทธิพล ขอบเขตของผลผลิต มติความขัดแย้ง และความต้องการความริเริ่ม โดยมีรายละเอียดของกิจกรรมในการมีส่วนร่วมด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 การลงคะแนนเสียง (voting) เป็นกิจกรรมของพลเมืองที่มีบ่อยมากที่สุด และมีอิทธิพลเหนือผู้นำ ได้ทำให้นักร้องต้องปรับปรุงนโยบายเพื่อที่จะได้คะแนนเสียง

1.2 กิจกรรมรณรงค์หาเสียง (campaign activity) การเข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการเลือกตั้งนั้น พลเมืองสามารถเพิ่มอิทธิพลเหนือผลการเลือกตั้งได้ โดยกำหนดให้คะแนนเสียงคนหนึ่งคนใดไว้ก่อน และมีอิทธิพลต่อผู้นำเหมือนการลงคะแนนเสียง แต่สามารถสื่อสารเกี่ยวกับการขึ้นชอบของผู้เข้ามามีส่วนร่วมได้มากกว่า

1.3 การติดต่อขึ้นต้นของพลเมือง (citizen initiated contacts) การศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจำนวนมาก เน้นเรื่องกิจกรรมในกระบวนการเลือกตั้ง แต่กิจกรรมในช่วงระหว่างการเลือกตั้งแต่ละครั้งก็สำคัญ เช่นเดียว

กัน และเพื่อที่จะหาความหมายอื่นๆ ของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง จึงควรพิจารณาชนิดของกิจกรรมที่ต่างจากการเลือกตั้งมากที่สุด

1.4 กิจกรรมที่ร่วมมือกัน (cooperative activity) เป็นกิจกรรมขององค์กรหรือกลุ่มที่เกี่ยวกับปัญหาการเมือง และสังคม ในกรณีเช่นนี้ แต่ละคนจะต้องไม่กระทำตามลำพัง แต่การกระทำจะร่วมมือกับคนอื่น เพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือการดำเนินงานของรัฐบาลมากกว่า อย่างไรก็ตามกิจกรรมอาจเริ่มต้นขึ้นในเวลาใดก็ได้ และจะเกี่ยวเนื่องกับเรื่องปัญหาของกลุ่มใดก็ได้ นอกจากนี้อาจร่วมกิจกรรมภายในองค์กรทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นการได้เช่นเดียวกัน

2. แบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของมิลแบรท และโกเอล แบ่งเป็น 6 รูปแบบ คือ

2.1 การเลือกตั้ง (voting)

มิลแบรท และโกเอล พบว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นรูปแบบในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่แยกจากกิจกรรมการณรงค์หาเสียง และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง แต่รวมได้กับกิจกรรมที่เกี่ยวกับความรักชาติซึ่งแสดงออกโดย การเคารพธงชาติ การเสียภาษี การเคารพกฎหมาย และสนับสนุนประเทศให้ต่อต้านสงคราม

2.2 เป็นเจ้าหน้าที่พรรค และเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียง (party and campaign workers)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ หมายถึง การเข้าร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้ง และในการเลือกตั้ง ขอบเขตของกิจกรรม ได้แก่ การมีบทบาทในการรณรงค์หาเสียง บริจาคเงินช่วยเหลือพรรคและผู้สมัคร ชักชวนให้ประชาชนไปลงคะแนนเสียง เข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง พยายามชักชวนให้ประชาชนลงคะแนนเสียงให้แก่พรรคที่ตนชอบ การลงสมัครรับเลือกตั้ง และการร่วมมือกับส่วนต่างๆ ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชน

2.3 เป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (community activists)

ขอบเขตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ได้แก่ การรวมกันขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาสังคม การทำงานร่วมกับกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับสังคม การเป็นสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นขององค์กรที่มีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะอื่นๆ และติดต่อกับราชการในเรื่องปัญหาสังคม

2.4 มีการติดต่อกับราชการ (contacting officials)

การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้เป็นเรื่องเฉพาะ เช่น การติดต่อกับราชการในเรื่อง ภาษี โรงเรียน การทำถนน การตรวจสอบความมั่นคงทางสังคม เป็นต้น

2.5 เป็นผู้ประท้วง (protestor)

ขอบเขตของกิจกรรมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ คือ การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนน หรือก่อให้เกิดจลาจล เพื่บังคับให้รัฐแก้ไขปัญหาบางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับการเมืองให้ถูกต้อง

2.6 เป็นผู้สื่อข่าว (communicator)

รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะ " ผู้สื่อข่าวสาร " นั้น มีขอบเขตของกิจกรรมดังนี้คือ การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการเมือง การส่งจดหมายสนับสนุนผู้นำเมื่อเขาทำดี การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชนที่อาศัยอยู่ การให้ความสนใจกับทางราชการ และการเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้สื่อข่าวสารนี้มักเป็นพวกมีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีข้อมูลทางการเมืองมากด้วย

4.ระดับของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

การศึกษาพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนอกจากจะจัดเป็นรูปแบบต่างๆแล้ว ยังสามารถจัดลำดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจากน้อยไปหามาก ได้อีกด้วยการจัดลำดับดังกล่าวไม่มีมาตรฐานแน่นอน ขึ้นอยู่กับนักวิชาการผู้จัด จะให้ความสำคัญแต่กิจกรรมมากน้อยเพียงใด ดังต่อไปนี้(สวนา , 2520)

1.รับฟังข่าวสารทางการเมือง

2.ออกเสียงลงคะแนน

3.ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง

4.ชักชวนให้ไปเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง

5.ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการติดป้ายประกาศสนับสนุน หรือประกาศสนับสนุนให้ผู้อื่นทราบกันทั่วไป

6.ติดต่อแสดงความคิดเห็น หรือขอเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมือง หรือนักการเมือง

7.สนับสนุนด้วยการบริจาคให้พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง

8.ติดตามการหาเสียงของนักการเมือง

9. ช่วยสมัครรับเลือกตั้งหาเสียง
10. เป็นสมาชิกพรรคที่ทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำ
11. เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรค
12. ช่วยหาเงินให้พรรค
13. สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง
14. เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรค หรือได้รับเลือกตั้ง

ในการวิจัยครั้งนี้จะไม่จัดระดับความสูงต่ำของกิจกรรม แต่จะวัดระดับของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยส่วนรวม โดยนับคะแนนของการเข้ามีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักรัฐศาสตร์ได้ให้ความสนใจ เกี่ยวกับปัจจัยอันเป็นสาเหตุของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแวดวงนักวิชาการผู้สนใจทางพฤติกรรมศาสตร์ และการพัฒนาทางการเมือง เป็นการพยายามหาคำตอบว่าเพราะเหตุใดในสังคมหนึ่งจึงมีการขยายตัวของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างรวดเร็ว ขณะที่ในอีกสังคมหนึ่งยังมีลักษณะที่เกือบไม่มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองเลย เนื่องจากการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองของประชาชน ดังนั้น การพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักวิชาการที่สนใจจะพิจารณาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยส่วนบุคคล ว่าเหตุใดบุคคลหนึ่งจึงมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างจากอีกบุคคลหนึ่ง

5.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง คือ พันธุกรรม แรงขับ บุคลิกภาพ ความต้องการทางจิตใจและร่างกาย ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมือง (Milbrath, 1977)

5.2 ปัจจัยด้านสภาพทางการเมือง ซึ่งเป็นส่วนของสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีปัจจัยสำคัญดังต่อไปนี้ (มานะศรี, 2528)

5.2.1 ระดับการพัฒนา เป็นลักษณะของกระบวนการสร้างความทันสมัย (modernization) เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างสังคมดั้งเดิม กับสังคมทันสมัย กระบวนการนี้จะเป็นผลให้สังคมดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป มีการขยายตัวของเมือง

สร้างความเป็นเมือง (urbanization) การสร้างความเป็นอุตสาหกรรมภายในประเทศ (industrialization) ระดับการศึกษาของคนสูงขึ้น ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถสร้างข้อเรียกร้อง (demand) เข้าสู่ระบบการเมืองมากยิ่งขึ้น (Huntington and Nelson, 1976)

5.2.2 กฎเกณฑ์เกี่ยวกับวิถีทางการเมือง เช่น กฎเกณฑ์ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง บุคคลที่ไม่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีแนวโน้มที่จะไม่เข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ และผู้ที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็ได้หมายความว่า จะเข้าร่วมทางการเมืองเสมอไป

5.2.3 สถาบันทางการเมือง โดยเฉพาะระบบพรรคการเมือง ซึ่งมีการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองมากเท่าไร อัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองยิ่งสูงขึ้น เพราะพรรคการเมืองจะพยายามใช้วิธีการต่างๆ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เลือกตั้ง โดยการตอบสนองผลประโยชน์ของประชาชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

5.2.4 ลักษณะการเลือกตั้ง ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้ง คือ ความรู้สึกที่มีต่อการเลือกตั้ง บุคคลมีแนวโน้มที่จะไปเลือกตั้ง เพราะเขารู้สึกว่าเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนั้น ยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกเช่น ความเข้าใจในการเลือกตั้ง ผู้สมัคร การโฆษณาสื่อสาร ตลอดจนเขตการเลือกตั้งที่ชัดเจน เป็นต้น

5.2.5 การได้รับข่าวสารทางการเมือง (Nie, 1974) ทำให้มีการสื่อสารทางการเมือง จะมีผลต่อความรู้สึกถึงผลกระทบจากการปฏิบัติงานของรัฐบาล ความรู้สึกในด้านความสามารถทางการเมือง และความสนใจ โดยที่จะกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจากสื่อมวลชน เช่น การเจรจาการประชุม (Mcbrath and Goel, 1977 : 35-42)

โดยหากที่บุคคลสนใจการเมือง จะมีการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล และมีการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการมากขึ้น มีแนวโน้มมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้บุคคลที่สนใจทางการเมืองมีการหาข่าวสารทางการเมืองมากขึ้นตามไปด้วย และเป็นข่าวสารทางการเมืองที่บุคคลนั้นสนใจ นอกจากนี้สื่อมวลชนยังมีบทบาทสำคัญในด้านการให้ข่าวสารทางการเมือง

5.3 สภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นตัวแปร เป็นรูปธรรม และมองเห็นได้ชัดเจนมากที่สุด นอกจากนี้ตัวแปรทางด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมยังเป็นตัวแปรต้น (ที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วม

ทางการเมืองอื่นๆอีกด้วย) เช่น ความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพทางการเมือง ทักษะคติทางการเมือง เป็นต้น

สภาพแวดล้อมทางสังคมได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของบุคคล ที่อยู่อาศัย การเป็นสมาชิกองค์การ อายุของบุคคล ความแตกต่างทางเพศ ศาสนา และผิว (Mcbrath and Goel, 1977) ปัจจัยเหล่านี้มีสหสัมพันธ์สูงกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนี้สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของบุคคลพิจารณาจาก ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ การพิจารณาว่าบุคคลใดมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง หรือต่ำนั้นพิจารณาจากระดับความสูงต่ำของปัจจัยทั้ง 3 ดังกล่าวเป็นสำคัญ

ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล ขึ้นอยู่กับระบบการเมืองและสถาบันรัฐธรรมนูญของประเทศนั้นเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยเพียงไร วิธีใด และโดยใครบ้างที่จะก่อให้เกิดสังคมที่มั่นคง ซึ่งประชาชนสามารถดำรงชีวิตที่ดีได้

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่เน้นการศึกษาตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคม การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่างๆของประชาชนชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครเป็นสำคัญ

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้อง

เจตนศักดิ์ แสงสิงห์แก้ว (2533) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารกับกระบวนการสังคม การศึกษานี้เป็นการศึกษากับกลุ่มประชากร จากผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร และ โรงงานอุตสาหกรรมในเขตชานเมือง ได้พบว่าปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีทัศนคติทางการเมือง ตลอดจนการมีพฤติกรรมทางการเมือง ความรู้เกี่ยวกับระบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง คือ การสื่อสารมวลชน กับการสื่อสารระหว่างบุคคล

ต้องฤดี ปุณณกันต์ (2534) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารกับการพัฒนาความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมของประชาชน ตามโครงการขยายฐานของประชาธิปไตยสู่ประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า

- ปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับความรู้ของประชาชน แต่ปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของประชาชน

- ปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และการสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชน

- ปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และการสื่อสารระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์กับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน

พรทิพย์ เย็นจะบก (2527) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน กับพฤติกรรมทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า สตรีที่มีการศึกษาและอาชีพแตกต่างกัน มีความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน อายุ และการสื่อสารระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมือง ในเรื่องการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองในเรื่องการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มสตรี

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523) ศึกษาเรื่องข่าวสารทางการเมืองของคนไทย พบว่าความรู้ข่าวสารทางการเมืองของคนไทยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง บุคคลที่มีระดับข่าวสารทางการเมืองสูง รับข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์มากกว่าแหล่งอื่นๆ ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีระดับข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน ได้แก่ ชนชั้นทางสังคม โดยเฉพาะระดับการศึกษา รายได้ และเพศ การมีระดับข่าวสารทางการเมืองที่แตกต่างกัน มิได้ทำให้คนไทย มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูงต่ำแตกต่างกันแต่อย่างใด บุคคลที่มีระดับข่าวสารทางการเมืองสูงยังมีความรู้สึกห่างเหินการเมืองสูง นอกจากนี้ผู้ที่มีระดับข่าวสารทางการเมืองสูงกว่า จะรับรู้และเห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของสถาบัน และองค์กรทางการเมืองต่างๆของรัฐ มีอัตราการเข้าร่วมทางการเมือง และอัตราการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ที่เกิดจากสำนึกในตนเองสูงกว่าผู้ที่มีระดับข่าวสารทางการเมืองต่ำ

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2526) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเมืองของเด็กๆร่วมกับสายทิพย์ สุคติพันธ์ พบว่า ครอบครัว โรงเรียน สถาบันการศึกษา กิจกรรมนอกหลักสูตร และสื่อสารมวลชน จะเป็นแหล่งให้ความรู้ และการขัดเกลาพฤติกรรมทางการเมืองของเด็กไทย

วิจัย โวหารดี (2534) ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อ. เมือง จ.ยโสธร พ.ศ. 2530 พบว่า ประชาชนรับข่าวสารทางการเมืองผ่านช่องทางสื่อมวลชนประเภทวิทยุมากกว่าสื่อประเภท และมีความดีในการเปิดรับข่าวสารมากกว่าสื่ออื่นๆ การสื่อสารระหว่างบุคคลมีส่วนทำให้ประชาชนได้รับข่าวสารทางการเมืองเพิ่มขึ้น และมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และพบว่าเพื่อนเป็นช่องทางสำคัญของข่าวสารทางการเมือง และมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าช่องทางอื่น ประชาชนที่มีความรู้ทางการเมืองสูง มีแนวโน้มในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากแหล่งข่าวที่หลากหลาย และมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมทางการเมืองสูงด้วย ปัจจัยทางประชากรมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยการศึกษาและอาชีพ

งานวิจัยต่างประเทศ

Almond & Powell (1976) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบ ระหว่างประเทศที่ปกครองระบบประชาธิปไตย 5 ประเทศ มี สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน อิตาลี และเม็กซิโก พบว่า ในประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ซึ่งสามารถปกครองแบบประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมั่นคง วัฒนธรรมทางการเมืองของประเทศทั้งสอง มีลักษณะเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าประเทศอื่นๆ กล่าวคือ ประชาชนส่วนใหญ่จะมีความเชื่อมั่นในตนเอง ในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสนใจ และคาดหวังต่อระบบการเมือง และมีแนวโน้มแสดงการต่อต้านสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือคัดค้านในสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย ประชาชนจะมีอุดมการณ์ และแสดงพฤติกรรมทางการเมืองในลักษณะ rationality - activist คือประชาชนจะมีความรอบรู้ มีความเชื่อมั่น โดยเฉพาะการใช้เหตุผล ในการพิจารณาดำเนินการต่างๆ และแสดงบทบาททางการเมืองอย่างแข็งขันตามความเห็นของตน

Chaffee & Friends (1970) ได้ศึกษาถึงสื่อสารมวลชนกับกระบวนการสังคมประกิดทางการเมือง (Mass communication and Political socialization) ได้พบว่า ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา อัตราการเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ เป็นตัวชี้ และมีบทบาทต่อการขัดเกลากองทัพการเมือง และความรู้เกี่ยวกับการเมือง

Chaffee , Ward and Tipton (1970) ศึกษาถึง การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับข่าวสารทางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีความรู้เรื่องการเมือง โดยทดลองกับนักศึกษาของ Wisconsin ก่อนและหลังการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ในปี 1968 โดยการเปรียบเทียบผล ปรากฏว่า การใช้สื่อทำให้เกิดความรู้ทางการเมืองในระหว่างที่มีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมากกว่าในระยะที่การเลือกตั้งผ่านไปแล้ว

Daniel Lerner (1976) ได้ศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนว่า มีส่วนช่วยในการเพิ่มพูนความรู้ของบุคคล และมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

Jeromie Backer and Ivan Preston (1969) ค้นพบว่าการใช้สื่อมวลชนมีผลกับพฤติกรรมทางการเมือง อธิบายได้ว่าผู้ที่สนใจกิจกรรมทางการเมือง หรือเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง จะสนใจข่าวสารทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่เข้าร่วม นอกจากนี้ผู้ที่มีความศรัทธาในระบบการเมือง ดูเหมือนว่าจะมีส่วนช่วยสังคมได้นั้น จะเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และเป็นผู้ที่ติดตามข่าวสารทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ

Micheal E. Bishop (1973) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านภูมิหลังของบุคคลกับความรู้ในข่าวสารทางการเมือง พบว่า ตัวแปรด้านภูมิหลัง ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และการศึกษานั้นมีความสัมพันธ์กับความรู้ในข่าวสารทางการเมืองของบุคคล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานครเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวัดตัวแปรการวิเคราะห์ และการนำเสนอข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ ประชากรในชุมชนแออัดเขตกรุงเทพมหานคร จาก 38 เขต 2 สาขา พบว่า มีชุมชนแออัดรวมทั้งสิ้น 843 ชุมชน จำนวน 145,943 หลังคาเรือน มีจำนวน 207,948 ครอบครัว จำนวนประชากรรวม 1,164,509 คน คิดเป็นร้อยละ 14.56 ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร (การเคหะแห่งชาติ , 2540)

กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากจำนวนประชากร 1,164,509 คน ต้องการความเชื่อถือได้ (Reliability) ประมาณ 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% โดยใช้สูตร

$$n = \frac{N}{(1 + Ne^2)}$$

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อ n คือ จำนวนตัวอย่าง หรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนหน่วยทั้งหมด หรือขนาดของประชากร

e คือ ความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมรับให้เกิดได้ (กำหนด .05)

(อ้างจาก : วิเชียร เกตุสิงห์, 2534)

$$n = \frac{1,164,509}{1+1,164,509(.05)}$$

$$= 398 \text{ คน}$$

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ 408 คน

วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมประชากรในชุมชนแออัดทั่วกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเลือกแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) มีขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งออกเป็นกลุ่ม (Stratified Sampling) โดยแบ่งพื้นที่ทั้ง 50 เขต 2 สาขา ออกเป็น 4 กลุ่ม (การเคหะแห่งชาติ,2540) ดังนี้

- 1.กลุ่มวังหลวง มีทั้งหมด 9 เขต ได้แก่ บางรัก บางซื่อ คูสิต ป้อมปราบศัตรูพ่าย ราชเทวี ปทุมวัน พระนคร สัมพันธวงศ์ พญาไท
- 2.กลุ่มบูรพา มีทั้งหมด 9 เขต ได้แก่ บางเขน ลาดกระบัง บึงกุ่ม บางกะปิ มีนบุรี หนองจอก จตุจักร ลาดพร้าว ดอนเมือง
- 3.กลุ่มเจ้าพระยา มีทั้งหมด 10 เขต ได้แก่ สาทร พระโขนง คลองเตย ห้วยขวาง บางคอแหลม ยานนาวา ประเวศ สวนหลวง ดินแดง
- 4.กลุ่มกรุงธน มีทั้งหมด 12 เขต ได้แก่ ภาษีเจริญ บางขุนเทียน ราษฎร์บูรณะ ดลิ่งชัน บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ บางพลัด หนองแขม จอมทอง คลองสาน ธนบุรี

ขั้นตอนที่ 2 เลือกเขตตัวอย่างจากกลุ่มเขตดังกล่าว โดยวิธีสุ่มเอา กลุ่มละ 3 เขตของกรุงเทพมหานครได้ดังนี้

- 1.กลุ่มวังหลวง เขตตัวอย่างคือ บางซื่อ ราชเทวี พญาไท
- 2.กลุ่มบูรพา เขตตัวอย่างคือ จตุจักร ลาดพร้าว บางเขน
- 3.กลุ่มเจ้าพระยา เขตตัวอย่างคือ ยานนาวา คลองเตย ห้วยขวาง
- 4.กลุ่มกรุงธน เขตตัวอย่างคือ บางกอกน้อย บางพลัด ภาษีเจริญ

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างชุมชนแออัดจากเขตตัวอย่างทั้ง 12 เขตจากขั้นตอนที่ 2 เขตละ 34 คน รวมทั้งสิ้น 408 คน โดยสุ่มจากชุมชนแออัดที่มีจำนวนมากกว่า 200 หลังคาเรือนขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่างของพื้นที่ในแต่ละชั้นเขต และกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในชุมชนแออัดที่ได้สุ่มตัวอย่าง มาศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ

- 1.กลุ่มวังหลวง : เขตบางซื่อ ได้แก่ ชุมชนพระราม 6
เขตราชเทวี ได้แก่ ชุมชนบ้านครัวตะวันตก
เขตพญาไท ได้แก่ ชุมชนวัดไผ่ตัน
- 2.กลุ่มบูรพา : เขตจตุจักร ได้แก่ ชุมชนหลังวค.จันทร์เกษม
เขตลาดพร้าว ได้แก่ ชุมชนซอยเสือใหญ่อุทิศ
เขตบางเขน ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้านสุขสันต์พัฒนา
- 3.กลุ่มเจ้าพระยา : เขตยานนาวา ได้แก่ ชุมชนเจ้าพระยา
เขตคลองเตย ได้แก่ ชุมชนริมทางรถไฟ
เขตห้วยขวาง ได้แก่ ชุมชนริมคลองบางซื่อ
- 4.กลุ่มกรุงธน : เขตบางกอกน้อย ได้แก่ ชุมชนวัดมะลิ 1
เขตบางพลัด ได้แก่ ชุมชนวัดคฤหสบดี
เขตภาษีเจริญ ได้แก่ ชุมชนท่าน้ำภาษีเจริญ

หมายเหตุ : จำนวนประชากรเป็นจำนวนโดยการประเมินของการเคหะแห่งชาติ โดยใช้เกณฑ์ 1 ครอบครัวมีสมาชิก 5.6 คน (ปี พ.ศ.2540)

เนื่องจากชุมชนแออัดไม่มีการกำหนดเลขที่บ้านอย่างเป็นระบบ และบ้านหนึ่งหลังมักจะอาศัยอยู่มากกว่า 1 ครอบครัว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ด้วยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรในการวิจัยแจกแจงตามสมมติฐานดังต่อไปนี้

- สมมติฐานที่ 1 : การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัด
- ตัวแปรอิสระ : การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง
- ตัวแปรตาม : พฤติกรรมทางการเมือง
- สมมติฐานที่ 2 : ประชาชนในชุมชนแออัดที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน
- ตัวแปรอิสระ : ลักษณะทางประชากร
- ตัวแปรตาม : การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง
- สมมติฐานที่ 3 : ประชาชนในชุมชนแออัดที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน
- ตัวแปรอิสระ : ลักษณะทางประชากร
- ตัวแปรตาม : พฤติกรรมทางการเมือง
- สมมติฐานที่ 4 : ความรู้ เกี่ยวกับการปกครองระบบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับ การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัด
- ตัวแปรอิสระ : การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง
- ตัวแปรตาม : ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน
- สมมติฐานที่ 5 : ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัด
- ตัวแปรอิสระ : ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน
- ตัวแปรตาม : พฤติกรรมทางการเมือง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย ได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษา แบบสอบถามที่สร้าง และพัฒนาขึ้นจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร และพฤติกรรมทางการเมือง เป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิด (Close - ended questionnaire) และแบบสอบถามปลายเปิด (Open - ended questionnaire) โครงสร้างแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ด้าน เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ รวม 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความบ่อยครั้ง ในการเปิดรับข่าวสาร ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชน สื่อบุคคล และคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองที่ผู้ตอบแบบสอบถามสนใจติดตามอยู่เสมอ รวม 16 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบบประชาธิปไตย ของไทยในปัจจุบัน 20 ประเด็น รวม 20 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับการมีพฤติกรรมทางการเมืองต่างๆ ทั้งคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิดเรื่องความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และเพิ่มเติมคำถาม เรื่อง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา รวม 13 ข้อ

การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity)

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว ไปหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้วิจัยได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสอบถามในการเก็บข้อมูลจริง ว่าคำถามแต่ละข้อ แต่ละตอนในแบบสอบถาม สามารถที่จะสื่อความหมายได้ตรงตามที่ผู้วิจัยต้องการหรือไม่ คำถามเหมาะสมหรือไม่ ภาษามีความยากง่าย และมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างหรือไม่

การคำนวณหาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถามนั้นคำนวณเฉพาะในส่วนที่สามารถวัดออกมาได้เป็นคะแนนเท่านั้น (สำหรับในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงได้แก่ ข้อมูลส่วนตัว เพียงแต่แก้ไขปรับปรุงเฉพาะถ้อยคำ และสำนวนให้ใช้สื่อความหมายได้ชัดเจนมากขึ้น) โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทำการทดสอบหาความเชื่อถือได้ (Reliability) คือ การทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มประชากรในชุมชนแออัดที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มที่เลือกไว้ จำนวน 30 คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น ดังนี้

1.การเปิดรับข่าวสาร

เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ใช้สูตร Coefficient alpha ของ Cronbach คือ

$$a = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{V_i}{V_t} \right]$$

k คือ จำนวนข้อ

V_i คือ ความแปรปรวนของคะแนนในแต่ละข้อ

V_t คือ ความแปรปรวนของคะแนนรวมในแต่ละข้อ

2.ความรู้เรื่องการเมือง เป็นแบบสอบถามชนิดแบบตรวจสอบ (Check List) ใช้สูตรการคำนวณของ Kuder-Richardson

3.พฤติกรรมทางการเมือง

เป็นแบบสอบถามชนิด มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ใช้สูตร Coefficient Alpha ของ Cronbach

เมื่อคำนวณตามสูตรดังกล่าวแล้วได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

ค่าความเชื่อมั่นของการเปิดรับข่าวสารได้ 0.8505

ค่าความเชื่อมั่นของความรู้ ได้ 0.7861

ค่าความเชื่อมั่นของการมีพฤติกรรมทางการเมืองได้ 0.7757

เกณฑ์การให้คะแนน

1. การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง

เป็นการวัดความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อนิตยสาร รูปแบบการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองและการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล อันได้แก่ คนในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนในกลุ่มอาชีพ เจ้าหน้าที่ราชการ และบุคคลอื่นๆ ที่นับถือ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดคะแนนความบ่อยครั้งของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารรายวัน นิตยสารรายสัปดาห์ ต่อวัน มีดังนี้

ทุกวัน	เท่ากับ 5 คะแนน	หมายถึง มีความสนใจเปิดรับข่าวสารมาก
3 - 4 ครั้ง / สัปดาห์	เท่ากับ 4 คะแนน	หมายถึง มีความสนใจเปิดรับข่าวสารค่อนข้างมาก
1 - 2 ครั้ง / สัปดาห์	เท่ากับ 3 คะแนน	หมายถึง มีความสนใจเปิดรับข่าวสารปานกลาง
นานๆ ครั้ง	เท่ากับ 2 คะแนน	หมายถึง มีความสนใจเปิดรับข่าวสารน้อย
ไม่เคยฟังเลย	เท่ากับ 1 คะแนน	หมายถึง ไม่มีความสนใจเปิดรับข่าวสาร

การกำหนดคะแนนความถี่ในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่นำเสนอในรูปแบบต่างๆ อันได้แก่ ช่วงข่าวการเมืองของสถานีโทรทัศน์สถานีวิทยุต่างๆ และคอลัมน์ข่าวการเมืองในหนังสือพิมพ์ สารคดีเกี่ยวกับการเมือง เช่น 14 ตุลา บทวิเคราะห์เรื่องการเมือง บทวิจารณ์เรื่องการเมือง การ์ตูนล้อเลียนการเมือง รายการล้อเลียนการเมือง เช่น สะเก็ดข่าว สาระขัน เป็นต้น มีดังนี้

ทุกวัน	เท่ากับ 5 คะแนน	หมายถึง มีความสนใจในการเปิดรับมากที่สุด
3-4 ครั้งต่อสัปดาห์	เท่ากับ 4 คะแนน	หมายถึง มีความสนใจในการเปิดรับมาก
1-2 ครั้งต่อสัปดาห์	เท่ากับ 3 คะแนน	หมายถึง มีความสนใจในการเปิดรับปานกลาง
นานๆ ครั้ง	เท่ากับ 2 คะแนน	หมายถึง มีความสนใจในการเปิดรับน้อย
ไม่เคยเลย	เท่ากับ 1 คะแนน	หมายถึง ไม่มีความสนใจในการเปิดรับข่าวสาร

การกำหนดคะแนนความบ่อยครั้งของการสนทนาเรื่องการเมืองกับสื่อบุคคล อันได้แก่ คนในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนในกลุ่มอาชีพ เจ้าหน้าที่ราชการ บุคคลอื่นๆ ที่นับถือ มีดังนี้

ทุกวัน	เท่ากับ 5 คะแนน	หมายถึง มีความถี่ในการเปิดรับมากที่สุด
3-4 ครั้งต่อสัปดาห์	เท่ากับ 4 คะแนน	หมายถึง มีความถี่ในการเปิดรับมาก
1-2 ครั้งต่อสัปดาห์	เท่ากับ 3 คะแนน	หมายถึง มีความถี่ในการเปิดรับปานกลาง

นานๆ ครั้ง เท่ากับ 2 คะแนน หมายถึง มีความถี่ในการเปิดรับน้อย
 ไม่เคยเลย เท่ากับ 1 คะแนน หมายถึง ไม่มีความถี่ในการเปิดรับ
 นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

0.00 - 1.00 หมายถึง มีการเปิดรับข่าวสารระดับต่ำมาก
 1.01 - 2.00 หมายถึง มีการเปิดรับข่าวสารระดับต่ำ
 2.01 - 3.00 หมายถึง มีการเปิดรับข่าวสารระดับปานกลาง
 3.01 - 4.00 หมายถึง มีการเปิดรับข่าวสารระดับสูง
 4.01 - 5.00 หมายถึง มีการเปิดรับข่าวสารระดับสูงมาก

2. ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน

วัดจากการรับรู้ และจดจำข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่นำเสนอทางสื่อมวลชนและสื่อบุคคล
 มีคำถามทั้งหมด 20 ข้อ กำหนดให้คะแนนผู้ที่ตอบถูก เป็น 1 คะแนน และคะแนนสำหรับผู้
 ที่ตอบผิด/ไม่รู้เป็น 0 คะแนน

นำมาหาค่าเฉลี่ย กำหนดระดับความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย
 เป็น 5 ระดับ คือ

0.00 - 4.00 หมายถึง มีความรู้ต่ำมาก
 5.00 - 8.00 หมายถึง มีความรู้ต่ำ
 9.00 - 12.00 หมายถึง มีความรู้ปานกลาง
 13.00 - 16.00 หมายถึง มีความรู้สูง
 17.00 - 20.00 หมายถึง มีความรู้สูงมาก

คะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ คือ 20 คะแนน

คะแนนต่ำสุดที่เป็นไปได้ คือ 0 คะแนน

3. พฤติกรรมทางการเมือง

วัดจากการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือองค์กรทางการเมืองต่างๆ โดยกำหนดคำถาม

11 ข้อ ซึ่งมีการกำหนดค่าระดับคะแนนไว้ ระดับ ดังนี้

บ่อยที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน
 บ่อย เท่ากับ 4 คะแนน
 พอสมควร เท่ากับ 3 คะแนน
 นานๆ ครั้ง เท่ากับ 2 คะแนน
 ไม่เคยเลย เท่ากับ 1 คะแนน

- ค่าเฉลี่ยของคะแนนการมีพฤติกรรมทางการเมือง มีดังนี้
- 0.00 - 1.00 หมายถึง การมีพฤติกรรมทางการเมืองน้อยมาก
  - 1.00 - 2.00 หมายถึง การมีพฤติกรรมทางการเมืองน้อย
  - 2.00 - 3.00 หมายถึง การมีพฤติกรรมทางการเมืองปานกลาง
  - 3.00 - 4.00 หมายถึง การมีพฤติกรรมทางการเมืองมาก
  - 4.00 - 5.00 หมายถึง การมีพฤติกรรมทางการเมืองมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ทำการเก็บข้อมูลในพื้นที่ รวมถึงการสังเกต และพูดคุยกับคนในชุมชน แอ้อตัวอย่างไม่เป็นทางการ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2543

การวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล

เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้มีการกำหนดวิธีการทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 1.การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่ออธิบาย ลักษณะของข้อมูลส่วนตัว อาชีพ รายได้ ปริมาณ การรับข่าวสารทั่วไปจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) และคะแนนเฉลี่ย แล้วนำเสนอข้อมูลด้วยตารางแจกแจงความถี่
- 2.การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferencial Methods) ใช้สถิติดังนี้
  - 2.1 การทดสอบสมมติฐานข้อ 2 และ 3 ใช้สถิติ T - test ในการวิเคราะห์เพื่อทดสอบความแตกต่าง
  - 2.2 การทดสอบสมมติฐานข้อ 1 , 4 และ 5 ใช้สถิติ Pearson ' Product Moment Correlation Coefficient ในการวิเคราะห์ เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

การประมวลผลข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสมบูรณ์ และตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว นำไปประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window (Statistical Package for the Social Sciences) เพื่อคำนวณค่าสถิติต่างๆที่ต้องการใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนแออัดเขตกรุงเทพมหานคร" เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ได้แบ่งรูปแบบการเสนอข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 การนำเสนอข้อมูลทั่วไป เป็นเชิงพรรณนา เพื่อแสดงลักษณะทั่วไปของตัวแปรต่างๆ ในงานวิจัย ได้แก่

- 1.1 ผลการวิจัยด้านลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง
- 1.2 ผลการวิจัยด้านการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อมวลชนและสื่อบุคคล
- 1.3 ผลการวิจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย
- 1.4 ผลการวิจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนแออัดในเขต

กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย 5 ข้อ คือ

- 1.การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง
- 2.กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน
- 3.กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน
- 4.ความรู้ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง
- 5.ความรู้ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 1 การนำเสนอข้อมูลทั่วไป

ผลจากการกรอกแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 408 คน ปรากฏว่า แบบสอบถามที่มีผู้ตอบไม่สมบูรณ์และไม่สามารถนำมาประมวลผลได้ 3 แบบสอบถามด้วยกัน จึงมีแบบสอบถามที่ใช้ในการประมวลผลรวมกันได้ 405 แบบสอบถาม การจัดเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตาราง มีดังต่อไปนี้

1.1 ผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	146	36.0
หญิง	259	64.0
รวม	405	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้มีจำนวน 405 คน เป็นเพศชายร้อยละ 36.0 เพศหญิง ร้อยละ 64.0

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18-20ปี	21	5.2
21-30ปี	151	37.3
31-40ปี	180	44.4
41-50ปี	52	12.8
รวม	404	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้มีอายุเฉลี่ย โดยมีอายุต่ำสุด 18 ปี และสูงสุด 50 ปี กลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด คือช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมา คือช่วงอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.3 และน้อยที่สุด คือ อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.8

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ป.1-ป.6	46	11.4
ม.1-ม.3	158	39.1
ม.4-ม.6	138	34.2
อาชีวศึกษา(ปวช.,ปวส.,ปวท.)	56	13.9
ปริญญาตรี	6	1.5
รวม	404	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในชั้น ม.1-ม.3 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.1 รองลงมา คือ ชั้นม.4-ม.6 คิดเป็นร้อยละ 34.2 และ น้อยที่สุดคือ ชั้นปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้

รายได้ (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3,000	20	4.9
3,001-5,000	220	54.3
5,001-7,000	142	35.1
7,001-10,000	17	4.2
มากกว่า10,000	6	1.5
รวม	405	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีรายได้อันอยู่ในช่วง 3,001 – 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 54.3 รองลงมา คือ รายได้ 5,001-7,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 35.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยที่สุดที่มีรายได้ มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับจ้างทั่วไป	180	44.4
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	102	25.2
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/บริษัทเอกชน	33	8.1
พนักงานโรงงาน	50	1.3
กำลังศึกษา	34	8.4
อื่นๆ	6	1.5
รวม	405	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมา คือ ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 25.2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	194	47.9
สมรส	194	47.9
หย่า/หม้าย	14	3.5
รวม	402	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มีสถานภาพสมรสและสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 47.9 รองลงมาคือ หย่า/หม้าย คิดเป็นร้อยละ 3.5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างจากสื่อ
โทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อบุคคล

ตารางที่ 7 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของ
กลุ่มตัวอย่างผ่านสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์

ตัวแปร	ระดับการเปิดรับข่าวสาร					$\bar{X}$	S.D.	การ ประเมิน ผลการ เปิดรับ
	ทุกวัน	3-4ครั้ง ต่อสัปดาห์	1-2ครั้งต่อ สัปดาห์	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย			
1.โทรทัศน์	216	172	14	2	1	4.49	0.59	สูงมาก
2.วิทยุ	42	191	138	26	4	3.60	0.80	สูง
3.หนังสือพิมพ์ รายวัน	34	110	189	58	7	3.27	0.87	สูง
4.หนังสือพิมพ์ รายสัปดาห์	6	57	173	151	11	2.74	0.79	ปานกลาง
5.นิตยสาร	4	43	147	175	28	2.55	0.82	ปานกลาง
รวม	302	573	661	412	51	3.33	3.87	สูง

ตารางที่ 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.49) รองลงมา คือ วิทยุ (ค่าเฉลี่ย 3.60) หนังสือพิมพ์รายวัน (ค่าเฉลี่ย 3.27) หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ (ค่าเฉลี่ย 2.74) และนิตยสาร (ค่าเฉลี่ย 2.55) ตามลำดับ ซึ่งโดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับ สูง

ตารางที่ 8 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ผ่านสื่อบุคคล

ตัวแปร	ระดับการเปิดรับข่าวสาร					X	S.D.	การประเมิน ผลการ เปิดรับ
	ทุกวัน	3-4ครั้ง ต่อสัปดาห์	1-2ครั้งต่อ สัปดาห์	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย			
คนในครอบครัว	93	246	40	19	4	4.01	0.78	สูงมาก
เพื่อนบ้าน	36	125	176	63	1	3.33	0.86	สูง
เพื่อนในกลุ่มอาชีพ	64	98	112	116	10	3.22	1.11	สูง
เจ้าหน้าที่ราชการ	7	55	74	143	119	2.22	1.07	ปานกลาง
บุคคลที่เคารพนับถือ	7	40	56	174	121	2.09	1.00	ปานกลาง
รวม	207	564	458	515	255	2.97	4.82	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างพูดคุยเรื่องการเมืองกับบุคคลที่เป็นคนในครอบครัว มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.01) รองลงมาคือ เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.33) เพื่อนในกลุ่มอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.22) เจ้าหน้าที่ราชการ (ค่าเฉลี่ย 2.22) และบุคคลที่เคารพนับถือ (ค่าเฉลี่ย 2.09) ตามลำดับ ซึ่งโดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างผ่านรูปแบบการนำเสนอข่าวสารทางการเมือง

ตัวแปร	ระดับการเปิดรับข่าวสาร					$\bar{X}$	S.D.	การประเมินการเปิดรับ
	ทุกวัน	3-4 ครั้งต่อสัปดาห์	1-2 ครั้งต่อสัปดาห์	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย			
รายงานข่าวการเมืองประจำวัน	221	157	15	7	1	4.47	0.68	สูงมาก
สารคดีเกี่ยวกับการเมือง	11	110	173	83	22	3.01	0.90	สูง
บทวิเคราะห์เรื่องการเมือง	20	66	132	162	18	2.77	0.95	ปานกลาง
บทวิจารณ์เรื่องการเมือง	20	66	127	164	21	2.75	0.96	ปานกลาง
การ์ตูนล้อเลียนการเมือง	99	170	74	48	6	3.78	1.00	สูง
รายการล้อเลียนการเมือง	163	170	47	17	2	4.19	0.84	สูงมาก
การถ่ายทอดการประชุมสภาหรือ การอภิปรายไม่ไว้วางใจ	79	193	94	29	4	3.79	0.88	สูง
รวม	613	932	662	510	74	3.53	6.21	สูง

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ติดตามข่าวสารทางการเมือง จากการนำเสนอในรูปแบบรายงานข่าวการเมืองประจำวันมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.47) รองลงมา คือ รายการล้อเลียนทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 4.19) การถ่ายทอดสดการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (ค่าเฉลี่ย 3.79) การ์ตูนล้อเลียนการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.78) สารคดีเกี่ยวกับการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.01) บทวิเคราะห์เรื่องการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.77) และบทวิจารณ์เรื่องการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.75) ตามลำดับ ซึ่งโดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากรูปแบบการนำเสนออยู่ในระดับ สูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างผ่านรูปแบบการนำเสนอข่าวสารทางการเมือง

ตัวแปร	ระดับการเปิดรับข่าวสาร					$\bar{X}$	S.D.	การประเมินการเปิดรับ
	ทุกวัน	3-4 ครั้งต่อสัปดาห์	1-2 ครั้งต่อสัปดาห์	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย			
รายงานข่าวการเมืองประจำวัน	221	157	15	7	1	4.47	0.68	สูงมาก
สารคดีเกี่ยวกับการเมือง	11	110	173	83	22	3.01	0.90	สูง
บทวิเคราะห์เรื่องการเมือง	20	66	132	162	18	2.77	0.95	ปานกลาง
บทวิจารณ์เรื่องการเมือง	20	66	127	164	21	2.75	0.96	ปานกลาง
การ์ตูนล้อเลียนการเมือง	99	170	74	48	6	3.78	1.00	สูง
รายการล้อเลียนการเมือง	163	170	47	17	2	4.19	0.84	สูงมาก
การถ่ายทอดการประชุมสภาหรือ การอภิปรายไม่ไว้วางใจ	79	193	94	29	4	3.79	0.88	สูง
รวม	613	932	662	510	74	3.53	6.21	สูง

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ติดตามข่าวสารทางการเมือง จากการนำเสนอในรูปแบบรายงานข่าวการเมืองประจำวันมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.47) รองลงมา คือ รายการล้อเลียนทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 4.19) การถ่ายทอดสดการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (ค่าเฉลี่ย 3.79) การ์ตูนล้อเลียนการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.78) สารคดีเกี่ยวกับการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.01) บทวิเคราะห์เรื่องการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.77) และบทวิจารณ์เรื่องการเมือง (ค่าเฉลี่ย 2.75) ตามลำดับ ซึ่งโดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากรูปแบบการนำเสนออยู่ในระดับ สูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทยของกลุ่มตัวอย่าง
 ตารางที่ 10 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ของกลุ่มตัวอย่าง ที่สามารถตอบคำถาม
 ได้ถูกต้องในส่วนที่วัดความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย

ประเด็นในการวัดความรู้	ตอบถูก (N)	ร้อยละ
1.วิธีเลือกสมาชิกผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง	382	94.3
2. กฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา	38	9.4
3.การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ครั้งแรกในประเทศไทย	351	86.7
4. วาระในการดำรงตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	134	33.1
5.รัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ.2541 ว่าด้วยสิทธิทางการเมือง	308	76.0
6. การชุมนุมประท้วง	342	84.4
7. สมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ	231	57.0
8.การแจ้งเจ้าหน้าที่ราชการเมื่อไม่สามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา	179	44.2
9.พรบ.การเลือกตั้ง เรื่อง การเสียสิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา	195	48.1
10. การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่	250	61.7
11.คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	354	87.4
12. วาระในการดำรงตำแหน่งของ สมาชิกวุฒิสภา	154	38.0
13.การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี	187	46.2
14.คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ก.ก.ต.)	248	61.2
15.สิทธิของประชาชนในการเลือกผู้แทนราษฎร	301	74.3
16.การหาเสียงของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา	287	70.9
17.การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2543	149	36.8
18.การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่ง	235	58.0
19.คุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง	275	67.9
20.สิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนชาวไทย	238	58.8
ค่าเฉลี่ย	= 11.95	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	= 0.43	

จากตารางที่ 10 พบว่า ในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง มีความรู้เกี่ยวกับการปกครอง
 ระบอบประชาธิปไตยของไทยอยู่ในระดับ ปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 11.95 โดยสามารถ

ตอบคำถามเกี่ยวกับวิธีเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ถูกต้องมากที่สุด มีจำนวน 382 คน (ค่าเฉลี่ย 94.3) และตอบคำถามเกี่ยวกับกฎหมายการเลือกตั้งวุฒิสภาได้ถูกต้องน้อยที่สุด จำนวน 38 คน (ค่าเฉลี่ย 0.29)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของการมีพฤติกรรมทางการเมือง ของกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นที่กล่าวถึง	ระดับของการมีพฤติกรรมทางการเมือง					$\bar{X}$	S.D.
	ทุกครั้ง	1-3ครั้ง	7-10ครั้ง	4-6ครั้ง	ไม่เคยเลย		
1.การเข้าฟังการหาเสียงเลือกตั้ง	4	213	5	44	138	1.82	0.75
2.การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	34	122	62	171	15	2.95	0.97
3.การชักชวนผู้อื่นพูดคุยเรื่องการเมือง	25	186	19	112	62	2.40	1.01
4.การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีสนทนาเรื่องการเมืองการปกครอง	3	93	2	3	303	1.29	0.58
5.การแสดงความคิดเห็น หรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่ราชการ	4	120	3	22	256	1.47	0.72
6.การสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มทางการเมือง	0	52	0	0	353	1.13	0.33
7.การมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมือง หรือเรียกร้องทางการเมืองกับกลุ่ม	2	23	2	7	26	1.85	0.99
8.การลงชื่อแสดงประชามติ	0	160	5	19	220	1.53	0.65
9.การประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมือง	0	99	1	5	300	1.28	0.49
10.การชักชวนให้คนอื่นไปเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง	19	102	4	24	256	1.59	0.99
11.การร่วมสวดส่งดูแล การซื้อสิทธิขายเสียง	8	37	1	6	351	1.21	0.67
ค่าเฉลี่ย	= 1.97						
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	= 0.815						

จากตารางที่ 11 พบว่า การมีพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับต่ำ คือ มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมได้ 1.97 ซึ่งเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุดคือ การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง (ค่าเฉลี่ย 2.95)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมองว่า หมายถึง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยมองว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การเอาใจใส่ช่วยกันดูแลการซื้อสิทธิขายเสียงและช่วยทำให้บ้านเมืองเป็นประชาธิปไตย

นอกจากนี้ ข้อมูลอื่นที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในวันที่ 4 มีนาคม 2543 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรกของประเทศไทย ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ (พ.ศ.2541) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ตอบว่า ไม่ได้ไปใช้สิทธิเนื่องจากไม่มีทุนทรัพย์ในการเดินทาง กลุ่มตัวอย่างที่เป็นส่วนน้อยได้ไปใช้สิทธิเพราะมีทุนทรัพย์ในการเดินทาง กับสะดวกในการเดินทางไปใช้สิทธิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 : การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 12 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร กับพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ กับพฤติกรรมทางการเมือง	P
การเปิดรับข่าวสาร	0.7763	0.062

*** ระดับนัยสำคัญที่ 0.001

จากตารางที่ 12 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ และสื่อบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมทางการเมืองซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานที่ 2 : กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน

ตารางที่ 13 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆ จำแนกตามเพศ

เพศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t
ชาย	3.15	0.72	1.65
หญิง	3.28	0.78	

จากตารางที่ 13 พบว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆของกลุ่มตัวอย่าง เพศชาย และเพศหญิง ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
18-20ปี	21	3.30	1.18	4.36	0.0049*
21-30ปี	151	3.15	0.47*		
31-40ปี	180	3.20	1.69*		
41-50ปี	52	3.57	1.21*		
รวม	404	3.23	0.76		

จากตารางที่ 14 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกกลุ่มอายุ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.50 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อทดสอบรายคู่โดยวิธีของ Scheffe ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 41 – 50 ปี เปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 21 – 30 ปี และ 31 – 40 ปี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
ป.1-ป.6	46	3.78	1.67*	8.9557	0.000*
ม.1-ม.3	158	3.14	0.43		
ม.4-ม.6	138	3.17	0.51		
อาชีวศึกษา	56	3.30	0.60		
ปริญญาตรี	6	2.53	0.67		
รวม	404	3.23	0.76		

จากตารางที่ 15 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.50 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อทดสอบรายคู่โดยวิธีของ Scheffe ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาป.1-ป.6 มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากกว่า ระดับการศึกษาม.1-ม.3 ม.4-ม.6 ระดับอาชีวศึกษา และระดับปริญญาตรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
โสด	194	3.17	0.6252	2.1928	0.1129
สมรส	194	3.25	0.8088		
หย่า/หม้าย	14	3.57	1.3969		
รวม	402	3.22	0.7566		

จากตารางที่ 16 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกสถานภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 17 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
รับจ้างทั่วไป	180	3.25	0.83	0.6576	0.6559
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	102	3.23	0.73		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจพนักงานบริษัท	33	3.10	0.59		
พนักงานโรงงาน	50	3.27	0.74		
กำลังศึกษา	34	3.10	0.58		
อื่นๆ	6	3.57	0.77		
รวม	405	3.23	0.76		

จากตารางที่ 17 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกอาชีพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 18 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ จำแนกตามรายได้

รายได้ (บาท)	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
ต่ำกว่า 3,000	20	3.65	1.86	2.9299	0.0.08
3,001-5,000	220	3.15	0.57		
5,001-7,000	142	3.25	0.49		
7,001-10,000	15	3.42	1.35		
10,000ขึ้นไป	2	2.7	0.28		
รวม	399	3.22	0.71		

จากตารางที่ 18 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกระดับรายได้ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกเหนือจากการทดสอบความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆทางการเมืองในเชิงภาพรวมแล้วนั้น ผู้วิจัยยังได้ศึกษา

1. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน
  2. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล
  3. การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากรูปแบบการนำเสนอ
- ดังรายละเอียดในตารางที่ 19 ถึงตารางที่ 36 ดังนี้

ตารางที่ 19 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ จำแนกตามเพศ

เพศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t
ชาย	3.27	0.54	1.44
หญิง	3.35	0.59	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 19 พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากสื่อหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์และวิทยุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 20 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
18-20ปี	20	3.26	0.58	0.49	0.6853
21-30ปี	151	3.36	0.55		
31-40ปี	175	3.30	0.58		
41-50ปี	48	3.35	0.59		
51-60ปี	0	0	0		
60ปีขึ้นไป	0	0	0		
รวม	394	3.33	0.57		

จากตารางที่ 20 พบว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกกลุ่มอายุ ไม่แตกต่างกันตามระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 21 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
ป.1-ป.6	40	3.32	0.76	2.66	0.324*
ม.1-ม.3	158	3.30	0.50		
ม.4-ม.6	137	3.34	0.52		
อาชีวศึกษา	55	3.44	0.61		
ปริญญาตรี	6	2.66	1.01		
รวม	396	3.33	0.57		

จากตารางที่ 21 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกระดับการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อทดสอบรายคู่โดยวิธีของ schaffe พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับ อาชีวศึกษา (ปวช.ปวส.ปวท.) เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่า การศึกษาระดับปริญญาตรี ตามระดับนัยสำคัญที่ 0.05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 22 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง
จากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
โสด	192	3.33	0.55	0.18	0.8327
สมรส	190	3.31	0.58		
หย่า/ม้าย	13	3.40	0.68		
รวม	395	3.32	0.57		

จากตารางที่ 22 พบว่าการเปิดรับข่าวสารจากโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกสถานภาพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 23 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
รับจ้างทั่วไป	175	3.27	0.57	1.65	0.1450
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	100	3.45	0.54		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท	33	3.19	0.61		
พนักงานโรงงาน	49	3.32	0.53		
กำลังศึกษา	34	3.34	0.55		
อื่นๆ	6	3.26	0.77		
รวม	397	3.33	0.57		

จากตารางที่ 23 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกอาชีพไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 24 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ จำแนกตามรายได้

รายได้ (บาท)	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
ต่ำกว่า 3,000	20	3.00	0.64	4.45	0.145
3,001-5,000	220	3.30	0.53		
5,001-7,000	142	3.44	0.54		
7,001-10,000	17	3.14	0.87		
10,000ขึ้นไป	0	0	0		
รวม	399	3.33	0.57		

จากตารางที่ 24 พบว่าการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์ ของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกระดับรายได้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 25 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง
จากสื่อบุคคล จำแนกตามเพศ

เพศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t
ชาย	2.87	0.624	2.35
หญิง	3.02	0.643	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 25 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิง มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล ไม่ต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 26 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ
บุคคล จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
18-20ปี	20	2.90	0.81	1.82	0.1426
21-30ปี	151	2.92	0.59		
31-40ปี	176	2.97	0.65		
41-50ปี	48	3.16	0.57		
51-60ปี	0	0	0		
60ปีขึ้นไป	0	0	0		
รวม	395	2.97	0.63		

จากตารางที่ 26 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ในทุกกลุ่มอายุมีพฤติกรรมการเปิดรับ
ข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล ไม่ต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติ
ฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 27 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการ
เมือง จากสื่อ

บุคคลจำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
ป.1-ป.6	39	3.00	0.76	1.85	0.1176
ม.1-ม.3	158	2.96	0.58		
ม.4-ม.6	137	2.95	0.61		
อาชีวศึกษา	55	3.10	0.69		
ปริญญาตรี	6	2.40	0.52		
รวม	395	2.98	0.63		

จากตารางที่ 27 พบว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ใน
ทุกระดับการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 28 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการ
เมือง จากสื่อ

บุคคล จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
โสด	192	2.93	0.63	0.74	0.4776
สมรส	189	3.00	0.62		
หย่า/ม่าย	13	3.06	0.82		
รวม	394	2.97	0.64		

จากตารางที่ 28 พบว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล ของกลุ่มตัวอย่าง ใน
ทุกสถานภาพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 29 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อ
บุคคล จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
รับจ้างทั่วไป	176	3.02	.63	1.72	0.1276
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	100	2.86	.64		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท	32	2.93	.63		
พนักงานโรงงาน	49	3.04	.52		
กำลังศึกษา	34	2.87	.74		
อื่นๆ	5	3.48	.70		
รวม	396	2.97	0.64		

จากตารางที่ 29 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากสื่อบุคคลของกลุ่ม
ตัวอย่าง ในทุกกลุ่มอาชีพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
ที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 30 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากสื่อบุคคล จำแนกตามรายได้

รายได้ (บาท)	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
ต่ำกว่า 3,000	17	2.89	0.93	0.77	0.5085
3,001-5,000	218	2.94	0.60		
5,001-7,000	141	3.03	0.62		
7,001-10,000	16	2.90	0.59		
10,000ขึ้นไป	0	0	0		
รวม	392	2.97	0.63		

จากตารางที่ 30 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคล ของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกระดับรายได้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 การเปิดรับข่าวสารจากรูปแบบการนำเสนอ

ตารางที่ 31 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากรูปแบบการนำเสนอ จำแนกตามเพศ

เพศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t
ชาย	3.55	0.59	0.31
หญิง	3.53	0.64	

จากตารางที่ 31 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมการติดตามข่าวสารทางการเมืองจากรูปแบบการนำเสนอ ในเพศชายและเพศหญิงไม่ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 32 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากรูปแบบการนำเสนอ จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
18-20ปี	20	3.70	0.73	0.88	0.4497
21-30ปี	151	3.53	0.55		
31-40ปี	175	3.55	0.64		
41-50ปี	48	3.44	0.67		
51-60ปี	0	0	0		
60ปีขึ้นไป	0	0	0		
รวม	394	3.53	0.62		

จากตารางที่ 32 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากรูปแบบการนำเสนอ ของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกกลุ่มอายุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 33 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากรูปแบบการนำเสนอ จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
ป.1-ป.6	39	3.39	0.80	1.70	0.1473
ม.1-ม.3	158	3.51	0.55		
ม.4-ม.6	137	3.60	0.59		
อาชีวศึกษา	54	3.59	0.64		
ปริญญาตรี	6	3.11	0.93		
รวม	394	3.33	0.57		

จากตารางที่ 33 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากรูปแบบการนำเสนอ ของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 34 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากรูปแบบการนำเสนอ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
โสด	192	3.53	0.58	0.81	0.4429
สมรส	188	3.52	0.64		
หย่า/หม้าย	13	3.74	0.72		
รวม	393	3.54	0.62		

จากตารางที่ 34 พบว่า การเปรียบเทียบการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากรูปแบบการนำเสนอ ของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกสถานภาพ ไม่แตกต่างอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 35 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากรูปแบบการนำเสนอ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
รับจ้างทั่วไป	176	3.48	0.63	1.85	0.1020
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	99	3.62	0.57		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท	32	3.48	0.73		
พนักงานโรงงาน	49	3.55	0.58		
กำลังศึกษา	34	3.64	0.53		
อื่นๆ	5	2.94	0.57		
รวม	395	3.54	0.62		

จากตารางที่ 35 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากรูปแบบการนำเสนอ ของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกระดับอาชีพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 36 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากรูปแบบการนำเสนอ จำแนกตามรายได้

รายได้ (บาท)	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
ต่ำกว่า 3,000	18	3.56	1.04	0.51	0.6721
3,001-5,000	217	3.50	0.56		
5,001-7,000	140	3.57	0.60		
7,001-10,000	16	3.63	0.80		
10,000ขึ้นไป	0	0	0		
รวม	391	3.54	0.61		

จากตารางที่ 36 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากรูปแบบการนำเสนอ ของกลุ่มตัวอย่าง ในทุกระดับรายได้ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 3 : กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 37 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางการเมือง จำแนกตามเพศ

เพศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t
ชาย	1.80	0.462	1.60
หญิง	2.04	0.633	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 37 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมทางการเมือง ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 38 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางการเมือง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
18-20ปี	20	2.30	0.90	2.68	0.559
21-30ปี	151	1.68	0.32		
31-40ปี	176	2.02	0.57		
41-50ปี	48	2.29	0.76		
51-60ปี	0	0	0		
60ปีขึ้นไป	0	0	0		
รวม	395	1.97	0.59		

จากตารางที่ 38 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ในทุกช่วงอายุ มีพฤติกรรมทางการเมือง ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 39 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางการเมือง จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
ป.1-ป.6	39	2.05	0.59	0.49	0.7432
ม.1-ม.3	158	1.82	0.44		
ม.4-ม.6	137	2.02	0.74		
อาชีวศึกษา	55	2.08	0.32		
ปริญญาตรี	6	1.60	.52		
รวม	395	1.97	0.59		

จากตารางที่ 39 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ในทุกระดับการศึกษา มีพฤติกรรมทางการเมือง ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 40 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมทางการเมือง
จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
โสด	192	1.69*	0.40	5.30	0.007*
สมรส	189	2.12*	0.55		
หย่า/ม่าย	13	2.45	0.25		
รวม	394	1.97	0.60		

จากตารางที่ 40 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ในทุกสถานภาพ มีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อทดสอบรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe พบว่า พบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส มีพฤติกรรมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีจากสถานภาพโสด ตามนัยสำคัญที่ 0.05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 41 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการเมือง
อาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
รับจ้างทั่วไป	176	1.93	0.63	0.54	0.7455
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	100	2.17	0.69		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท	32	1.98	0.39		
พนักงานโรงงาน	49	1.72	0.34		
กำลังศึกษา	34	1.76	0.47		
อื่นๆ	5	2.10	0.70		
รวม	396	1.97	0.59		

จากตารางที่ 41 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ในทุกอาชีพ มีพฤติกรรมทางการเมืองไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 42 แสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการเมือง จำแนกตามรายได้

รายได้ (บาท)	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	F	P
ต่ำกว่า 3,000	17	2.97	1.11*	5.10	0.0035*
3,001-5,000	218	1.85	0.42*		
5,001-7,000	141	1.97	0.60*		
7,001-10,000	16	1.83	0.45		
10,000ขึ้นไป	0	0	0		
รวม	392	1.97	0.6		

จากตารางที่ 42 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ในทุกระดับรายได้ มีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญที่ 0.05 และจากการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของ Scheffe พบว่า ระดับค่าเฉลี่ยของระดับรายได้ ต่ำกว่า 3,000 บาท มีพฤติกรรมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้ 3,001-5,000 บาท และ ระดับรายได้ 5,001-7,000บาท ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4

สมมติฐานที่ 4 : ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทย มีความสัมพันธ์
กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง

ตารางที่ 43 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทย
กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง	P
ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทย	0.3268	0.0505

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตารางที่ 43 พบว่า ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทยของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง อย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5

สมมติฐานที่ 5 : ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมือง

ตารางที่ 44 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทย กับพฤติกรรมทางการเมือง

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมือง	P
ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทย	0.664	0.617

***นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตารางที่ 44 พบว่า ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทยของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมทางการเมืองอย่างมีระดับนัยสำคัญ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการรายงานออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. การอภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะของงานวิจัย และข้อเสนอแนะทั่วไป

ในการวิจัยเรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ระดับความรู้ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยและพฤติกรรมทางการเมือง มีกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้แก่ ประชาชนในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

- 1.การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง
- 2.กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเรื่องการเมืองแตกต่างกัน
- 3.กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน
- 4.ความรู้ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง
- 5.ความรู้ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ประชาชนในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 408 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากนั้น ได้นำข้อมูลเหล่านั้นไปทำการวิเคราะห์และประมวลผล ส่วนในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลส่วนตัว และวัดค่าการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมทางการเมือง ส่วนการทดสอบสมมติฐานนั้นใช้ t-test F-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ในการ

วิเคราะห์ โดยผ่านการประมวลผลจากโปรแกรม SPSS for window (Statistical Package for Social Sciences)

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากร

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 405 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย ในด้านอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุต่ำที่สุด คือ 18 ปี อายุสูงที่สุด คือ 60 ปี และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี ส่วนระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งมีรายได้ระหว่าง 3,001 – 5,000 บาทต่อเดือน ขณะเดียวกันก็มีกลุ่มที่ไม่ได้ประกอบอาชีพอย่างเป็นทางการ ได้แก่ แม่บ้าน คนว่างงาน และผู้ที่เกษียณอายุ และพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพโสด และสมรส มีอยู่ในอัตราที่เท่ากัน

2. การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง

จากการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนอยู่ในระดับสูง โดยเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ส่วนข่าวสารทางการเมืองจากรูปแบบในการนำเสนอ อยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างคิดตามมากที่สุด คือ การนำเสนอในรูปแบบรายการข่าวการเมืองประจำวัน และการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลอยู่ในระดับสูง โดยกลุ่มตัวอย่างพูดคุยเรื่องการเมืองมากที่สุด คือ คนในครอบครัว

3. ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทย

การประมวลผลจากคำตอบของกลุ่มตัวอย่าง เรื่องการเมืองการปกครองของไทย จำนวน 20 ข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทย อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สูงสุดในเกณฑ์สูง ได้แก่ ความรู้เรื่องวิถีเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรกในประเทศไทย รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2541 ว่าด้วยสิทธิทางการเมือง การชุมนุมประท้วง คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

และคุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งความรู้เรื่องวิธีเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาแบบแบ่งเขต เป็นเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้มากที่สุด

4. พฤติกรรมทางการเมือง

จากการวิจัยพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับ ต่ำ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมทางการเมืองมากที่สุด คือ การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง และกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมทางการเมืองน้อยที่สุด คือ การสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่ม และในส่วนของ การตอบคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองนั้น ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มฝักอาชีพของกรุงเทพมหานคร อีกส่วนหนึ่ง เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และสหภาพแรงงาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ในการอภิปรายข้อมูลในส่วนของ การทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยจะอธิบายสมมติฐานรายชื่อ ดังนี้

- 1) สมมติฐานข้อ 1 การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง โดยจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งหมายถึง การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- 2) สมมติฐานข้อ 2 กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองแตกต่างกัน โดยจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่มีสองตัวแปรที่สอดคล้องกับสมมติฐานคือ การศึกษาและอายุของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
- 3) สมมติฐานข้อ 3 กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน โดยจากการวิจัย พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่มีสองตัวแปรที่สอดคล้องกับสมมติฐานคือ สถานภาพกับรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- 4) สมมติฐานข้อ 4 ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทย มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง จากการวิจัย พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทยไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสาร ตามระดับนัยสำคัญทางสถิติ
- 5) สมมติฐานข้อ 5 ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัย พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทยไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองตามนัยสำคัญทางสถิติ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยโดยวิธีการเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถามปลายปิด และปลายเปิด พบว่า มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย มีดังต่อไปนี้

1) การเปิดรับข่าวสารของกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ส่วนรูปแบบในการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองที่กลุ่มตัวอย่างติดตามมากที่สุด คือ การนำเสนอในรูปแบบรายการข่าวการเมืองประจำวัน และสื่อบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างพูดคุยเรื่องการเมืองมากที่สุด คือ คนในครอบครัว

สาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อโทรทัศน์มาก เนื่องจากโทรทัศน์ มีทั้งภาพเคลื่อนไหว สีสด และเสียงที่สามารถดึงดูดความสนใจมากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์ คือ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อทั้งสองมีคุณลักษณะของสื่อที่เข้าใจยาก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านหนังสือไม่ออก หรือไม่คล่องจึงไม่รักการอ่านอีกทั้งนิตยสารเป็นสื่อที่มีราคาแพง การพิมพ์กำหนดเป็นวาระ นอกจากนี้การเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองตามนิตยสารมักไม่ทันต่อเหตุการณ์เท่ากับสื่อโทรทัศน์(พงษ์ศรี บุญสุวรรณ, 2532) ซึ่งประเด็นนี้ เป็นที่น่าสนใจว่าแตกต่างจากงานวิจัยอื่นๆก่อนหน้านี้ อันได้แก่งานวิจัยของ Nimmo and Sander (1976) ที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ทางการเมือง ปรากฏชัดเจนว่า ถูกกระตุ้นโดยการเปิดรับ

จากหนังสือพิมพ์ เช่นเดียวกับงานวิจัยของลิขิต อินทรเวทิน(2533) ที่กล่าวถึงบทบาทของสื่อหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยว่า เป็นสถาบันที่ประชาชนพึ่งพาได้ในบางครั้ง ในแง่ของการต่อสู้เพื่อความถูกต้อง และความยุติธรรม โดยหนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่วางคียง หรือวิพากษ์วิจารณ์การทำงานที่บกพร่อง หรือการใช้อำนาจในทางที่ผิดของรัฐบาล หรือข้าราชการ จนทำให้ประชาชนที่นิ่งเฉยเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือวิพากษ์วิจารณ์ด้วย แต่ผลการวิจัยนี้ ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ Schramm (1973) ที่พบว่า ยิ่งคนมีการศึกษามากเท่าใด ก็จะมีแนวโน้มที่จะเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ โดยเฉพาะ หนังสือพิมพ์ ก็จะมีมากขึ้น ฉะนั้นบุคคลที่ไม่มีการศึกษาต่ำจึงไม่อาจเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ได้

งานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรา พรหมชุติมา(2540) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร ว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครจากสื่อมวลชน จะรับรู้จากสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่ออื่นๆ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รศ.ประสิทธิ์ คุลยาธร(2537) เรื่องความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏว่านักศึกษาส่วนใหญ่ เปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่เผยแพร่ในสื่อมวลชน คือ โทรทัศน์มากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผศ.ดร.ปิยะนุช เงินคล้าย(2537) เรื่อง การสำรวจทัศนคติ และความพร้อมของประชาชนต่อการกระจายอำนาจ ว่า ประชาชนในเขตเทศบาล และนอกเทศบาล จ.ชลบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา และสงขลา ได้รับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน คือ โทรทัศน์มากที่สุด และจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ การพูดคุย และการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ สามารถสรุปได้ว่า แม้ว่าบ้านทุกบ้าน จะไม่มีเครื่องรับโทรทัศน์ แต่การติดตามข่าวสารทางการเมืองทางโทรทัศน์ คือ รูปแบบของข่าวสารการเมืองประจำวัน บ้านที่มีเครื่องรับโทรทัศน์จะเปิดเป็นประจำพร้อมทั้งเอื้อเพื่อแก่เพื่อนบ้านที่ไม่มีเครื่องรับโทรทัศน์อีกด้วย ส่วนการที่กลุ่มตัวอย่างมีการพูดคุยเรื่องการเมืองกับบุคคลในครอบครัวบ่อยนั้น อาจจะเป็นเพราะคนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ที่ย้ายถิ่นฐานครอบครัวมาอยู่ในกรุงเทพมหานคร และมีปัจจัยอื่น ในด้านทัศนคติ ค่านิยม และบรรทัดฐานทางสังคมชนบท มีอิทธิพลให้ครอบครัวในชุมชนแออัดยังคงเป็นครอบครัวขยาย การดำรงชีวิต เพราะฉะนั้น การมีปฏิสัมพันธ์เรื่องการเมือง กับคนในครอบครัวจึงเกิดขึ้นบ่อยครั้ง และรูปแบบการนำเสนอที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับมาก คือ ข่าวการเมืองประจำวัน ซึ่งอาจเป็นเพราะในการพูดคุยเรื่องการเมืองในชีวิตประจำวันต้องอาศัยข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ คือ ข่าวประจำวัน เพื่อที่จะนำข้อเท็จจริง เนื้อหาที่นำเสนอมาพูดคุยกับบุคคลอื่นได้อย่างดี และสร้างบรรยากาศในการพูดคุยให้สนุกสนานยิ่งขึ้น จากการที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารอยู่ในระดับสูงแสดงว่าตรงกับทฤษฎีการวิเคราะห์ด้านความสำคัญของการ

เปิดรับข่าวสารของชาลส์ เค. อัลคิน(Charles K. Alkin , 1973) ว่าบุคคลซึ่งเปิดรับข่าวสารมากยิ่งมีหูตากว้างไกล มีความรู้ ความเข้าใจสภาพแวดล้อม และเป็นคนที่มีความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์มากกว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย ซึ่งก็ตรงกับ นักวิชาการไทย คือ ดร. เสรีวงษ์มณฑา(2537) ที่จำแนกหน้าที่ของการสื่อสารกับการเมือง ว่า หน้าที่ของการสื่อสารทางการเมืองที่มีต่อประชาชนผู้รับสารคือสร้างทัศนคติทางการเมือง สร้างความสนใจในการเมือง สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง และสร้างบทบาททางการเมือง

2) ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของไทย อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาจากประเด็นคำถามต่างๆแล้ว กลุ่มตัวอย่างยังมีความรู้ความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย โดยเฉพาะกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (พ.ศ.2541) ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในระดับต่ำ ได้แก่ ความรู้เรื่องกฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และวาระในการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น เรื่องการให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพื้นฐานการเมืองไทย และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่องการเมืองและระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย เป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ รัฐควร chú ช่องทางในการสื่อสารเพื่อให้ความรู้เหล่านี้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด

3) การมีพฤติกรรมทางการเมือง

จากการวิจัย พบว่า การมีพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับต่ำ โดยสามารถเรียงลำดับประเด็นการมีพฤติกรรมทางการเมืองจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การชักชวนให้ผู้อื่นพูดคุยเรื่องการเมือง การมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองหรือเรียกร้องสิทธิทางการเมืองกับกลุ่ม การเข้าฟังการหาเสียงเลือกตั้ง การชักชวนให้ผู้อื่นไปเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง การลงชื่อแสดงประชามติ การแสดงความคิดเห็น หรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่ราชการ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเวทีสนทนาเรื่องการเมืองการปกครอง การประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมือง การร่วมสอดส่องดูแลการซื้อสิทธิขายเสียง และการสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มทางการเมือง ซึ่งประเด็นเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ รศ.พรชัย เทพปัญญา(2537) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาประชาธิปไตย ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาล และสุขาภิบาล พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนส่วนใหญ่จะมีเพียงในระดับแรก คือ การเลือกตั้งตัวแทนท้องถิ่นเท่านั้น สำหรับเรื่องของการจัดตั้งกลุ่มประท้วงเพื่อที่จะ

เป็นปัจจัยในการผลักดันให้รัฐ หรือหน่วยการปกครองท้องถิ่นทำตามความประสงค์ของประชาชนนั้นมีน้อยมาก การจัดตั้งกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะชั่วคราวไม่ถาวร ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ และงานวิจัยครั้งนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผศ.ดร.ปิยะนุช เงินคล้าย (2537) เรื่อง การสำรวจทัศนคติ และความพร้อมของประชาชนต่อการกระจายอำนาจ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งอยู่ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาลจ.ชลบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา และสงขลา มีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ ในส่วนของการตอบคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองเรื่องการเมืองเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มฝักอาชีพของกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะผู้ที่ เป็นแม่บ้านจะมารวมตัวกันที่บ้านประธานชุมชนนั้นๆ เพื่อฝักอาชีพเสริมหารายได้ให้แก่ครอบครัว และผู้ชายมักเป็นสมาชิกของกลุ่มสหภาพแรงงานที่เหลือเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร แต่ไม่เคยเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองกับกลุ่มเลย ส่วนคำตอบของความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง และอีกส่วนตอบว่า การเอาใจใส่ช่วยกันดูแลการซื้อสิทธิขายเสียงและช่วยทำให้บ้านเมืองเป็นประชาธิปไตย ซึ่งในความหมายของการมีส่วนร่วมนี้ จักว่า เป็นความหมายที่แคบ คือ กลุ่มตัวอย่างมุ่งให้ความสำคัญเฉพาะการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าหน้าที่อื่นๆทางการเมืองที่ประชาชนพึงกระทำ และประเด็นคำถามอื่น คือ เรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ในวันที่ 4 มีนาคม 2543 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้ไปใช้สิทธิเนื่องจากไม่มีทุนทรัพย์ในการเดินทาง กลุ่มตัวอย่างที่ไปใช้สิทธิ เพราะสะดวกในการเดินทางไปใช้สิทธิ อีกทั้งยังให้ความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการต่อผู้วิจัยว่า พวกเขาติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองทางโทรทัศน์ และทราบว่าในช่วงก่อนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับสมาชิกวุฒิสภานั้น มีการจัดอำนวยความสะดวกให้แก่คนไทยผู้ที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ เพื่อให้สามารถลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่ไม่เข้าใจว่าทำไมไม่มีการอำนวยความสะดวกให้คนในกรุงเทพมหานคร ที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดและไม่มีความสะดวกในการเดินทาง ให้สามารถลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้ ประเด็นนี้อาจเป็นประโยชน์ในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนที่ขาดโอกาสในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ต่อรัฐและคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อนำไปพิจารณา และปรับปรุงการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งต่อไป

การอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 : การเปิดรับข่าวสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง

จากการทดสอบ พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองโดยรวมไม่มีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย 3 คนด้วยกัน ได้แก่ มัชฌิมา มาศมาลัย(2534) ที่ศึกษาบทบาทสื่อมวลชนและสื่อบุคคลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช วิชัย โวหารดี(2534) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณีเลือกตั้งซ่อม ส.ส. อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร และจริญญา เจริญสุกใส(2534) ที่ศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยกับการไปใช้สิทธิของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2538 ซึ่งผู้วิจัยทั้ง 3 พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมทางการเมือง และงานวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาดา บุนนาค(2534) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอรินชาราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคลไม่มีความแตกต่างกับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน รวมถึงปาริชาติ นิตินานพ(2534) วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชน ความทันสมัย กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยพุทธกับสตรีไทยมุสลิม พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของคนทั้งสองกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้นจากผลการวิจัยนี้ อาจเป็นเพราะ ประชาชนในชุมชนแออัด ไม่ได้ให้ความสนใจกับข่าวสารทางการเมืองโดยรวมไม่มากนัก หรือสนใจอย่างไม่จริงจัง แต่หากเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นบางช่วงเวลาของสถานการณ์ในประเทศ จึงจะให้ความสนใจและเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ (จิตรา พรหมชุติมา ,2540) ซึ่งหมายถึงในระหว่างการทำวิจัยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมากมาย ทั้งอิทธิพลของวิกฤตทางเศรษฐกิจที่มีต่อระบบ โครงสร้างการเมืองของไทย และการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ.2540 ของไทย ทำให้ผลการวิจัยในด้านการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างออกมาในระดับที่สูง เมื่อมาประกอบกันกับพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างที่ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าอยู่ในระดับต่ำเนื่องจากขาดความรู้ที่ต้องแท้ในระบบ โครงสร้างการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัจจัยสิ่งแวดล้อม เช่น ความยากจน ขาดโอกาสในการไปใช้สิทธิทางการเมือง ฯลฯ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่าง

เหล่านี้ จะมีบทบาทแก่กิจกรรมเฝ้ามองดูมากกว่าจะมีพฤติกรรมในกิจกรรมเชื่อมโยง หรือ เป็นกิจกรรมที่เข้าสู่ระบบการเมือง

สมมติฐานที่ 2 : กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสาร เรื่องการเมืองแตกต่างกัน

จากผลการวิจัย พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างแรกคือ ลักษณะทาง ประชากรด้านเพศ กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน เปิดรับข่าวสารทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนีย์ แสนภักดี(2533) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวัง ความพึงพอใจที่ได้รับจากสื่อมวลชน และความต้องการทางการเมืองของนักศึกษา วิทยาลัยครู พระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ของนักศึกษาเพศชาย และเพศหญิงไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์ศรี บุญสุวรรณ(2532)ที่ได้ศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของนักศึกษาวิทยาลัยครูนครสวรรค์ และพบว่านักศึกษาเพศชาย และเพศหญิงเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับพรทิพย์ บุญนิพัทธ์(2527) ที่ได้ ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อในเรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อเฉพาะกิจไม่แตกต่างกัน เหตุที่การวิจัย ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเนื่องมาจาก เพศหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชาย ไม่ได้เลี้ยงลูก ทำงานบ้านปรนบัติสามีอย่างเดียว สิ่งแวดล้อมรอบตัวในชุมชนแออัดเช่นการ มีสังคมแม่บ้านในการพูดคุยเรื่องต่างๆ รวมถึงเรื่องการเมือง ที่ทำให้เป็นแรงกระตุ้นในการ เลือกรับข่าวสารทางการเมืองเพื่อนำมาพูดคุยกันได้รู้เรื่อง อีกทั้ง การนำเสนอข่าวสารทางการเมือง ในปัจจุบันเป็นไปอย่างกว้างขวาง สื่อที่ใช้ในการรับข่าวสารทางการเมืองไม่ว่าจะเป็น โทรทัศน์ หรือ วิทยุ หาได้ง่าย เพศหญิงและเพศชายจึง ไม่มีความแตกต่างกันมากนักในการ ได้รับข่าวสารทางการเมือง

ส่วนลักษณะทางประชากรด้านอายุ พบว่า มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับ ข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ที่พบว่า ผู้ที่มีอายุ41-50ปีเปิดรับข่าวสารทางการเมือง มากกว่าผู้ที่มีอายุ21-30ปี และ31-40ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรา พรหมชุติมา(2540) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร พบว่า อายุที่เพิ่มขึ้นมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของประชาชนในชุมชน

ชนแออัด แต่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของแคทซ์ และลาซาเฟลล์(1967)ว่าเมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้นการเปิดรับข่าวสารจะน้อยลง ส่วนบุคคลที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวการเปิดรับข่าวสารจะมากกว่าบุคคลที่อายุมากขึ้น หรืออยู่ในวัยชรา เนื่องมาจากวัยรุ่นและหนุ่มสาวให้เวลากับการดูโทรทัศน์มากกว่าการอ่านหนังสือพิมพ์ และยังเป็นวัยที่ให้ความสนใจในสื่ออิเล็กทรอนิกส์และภาพยนตร์มากกว่าวัยอื่นๆ จากผลการวิจัยครั้งนี้ อาจเป็นเพราะปัจจัยเฉพาะด้าน คือ ในสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอายุน้อย หรืออยู่ในวัยใช้แรงงานจะทำงานแบบหาเช้ากินค่ำเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะไม่ได้ใส่ใจกับข่าวสารทางการเมืองเนื่องจากมีเวลารับชมรับฟังข่าวสารทางการเมืองน้อยกว่าผู้ที่อายุเริ่มเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ 40ปีขึ้นไป ที่ใช้เวลาว่าง ในการพักผ่อนร่างกายพร้อมกับดูโทรทัศน์ หรือฟังวิทยุ และจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ผู้วิจัยได้สังเกตและพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ สรุปได้ว่า กลุ่มคนเหล่านี้มักมีสังคมผู้สูงอายุที่มีสถานที่ประจำเช่นร้านขายของชำ ลานเอนกประสงค์ เพื่อมาพูดคุยสิ่งที่ตนสนใจตรงกัน โดยเฉพาะเรื่องการเมือง หรือภาษาชาวบ้านที่เรียกว่า “สภากาแฟ” และพบว่ากลุ่มคนเหล่านี้ติดตามเรื่องการเมืองและยังคงติดตามต่อไป นอกจากตัวแปรด้านอายุ ในงานวิจัยนี้ก็พบว่า ตัวแปรด้านการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง โดยผู้ที่มีการศึกษาระดับป.1-ป.6 มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาม.1-ม.3 ม.4-ม.6 ระดับอาชีวศึกษา และระดับปริญญาตรี ซึ่งงานวิจัยนี้ ไม่สอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของโรบินสัน (Robinson , 1977) ซึ่งเขาได้ทำการศึกษาถึงระดับการศึกษาของผู้รับสารมีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อ และระดับความรู้ทางด้านข้อมูลข่าวสารของบุคคล โดยกลุ่มคนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีการใช้สื่อ และระดับความรู้ในเรื่องข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันไปด้วย กล่าวคือ กลุ่มคนที่มีความรู้สูงจะเป็นกลุ่มคนที่มีความรู้เรื่องข้อมูลข่าวสารดี และจะเพิ่มพูนความรู้ทางด้านนี้ของตนให้มากขึ้น โดยการใช้สื่อมวลชน และยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดของชอย และเบคเกอร์ (Choi and Becker , 1987) ที่ได้ทำการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อ พบว่ามีการศึกษาหลายชั้นที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าการศึกษามีผลต่อการเลือกใช้สื่อ กล่าวคือ คนที่มีการศึกษาสูงจะอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่า คนที่มีการศึกษาดำซึ่งจะเลือกที่จะดูโทรทัศน์ หรือฟังวิทยุมากกว่า

อีกทั้งสมมติฐานนี้ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรา พรหมชุติมา(2540)ที่มีการศึกษาวิจัยพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร และพบว่า ตัวแปรการศึกษามีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดแตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาสูง คือ ระดับปริญญาตรี จะมีความสนใจในการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองสูงตามไปด้วย และจากการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษาสูงจะทำให้อุปนิสัยของบุคคลคนนั้น มีระดับความเชื่อมั่นในกระบวนการทางการเมือง และมีความรู้

สึกมีประสิทธิภาพในการมีพฤติกรรมทางการเมืองสูง รวมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองได้ เหตุผลที่การวิจัยนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเนื่องมาจากลักษณะทางจิตวิทยา (Donald T. Cambell, 1963) พบว่า สิ่งแวดล้อม หรือสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของบุคคล ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่บุคคลรับรู้ได้เท่านั้น (environment as perceived) ไม่ใช่สิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่จริงทั้งหมด นั่นคือ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลนอกจากจะขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานและความเชื่อแล้ว ความคาดหวังเป็นสิ่งที่คนๆ นั้นจะกำหนดขึ้นในจิตใจจากประสบการณ์ที่ฝังจำในชีวิต ฉะนั้น ปัจจัยสิ่งแวดล้อมเฉพาะในสังคมชุมชนแออัด การขาดโอกาสทางการศึกษา อาจทำให้ชีวิตของกลุ่มคนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา กิดวนเวียน และรู้สึกมีปมด้อยในเรื่องมีการศึกษาดำ อีกทั้งมองว่าผู้ที่มีความรู้สูงกว่าตนสามารถพูดคุยในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองได้ แสดงว่าเป็นคนมีความรู้ หากเป็นผู้นำทางการเมือง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการทางการเมืองนั้น จะมีบุคคลให้การเคารพยกย่อง ส่วนตนเองนั้น อยากจะมีส่วนร่วมในสังคมผู้ที่พูดคุยเรื่องการเมืองได้ อยากแสดงว่าตนมีความรู้เรื่องการเมือง อยากเก่ง หรือภาษาชาวบ้านเรียกว่า "อยากมีหน้ามีตา เดินกว้างได้" ในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ จึงชวนขยายกระดานตนเองให้เปิดรับข่าวสารทางการเมืองให้มาก แม้บางคนอ่านหนังสือไม่ค่อยออก ก็สามารถฟังวิทยุรายการเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองที่ตนสนใจ เพื่อมาเป็นข้อมูลในการเข้าสังคมของตน ดังนั้นกลุ่มคนกลุ่มนี้จึงเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากกว่ากลุ่มคนที่จบการศึกษาในระดับที่สูงกว่าตน

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพแตกต่างกัน เปิดรับข่าวสารทางการเมืองไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะกลุ่มประชากรที่ศึกษาเป็นประชาชนในชุมชนแออัดที่เป็นกลุ่มคนที่มีลักษณะเฉพาะ อยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน และเนื่องจากข่าวสารทางการเมืองสามารถไหลเวียนไปทั่วถึงชุมชนโดยผ่านสื่อต่างๆ ที่สำคัญได้แก่ สื่อมวลชน สื่อบุคคล แม้ว่าจะมีสถานภาพโสด สมรส หย่า/หม้ายแตกต่างกัน แต่ก็มีโอกาสในการเปิดรับข่าวสารไม่แตกต่างกันนัก

นอกจากนี้ประชาชนในชุมชนแออัดที่มีอาชีพแตกต่างกัน เปิดรับข่าวสารทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องตามแนวคิด และงานวิจัยของผู้วิจัย 3 คน คือ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว(2526) ศึกษาเรื่องข่าวสารการเมืองของคนไทย ด้องฤดี ปุณณกันต์(2534) ได้ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารกับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของประชาชนตามโครงการขยายฐานของประชาธิปไตยสู่ประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และมีฉันทนา มาสมาลัย(2534) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทสื่อมวลชนและสื่อบุคคลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะอำเภอพรหมคีรี

จ.พระนครศรีอยุธยา กล่าวโดยรวมแล้วผู้วิจัยทั้ง 3 พบว่าลักษณะของประชากรด้านอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง และงานวิจัยนี้ยังไม่สอดคล้องกับแนวคิด และงานวิจัยของ Dahl (1966) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเมืองกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน พบว่า ผู้ที่มีอาชีพนักธุรกิจ และนักการเมืองจะมีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีอาชีพกรรมกร การวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ส่วนใหญ่แม้ว่า ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปนั้น มีการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อสิ่งพิมพ์อยู่ในระดับสูง เปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง และเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากรูปแบบการนำเสนออยู่ในระดับสูง และปริมาณข่าวสารที่หมุนเวียนภายในสังคม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนแออัด ด้วยอิทธิพลของวัฒนธรรมทางการเมือง และบรรทัดฐานทางสังคมในชุมชนนั้นๆ เป็นปัจจัยที่กำหนดให้ข่าวสารหมุนเวียนไปอย่างทั่วถึง ทุกคนจึงมีโอกาสรับรู้ข่าวสารทางการเมืองได้ในระดับที่เท่าๆกันประชาชนในชุมชนแออัดที่มีรายได้แตกต่างกัน เปิดรับข่าวสารทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Milbrath (1977) ที่พบว่า ผู้ที่มีรายได้มากกว่าจะเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า เหตุที่รายได้มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารมากนั้น เพราะความแตกต่างของระดับรายได้ มีความเกี่ยวข้องกับความแตกต่างของสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม และทัศนคติด้วย และงานวิจัยนี้ ไม่สอดคล้องกับการศึกษา เรื่อง ข่าวสารการเมืองของคนไทย ของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว(2526) ซึ่งพบว่า ระดับรายได้มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง คือ ผู้ที่มีรายได้สูงจะมีโอกาสเปิดรับข่าวสารทางการเมืองได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ แต่งานวิจัยครั้งนี้ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ Goel ,Kuroda,Caplan และ Paige(1977) พบว่า ลักษณะทางประชากรด้านรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง และสาเหตุที่ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมีรายได้แตกต่างกันไม่มากนัก กล่าวคือ โดยทั่วไปแล้ว ประชาชนในชุมชนแออัดส่วนใหญ่ จะมีรายได้อยู่ระหว่าง 3,000-5,000 บาท แต่ด้วยลักษณะทางจิตวิทยา (Donald T. Cambell, 1977) พบว่า สิ่งแวดล้อม หรือสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของบุคคล ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่บุคคลรับรู้ได้เท่านั้น (environment as perceived) ไม่ใช่สิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่จริงทั้งหมด นั่นคือ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลนอกจากจะขึ้นอยู่กับบรรทัดฐาน และความเชื่อแล้ว ความคาดหวังเป็นสิ่งที่คนๆนั้นจะกำหนดขึ้นในจิตใจจากประสบการณ์ที่ฝังจำในชีวิตขณะนั้น ปัจจัยสิ่งแวดล้อมเฉพาะในสังคมชุมชนแออัด การขาดโอกาสทางการศึกษา อาจทำให้ชีวิตของกลุ่มคนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา กิดวนเวียน

และรู้สึกมีปมด้อยในเรื่องมีการศึกษาค่ำ อีกทั้งมองว่าผู้ที่มีความรู้สูงกว่าคนสามารถพูดคุยในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองได้ แสดงว่าเป็นคนมีความรู้ หากเป็นผู้นำทางการเมือง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการทางการเมืองนั้น จะมีบุคคลให้การเคารพยกย่อง ส่วนตนเองนั้น อยากจะมีส่วนร่วมในสังคมผู้ที่พูดคุยเรื่องการเมืองได้ อยากแสดงว่าคนมีความรู้เรื่องการเมือง อยากเก่ง หรือภาษาชาวบ้านเรียกว่า "อยากมีหน้ามีตา เดินกว้างได้" ในสังคมที่คนอาศัยอยู่ จึงชวนขวยกระตั้นตนเองให้เปิดรับข่าวสารทางการเมืองให้มาก แม้บางคนอ่านหนังสือไม่ค่อยออก ก็สามารถฟังวิทยุรายการเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองที่ตนสนใจ เพื่อมาเป็นข้อมูลในการเข้าสังคมของคน ดังนั้นกลุ่มคนกลุ่มนี้จึงเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมากกว่ากลุ่มคนที่จบการศึกษาในระดับที่สูงกว่าตน ซึ่งเมื่อเทียบกับสังคมในระดับชาติซึ่งบุคคลมีฐานะตั้งแต่ระดับขอทาน ไล่ไปจนถึงชั้นมหาเศรษฐีแล้วจะเห็นว่า อัตรารายได้ของประชาชนในชุมชนแออัดแตกต่างกันไม่มากนัก ซึ่งจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ และการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการของผู้วิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การมีรายได้สูงขึ้น ก็ช่วยให้มีโอกาสในการหาช่องทางทางสื่อสารได้มากขึ้น แต่มิได้เป็นตัวเร้าให้เกิดความสนใจต่อข่าวสารทางการเมืองอย่างค่อนเนื่องมากขึ้นกว่าแต่ก่อนนัก

เพราะฉะนั้นเหตุผลโดยรวมที่ลักษณะทางประชากรไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองนั้น อาจเป็นเพราะ ปัจจุบันการเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองของสื่อทุกประเภทเป็นไปอย่างกว้างขวาง รูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ สื่อที่ใช้ในการรับข่าวสารนั้น หาได้ง่าย และมีราคาถูก สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป กลุ่มตัวอย่างจะอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดซึ่งถือว่าอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน จึงสามารถมีโอกาสในการเปิดรับข่าวสารเท่าๆกัน และส่วนใหญ่มาจากครอบครัวชนบท มีการพูดคุยด้วยภาษาท้องถิ่นอยู่เป็นประจำ ค่านิยม ความเชื่อ และบรรทัดฐานใกล้เคียงกัน มีความรักพวกพ้องที่มาจากถิ่นเดียวกัน จึงทำให้ลักษณะทางประชากรส่วนใหญ่ กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดไม่มีความแตกต่างกัน เหตุผลนี้สามารถอธิบายได้จากทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมืองของ Calvin S. Hall, Gardner Linzey, John C. Loehlin และ Martin Manosevitz (1936) ซึ่งกล่าวถึง องค์ประกอบของตัวบุคคลว่า อุปนิสัยของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลซึ่งเปรียบเสมือน "ด่านหน้า" ของตัวบุคคล เรียกว่า "การรับรู้สิ่งแวดล้อม" (perception of environment) ในส่วนนี้มุ่งที่จะเน้นสภาพการรับรู้ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลตามความสนใจ และการเลือกข่าวสารข้อมูลตามค่านิยม และการเปลี่ยนแปลงตามปัจจัยต่างๆของบุคคลเอง นอกจากนี้การได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก เช่น การคบเพื่อน การ

เขียนแบบ และสิ่งแวดล้อมภายนอกอื่นๆ จิตได้สำนึก กับแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ก็มีมากตามมาด้วย

สมมติฐานที่ 3 : กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน

โดยจากการวิจัย พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ซึ่งงานวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Milbrath(1977) ที่พบว่า ในหมู่คนที่มีฐานะต่ำ(lower status) ผู้ชายมีอัตราการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้หญิงเป็นจำนวนมาก และงานวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ มานะศรี ขงเจริญ (2528) ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดย นักศึกษาเพศชายเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาเพศหญิง และไม่สอดคล้องกับพลศักดิ์ จิระไกรศิริ(2519) ศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของครูในกรุงเทพมหานคร พบว่า เพศมีนัยสำคัญต่อการมีวัฒนธรรมตลอดจนพฤติกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ครูชายมีวัฒนธรรมทางการเมืองมากกว่าครูหญิงเนื่องจากเพศชายกล้าแสดงออก และมักเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง แต่งานวิจัยครั้งนี้ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเลิศ ธีระตระกูล(2528) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรไทย ศึกษาเฉพาะกรณีกรรมกรท่าเรือแห่งประเทศไทย พบว่า กรรมกรท่าเรือเพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ต่างกัน อีกทั้งให้เหตุผลว่า เป็นเพราะสังคมภายในกลุ่มกรรมกรท่าเรือมีการให้เกียรติและความสำคัญแก่กรรมกรเพศหญิงเท่าเทียมกับกรรมกรเพศชาย และเปิดโอกาสให้กรรมกรเพศหญิงได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของกลุ่มได้อย่างเต็มที่ จะเห็นได้ว่าแม้แต่ตำแหน่งประธานสหภาพฯ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญและมีเกียรติสูงของกลุ่ม ก็ยังเปิดโอกาสให้ผู้หญิงสมัครรับเลือกตั้งเข้าไปดำรงตำแหน่งได้ ซึ่งถ้าหากภายในกลุ่มไม่ยอมรับความสามารถของผู้หญิงแล้ว โอกาสเช่นนี้จะมีไม่ได้เลย เพราะกรรมกรท่าเรื่อนั้นเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงหลายเท่าตัว สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีความรู้ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ และสามารถจะเข้าใจปัญหาและความเป็นไปของสภาพสังคมได้ดีพอๆกับเพศชาย ทั้งนี้เพราะ ทั้งสองทำงานอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันตลอดเวลา ย่อมมีการอบรมกล่อมเกล่า (Socialization) ต่อกันตลอดเวลา เช่นเดียวกัน การที่สังคมภายในกลุ่มเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้มีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆทางการเมืองของชุมชนได้อย่างเต็มที่ ก็เป็นการกระตุ้นให้เพศหญิงเข้ามามีพฤติกรรมทาง

การเมืองมากขึ้น จะเห็นได้ว่าแม้แต่ตำแหน่งประธานชุมชนฯ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญของกลุ่ม ก็ยังเปิดโอกาสให้ผู้หญิงสมัครรับเลือกตั้งเข้าไปดำรงตำแหน่งได้ และในความเป็นจริงผู้หญิงก็ดำรงตำแหน่งประธานชุมชนต่างๆ เพื่อติดต่อกับเจ้าหน้าที่ราชการ และมีหน้าที่ส่งเสริมกิจกรรมทางการเมืองให้แก่ชุมชนอีกด้วย

อายุของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันนั้น มีพฤติกรรมทางการเมืองที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Milbrath(1977) ที่พบว่า การมีพฤติกรรมทางการเมืองของคนเราจะเพิ่มขึ้นตามอายุ และถึงจุดสูงสุดในวัยกลางคน ต่อจากนั้นจะลดลงตามอายุที่มากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า คนหนุ่มสาวที่ยังโสดจะสนใจต่อการมีพฤติกรรมทางการเมืองนอกระบบ เช่น การประท้วง การเดินขบวน และการก่อจลาจลมากกว่าการมีส่วนร่วมในระบบ เช่น การสมัครเป็นผู้แทนราษฎร แต่งานวิจัยนี้ก็สอดคล้องกับ งานวิจัยของมานะศรี ยงเจริญ(2528) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา ซึ่งพบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างอายุของนักศึกษาในการมีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับงานวิจัยนี้ที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเนื่องมาจาก นอกจากสภาพแวดล้อมทางการเมืองแล้ว สภาพทางด้านเศรษฐกิจก็จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างในทุกระดับอายุ ด้วย กล่าวคือ ปัจจุบันค่าครองชีพทั่วไปอยู่ในอัตราสูงและเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความกังวลในด้านความเป็นอยู่ของตนมากขึ้น เพราะต่างก็มีภาระครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบ ดังนั้น ความสนใจต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจึงต้องลดลง และให้ความสนใจต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของครอบครัวมากขึ้น ซึ่งทำให้พฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างไม่อาจแปรผันตามอายุได้

นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังพบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรา พรหมชุติมา(2540) เรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีพฤติกรรมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า คือ เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปกับผู้ที่มีการศึกษาค่ำกว่าระดับปริญญาตรี จะพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จะมีความสนใจทางการเมือง มีทัศนคติ ความคิดเห็นทางการเมือง มีบทบาทการมีพฤติกรรมทางการเมือง และมีพฤติกรรมในการออกเสียงเลือกตั้งสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาค่ำกว่าปริญญาตรี แต่งานวิจัยครั้งนี้ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเลิศ วีระตระกูล(2528) ที่ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรไทย ศึกษาเฉพาะกรรมกรท่าเรือแห่งประเทศไทย พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษาไม่แปรผันตามพฤติกรรมทางการเมืองของกรรมกรท่าเรือ สาเหตุที่งานวิจัยครั้งนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างถูกอิทธิพลของปัจจัยอื่นๆที่

มีอำนาจสูงกว่าปัจจัยด้านการศึกษามากว่าจึงความกระตือรือร้นสนใจต่อการมีพฤติกรรม
 ทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างเอาไว้ เช่น อิทธิพลจากภาวะแวดล้อมในสังคมปัจจุบัน ซึ่งมี
 ลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความคาดหวังและแรงจูงใจเพียงพอที่จะมีกิจกรรมทางการเมือง
 กล่าวคือ จากการเก็บข้อมูลในพื้นที่และการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับประชาชนในชุมชน
 แอ๊ดว่าในช่วงปี พ.ศ.2542 และขณะที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลอยู่(ต้นปีพ.ศ.2543) มีการเลือกตั้ง
 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการมีพฤติกรรมทางการเมืองหลายครั้งในท้องถิ่นที่เป็นชนบทห่างไกล
 ของตน ประกอบกับวิกฤตทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ทำให้ประชาชนในชุมชน
 แอ๊ดผู้ซึ่งมีรายได้น้อย เรียกว่าหาเช้ากินค่ำอยู่แล้ว แม้ว่าคนจะทราบหรือติดตามความ
 เคลื่อนไหวของกิจกรรมทางการเมืองทั้งในชุมชนและในระดับประเทศ ก็ไม่มีโอกาสไปใช้
 สิทธิหรือร่วมกิจกรรมทางการเมืองดังกล่าว แสดงให้เห็นตัวอย่างหนึ่งที่เป็นปัจจัยอื่นที่เข้ามา
 มีอิทธิพลในช่วงเวลาหนึ่งที่ทำให้ตัวแปรการศึกษาไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

สำหรับลักษณะทางประชากรด้านสถานภาพ พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม
 ทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง โดยที่ผู้ที่มีสถานภาพสมรสจะมีพฤติกรรมทางการเมืองมาก
 กว่าผู้ที่มีสถานภาพโสด ทั้งนี้จากการเก็บข้อมูลในพื้นที่และการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่พัฒนา
 ชุมชนของกรุงเทพมหานครตามเขตต่างๆ อาจเนื่องมาจากซึ่งตามลักษณะทางจิตวิทยา(Kurt
 Lewin, 1963) กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสจะมีลักษณะนิสัย และได้รับอิทธิพลจาก
 วัฒนธรรมท้องถิ่นจากบรรพบุรุษที่ส่วนใหญ่เป็นคนชนบท รวมถึงชีวิตที่ส่วนใหญ่หาเช้า
 กินค่ำ และเป็นครอบครัวชายมีบุตรมาก จึงมีค่านิยม ความเชื่อ และบรรทัดฐานที่โน้มเอียง
 กับการมีนิสัยรับผิดชอบ มีธยัสถ์ และชอบจัดการ รอบคอบในการดำรงชีวิตเพื่อครอบครัว
 อีกทั้งมีความเคารพในสิทธิ ปฏิบัติตามข้อบังคับหรือกิจกรรมทางการเมืองในแต่ละครั้ง
 พร้อมให้ความร่วมมือ และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อที่เจ้าหน้าที่ทางราชการที่เข้ามาในพื้นที่ได้ดี
 กว่าผู้ที่มีสถานภาพโสดที่อาศัยอยู่ในชุมชนแอ๊ด(Fred I. Greenstein, 1975) ผู้ที่มีสถานภาพ
 โสดมักใช้ชีวิตอย่างคนอิสระ ผูกพันกับเพื่อน ไขว่คว้าสิ่งแปลกใหม่ในสังคม ซึ่งตรงกับ
 การดำรงชีวิตของผู้ที่มีสถานภาพโสดในชุมชนแอ๊ดที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในพื้นที่ พบว่า กลุ่ม
 คนโสดมักแยกตัวอาศัยอยู่กับเพื่อนมากกว่า20หลังคาเรือน ไม่มีภาระผูกพันกับใครมากนัก
 จะคิดจะทำอะไรก็รวดเร็วไม่รอบคอบ กล้าแสดงออกทางอารมณ์ ไม่ทำตามเจ้าหน้าที่ทาง
 ราชการ หรือกฎระเบียบของชุมชนนัก จึงไม่สนใจเข้ามามีพฤติกรรมทางการเมืองเท่ากับผู้
 ที่มีสถานภาพสมรสในชุมชนแอ๊ด

อาชีพที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีผลให้พฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัว
 อย่างแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่านว่าอาชีพมีอิทธิพล
 ต่อการมีพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวพัน ไปถึงรายได้ที่จะกล่าวในลำดับต่อไป

Milbrath(1977) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า อาชีพมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเกิดพฤติกรรมทางการเมือง อาชีพนักการเมือง นักธุรกิจ หรือผู้บริหารระดับสูงมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีอาชีพกรรมกร หรือเสมียน จากการศึกษาของ Caplan(1977) พบว่า ระดับอาชีพที่แตกต่างกัน เช่นพวกมีรายได้น้อยประเภทหาเช้ากินค่ำจะมีพฤติกรรมทางการเมืองน้อยกว่า ผู้ที่มีอาชีพที่มั่นคง และจากการวิจัยครั้งนี้ยังไม่สอดคล้องกับการวิจัยของพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว(2526) เรื่องข่าวสารการเมืองของคนไทย พบว่า ระดับอาชีพมีความเกี่ยวข้องกับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลนั้นๆและจะส่งผลถึงระดับการมีพฤติกรรมทางการเมืองด้วย อาชีพในระดับที่ต่ำ เช่น กรรมกร รับจ้าง พนักงานโรงงานจะมีพฤติกรรมทางการเมืองที่ต่ำกว่าผู้ที่มีอาชีพในระดับพนักงาน หรือผู้บริหาร และสอดคล้องกับการวิจัยของ วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน(2521) ที่ได้ศึกษา วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาระดับปริญญาโท ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่า ความแตกต่างในการประกอบอาชีพมักจะมีผลทำให้ความแตกต่างในวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย คือ นักศึกษาผู้ประกอบอาชีพรับราชการจะมีแนวโน้มในการมีพฤติกรรมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายทิพย์ สุขคติพันธ์(2526) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทย พบว่า ไม่มีความแตกต่างในระดับความสนใจทางการเมืองของนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน การที่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานอาจเป็นเพราะว่า การมีระดับอาชีพที่ไม่แตกต่างกันนักคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง และจะส่งผลให้ระดับการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มทางเศรษฐกิจและการเมืองต่างๆของกลุ่มตัวอย่างต่างกัน ไม่มากด้วย ซึ่งทำให้การพัฒนาปัจจัยอื่นๆ คือ ทศนคติและความเชื่อต่างๆซึ่งเอื้อต่อการมีพฤติกรรมทางการเมืองต่างกันไม่มากตามไปด้วย

กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกัน มีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า3,000บาท มีพฤติกรรมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้3,001-5,000บาทและ 5,001-7,001ซึ่งผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Milbrath(1977) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า ผู้ที่มีรายได้มากกว่าจะเข้ามามีพฤติกรรมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า และจากการศึกษาของ Caplan(1977) พบว่า ผู้ที่มีรายได้ประเภทหาเช้ากินค่ำจะมีพฤติกรรมทางการเมืองน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่า และผลการวิจัยของพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว(2526) เรื่องข่าวสารการเมืองของคนไทย พบว่า ระดับของรายได้ที่สูงขึ้น จะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมทางการเมืองสูงขึ้น ใน

ขณะที่บุคคลที่มีรายได้ต่ำก็จะมีพฤติกรรมทางการเมืองที่ต่ำตามไปด้วย แต่การวิจัยนี้ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kuroda(1978) ในญี่ปุ่นที่พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการมีพฤติกรรมทางการเมือง และสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเลิศ ชีระตระกูล(2528) ที่ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรไทย ศึกษาเฉพาะกรณีกรรมกรท่าเรือแห่งประเทศไทย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับรายได้กับพฤติกรรมทางการเมืองของกรรมกรท่าเรือ อยู่ในระดับต่ำ เหตุที่ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานนั้น อาจเป็นเพราะประชาชนในชุมชนแออัดมีรายได้ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งเมื่อเทียบกับสังคมในระดับชาติซึ่งมีบุคคลตั้งแต่ระดับขอทานไล่เรียงไปถึงชั้นมหาเศรษฐีแล้วจะเห็นว่าอัตรารายได้ของกลุ่มตัวอย่างต่างกันไม่มากนัก การที่กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาทมีพฤติกรรมทางการเมืองมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง3,001-5,000บาทและ5,001-7,000 บาทนั้น อาจเป็นเพราะว่า ด้วยลักษณะทางจิตวิทยา (Donald T. Cambell, 1963) พบว่า สิ่งแวดล้อม หรือสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของบุคคล ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่บุคคลรับรู้ได้เท่านั้น(environment as perceived) ไม่ใช่สิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่จริงทั้งหมด นั่นคือ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลนอกจากจะขึ้นอยู่กับบรรทัดฐาน และความเชื่อแล้ว ความคาดหวังเป็นสิ่งที่คนๆนั้นจะกำหนดขึ้นในจิตใจจากประสบการณ์ที่ฝังจำในชีวิตจะนั้น ปัจจัยสิ่งแวดล้อมเฉพาะในสังคมชุมชนแออัด การมีรายได้ต่ำ อาจทำให้ชีวิตของกลุ่มคนที่ยากจนเหล่านี้ คิด รู้สึกมีปมด้อยในเรื่องฐานะ อีกทั้งมองว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่าตนจะสามารถมีพฤติกรรมทางการเมืองได้ หรือมีหน้ามีตา แสดงว่าเป็นคนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง หรือมีลักษณะเป็นผู้นำทางการเมืองได้ ซึ่งจะมิบุคคลให้การเคารพยกย่องโด่งดัง(poppular) แม้ว่าตนจะมีเงินน้อย ก็อยากแสดงว่าตนมีพฤติกรรมทางการเมือง อยากเก่ง หรือภาษาชาวบ้านเรียกว่า “อยากมีหน้ามีตา เดินกร่างได้” ในสังคมที่คนอาศัยอยู่ จึงชวนชวนกระตุนตนเองให้มีพฤติกรรมทางการเมืองให้มาก ดังนั้นกลุ่มคนรายได้น้อยดังกล่าวจึงมีพฤติกรรมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มคนที่มีรายได้อยู่ในระดับที่สูงกว่าตน

และเหตุผลโดยรวมที่ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมือง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กลุ่มคนเหล่านี้อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ซึ่งถือว่าอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน อีกทั้งปัจจุบันการเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองของสื่อทุกประเภทเป็นไปอย่างกว้างขวาง (พงษ์ศรี บุญสุวรรณ,2532) และจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ชุมชนต่างๆส่วนใหญ่ ผู้วิจัยพบว่า ชาวชุมชนแออัดมีการปฏิสัมพันธ์กันเรื่องการเมืองบ่อยครั้งภายในครอบครัวซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องการเปิดรับสื่อบุคคลของผู้วิจัยในข้างต้น เหตุผลอีกประการหนึ่ง คือ ฝ่ายพัฒนาชุมชนในแต่ละเขต เมื่อจะจัดกิจกรรมใน

แต่ครั้งจะประสานงานกับประธานและรองประธานชุมชนนั้นๆ บ้านประธานชุมชนจะเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม และเผยแพร่ข่าวสารต่างๆให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะในด้านการเมือง เช่น การทำประชาพิจารณ์ การมีผู้สมัครรับเลือกตั้งตำแหน่งต่างๆทางการเมืองมาหาเสียง เป็นต้น ซึ่งได้รับความร่วมมือจากชาวชุมชนเป็นอย่างดี จึงสามารถมีโอกาสในการมีพฤติกรรมทางการเมืองไม่ว่าจะมาก หรือน้อย ในกรณีนี้ที่เท่าๆกัน มีศักยภาพเท่ากันในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง(นิคม บัณฑิตเจริญรักษ์, 2536) จึงทำให้ลักษณะทางประชากรโดยรวม กับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัดไม่มีความแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 : ความรู้ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง

จากผลที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ Chaffe, Word และ Tintor(1975) แสดงให้เห็นว่าสื่อมวลชนสามารถทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของความรู้ทางการเมืองในหมู่บ้านนักศึกษาของร.ร.ในรัฐวิสคอนซิน ในระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีในปี 1959 ได้ ส่วน Atkin และ Gantz(1975) ได้แสดงหลักฐานงานวิจัยว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการชมข่าวโทรทัศน์ของเด็กกับการเพิ่มความรู้เหตุการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน นอกจากนี้ผลการวิจัยยังไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของดองฤดี ปุณณกัณฑ์(2534) ที่ศึกษาการเปิดรับข่าวสารกับการพัฒนาความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมของประชาชนตามโครงการขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน ศึกษาเฉพาะกรณี นครหลวง จ.พระนครศรีอยุธยา พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการเมือง รวมทั้งอัสวเมธวรย์ ทองนวล (2539) ได้ศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี และพบว่า ความดีในการสื่อสารทางการเมือง โดยรวมจากสื่อทุกชนิดมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับข่าวสารทางการเมือง และงานวิจัยของ จิตรา พรหมชุติมา(2540) ที่ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนในชุมชนแออัดจะมีความรู้ทางการเมืองอยู่ในระดับสูงจะเปิดรับข่าวสารทางการเมืองสูง เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่ทำให้ประชาชนในชุมชนแออัดได้รับความรู้เรื่องการเมืองเป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจพิจารณาได้ว่า ความรู้ นั้นเป็นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ส่วนการเปิดรับข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างจากสื่อต่างๆ รวมถึงบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นสื่อบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างพูดคุยเรื่องการเมืองซึ่งกันมากที่

ศคนั้น ในความเป็นจริง เป็นการเลือกรับและเลือกจะพูดในประเด็นข่าวสารเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น ข่าวสารที่เป็นการรายงานข่าวประจำวันและเป็นกรณีเหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจของกลุ่มตัวอย่างในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (hot issue หรือ special event) ซึ่งไม่มีเนื้อหาความรู้พื้นฐานทางการเมืองหรือกล่าวถึงคั่นต่อข้อเท็จจริงในเนื้อข่าวนั้นๆ ให้กระจ่างแก่ผู้รับชมรับฟัง อีกทั้งการเปิดรับข่าวสารในรูปแบบของสารคดี หรือ บทวิเคราะห์/วิจารณ์ที่สอดแทรกความรู้ทางการเมืองเป็นหลักนั้นที่มีอยู่เป็นส่วนน้อยในสื่อต่างๆอยู่แล้ว กลุ่มตัวอย่างไม่ค่อยให้ความสนใจในการเปิดรับเท่าใดนักซึ่งก็เป็นไปตามทฤษฎีการสื่อสาร เรื่องการเลือกเปิดรับข่าวสาร (selective exposure) ว่าบุคคลจะเลือกรับข่าวสารตามค่านิยมของบุคคลนั่นเอง (Klapper,1960) ซึ่งมีขั้นตอนต่างๆดังนี้

1.การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) หมายถึง แนวโน้มที่ผู้รับสาร จะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็น และความสนใจที่มีอยู่เดิม เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา หรือเพื่อสนองความต้องการของคน

2.การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) หมายถึง ผู้รับสารนอกจากจะเลือกเปิดรับข่าวสารแล้ว ยังเลือกให้ความสนใจต่อข่าวสารที่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อดั้งเดิม ในขณะที่เดียวกัน ก็พยายามหลีกเลี่ยงการรับข่าวสารที่ขัดกับทัศนคติหรือความคิดดั้งเดิมของคน

3.การเลือกรับรู้ (Selective Perception) เมื่อเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งแล้ว ผู้รับสารจะเลือกที่จะรับรู้และตีความ (Interpretation) สารที่ได้รับตามประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งอาจจะมีการตีความข่าวสารที่ได้รับมาตามความเข้าใจของตนเอง หรือตามทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ และแรงจูงใจของคนในขณะนั้น

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) นอกจากผู้รับสารจะเลือกเปิดรับ เลือกให้ความสนใจ ตลอดจนเลือกรับรู้ และตีความหมายสารให้สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของคนแล้ว ผู้รับสารยังเลือกที่จะจดจำเนื้อหาสาระของสาร ที่สอดคล้องกับความคิดเห็นของคนอีกด้วย และในขณะที่เดียวกัน ก็มักจะลืมข่าวสารที่ไม่ตรงกับความสนใจของตนเอง

ซึ่งทฤษฎีนี้ สามารถโยงไปถึงศาสตร์แห่งมานุษยวิทยาว่าด้วยการรู้ (cognitive theory) และการศึกษาว่าด้วยการรับรู้และการเลือกที่จะรับรู้ (selective exposure and perception) ซึ่งจากการวิจัยนี้ สามารถบ่งชี้ถึงปัญหาในเรื่องของคุณภาพของการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารที่ปรากฏในสื่อต่างๆ ว่า เป็นประโยชน์ต่อประชาชนกลุ่มผู้มีโอกาสทางการศึกษาน้อยที่มีจำนวนมากในชุมชนแออัด หรือไม่ และหากเป็นเช่นนั้นจริง คือข่าวสารที่นำเสนอคุณภาพไม่เป็นที่น่าพอใจ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารที่เป็นภาครัฐบาล ซึ่งมีหน้าที่

โดยตรงในการพัฒนาประชาชน ทางการเมือง และผู้บริหารในภาคสื่อมวลชนเองที่มีส่วนรับผิดชอบในเรื่องนี้ เนื่องจากเป็นผู้ดำเนินกิจการสื่อสารมวลชนโดยตรง ก็ควรจะดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของประชาชนในทางการเมืองระยะยาว

สมมติฐานที่ 5 : ความรู้ เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิจัย พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จูติ วิทยสรณะ(2540) ได้ศึกษาเรื่องการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน กับความรู้ ทักษะคิด และการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า ความรู้ทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของจริญญา เจริญสุกใส(2534) ที่ศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย กับการใช้สิทธิของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ไม่มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทางด้านความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองไม่ใช่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกไปใช้สิทธิออกเสียงของเยาวชน เช่นเดียวกับมณฑลนา มาศมาลัย(2534) ที่ศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนและสื่อบุคคลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะกรณี อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรา พรหมชุติมา(2540)ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของประชาชนในชุมชนแออัดไม่มีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมทางการเมือง กล่าวคือ ประชาชนในชุมชนแออัดมีความรู้เรื่องการเมืองการปกครองอยู่ในระดับสูงแต่มีพฤติกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นสำหรับงานวิจัยนี้ อาจพิจารณาได้ว่า เนื่องจากตัวแปรแต่ละตัวนั้น อาจไม่จำเป็นต้องส่งผลต่อกันอย่างชัดเจน เนื่องจากแต่ละตัวแปรเป็นเพียงจุดหนึ่งของประสบการณ์ของผู้ตอบ ซึ่งแบบสอบถามอาจไม่ครอบคลุมทั้งหมดเพราะมีตัวแปรอื่นอีกมากมายที่จะเข้ามาเกี่ยวพันและเบี่ยงเบนความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างตัวแปร ณ จุดสถานการณ์และช่วงเวลาหนึ่งๆ ดังนั้นจะต้องมีการศึกษาตัวแปรด้านอื่นที่มี โอกาสเข้ามามีอิทธิพล ต่อตัวแปรเหล่านี้เช่น ปรัชญาและแนวทางในการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง เป็นต้น เพื่ออธิบายให้เกิดความกระจ่างจากการไม่เป็นไปตามสมมติฐาน คือ ความรู้อันเป็นข้อเท็จจริง เป็นสิ่งที่บุคคลรับเข้ามาสู่ระบบความคิด ซึ่งในแต่ละบุคคล จะมีความแตกต่างกันในรูปแบบการดำเนินชีวิต รูปแบบของพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสาร ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ระบบความเชื่อ

ค่านิยม และกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ดังนั้น ความรู้ทางการเมืองแต่เพียงประการเดียว อาจจะไม่ส่งผลถึงพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างอย่างชัดเจน เนื่องจากกระบวนการ ระหว่างความรู้และพฤติกรรมของบุคคลนั้นยังมีบทบาทในเชิงจิตวิทยาในระดับมหภาค คือ เจื่อนไข ความเป็นมา และในระดับจุลภาค คือ หน่วยของการกล่อมเกลாதงสังคมของบุคคล เช่นครอบครัว สถาบันการศึกษา การฝึกอบรม หรือกลุ่มเพื่อนฝูง ในการตัดสินใจจะกระทำ หรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และเป็นปัจจัยเสริมสร้างสภาพอุปนิสัย และความโน้มเอียงของบุคคลในอนาคต ดังนั้น ความรู้ในเรื่องหนึ่งของบุคคล อาจจะไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำที่ปรากฏออกมา เช่น พฤติกรรมการ ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนที่มีภูมิลำเนาในเขตกรุงเทพมหานคร แทบจะถูกครึ่งมีการออกไปใช้สิทธิไม่ถึง 50 เปอร์เซ็นต์ จากจำนวนของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ทั้งๆที่เป็นกลุ่มประชาชนที่มีความรู้ เป็นกลุ่มชนชั้นกลาง มีระดับการศึกษาอาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่าประชาชนที่อยู่ต่างจังหวัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) เพื่อให้ประชาชนในชุมชนแออัดมีพฤติกรรมทางการเมืองไปในทิศทางที่ต้องการมากที่สุด รัฐและฝ่ายพัฒนาชุมชนในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานครควรคำนึงถึงนโยบายปลูกฝังให้ประชาชนในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร มี *จิตสำนึก* และ *ความรับผิดชอบ* เพื่อคนเหล่านี้จะแสดงพฤติกรรมทางการเมืองอย่างเต็มที่และเต็มใจอันมาจากจิตสำนึกที่ดีของตน จิตสำนึกและความรับผิดชอบที่จะเกิดขึ้นนั้น จะต้องมีมิใช่แค่เฉพาะเรื่องการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามในคำถามปลายเปิด ดังที่กล่าวไว้แล้วในผลการวิจัย ประชาชนในชุมชนแออัดส่วนใหญ่รู้แต่เพียงว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การที่ทุกคนต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนฯ เท่านั้น แต่จิตสำนึกและความรับผิดชอบดังกล่าว หมายรวมถึงการดำเนินกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันของสภาพแวดล้อมและสังคมของประชาชนในชุมชนแออัด

2) แม้ว่าประชาชนในชุมชนแออัด จะมีระดับการศึกษาค่ำทั้งๆที่มีความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับสูง แต่พื้นฐานการศึกษาที่ดีจะนำไปสู่การมีคสามรู้ทางการเมืองได้ ดังนั้น รัฐ กระทรวงศึกษาธิการ และกรุงเทพมหานคร ควรร่วมมือกันจัดหลักสูตรการศึกษานอกระบบ แม้ว่าผู้วิจัยจะทราบมาว่าในบางเขตได้มีการดำเนินโครงการจัดการศึกษานอกระบบดังกล่าวแล้ว หากเป็นไปได้ควรจัดให้มีครอบคลุมในทุกเขต อีก

ทั้งควรจัด โครงการผลิตสื่อในลักษณะสื่อเคลื่อนที่ให้ความรู้เฉพาะเรื่องการเมืองการปกครองเพื่อทำให้กลุ่มคนในชุมชนแออัดโดยเฉพาะกลุ่มเด็ก และเยาวชน ในชุมชนแออัดที่มีจำนวนมาก และเปรียบเสมือนอนาคตของชาติ ได้เกิดการเรียนรู้ และเกิดจิตสำนึกทางการเมือง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

- 1) ควรมีการวิจัยที่นำตัวแปรอื่นๆที่อาจมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง ความรู้ และการมีพฤติกรรมทางการเมือง เช่น ปัจจัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในสังคม การบิดเบือนของข่าวสารในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่อาจมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเปิดรับข่าวสารทางการเมือง และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนแออัด เป็นต้น
- 2) ควรดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติมจากการใช้แบบสอบถามเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ที่ละเอียดในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาทางการเมืองในชุมชนแออัดต่อไป
- 3) ควรจะทำงานวิจัยที่เจาะลึกไปถึงประเด็นเหตุการณ์การเลือกตั้งครั้งสำคัญต่างๆ หรือเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในด้านการเมืองการปกครองของไทยเป็นประเด็นใดประเด็นหนึ่งว่าการสื่อสารเข้ามามีบทบาทมากน้อยเพียงใด เช่น ปัจจัยที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา(สว.) ในวันที่ 4 มีนาคม 2543 เป็นต้น เพื่อเป็นประโยชน์ให้มากที่สุดต่อการทำวิจัยด้านการสื่อสารเพื่อการพัฒนาการเมือง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกษม ศิริสัมพันธ์. "สื่อมวลชนกับการพัฒนาการเมือง" ใน อมร รักษาศักดิ์ และชัตติยา วรรณสุต (บก.). ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประเทศ. แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 2 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2525.
- จิตรา พรหมชุติมา. พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชนแออัดใน กรุงเทพมหานคร. ศูนย์บริการทางวิชาการและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2539.
- จุฑาภรณ์ เอื้อละพันธ์. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการพัฒนาชุมชนของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- เจตศักดิ์ แสงสิงแก้ว. พฤติกรรมการสื่อสารกับกระบวนการสังคม. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- ชาญชัย แสงศักดิ์. ประชาพิจารณ์ การรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ โดยวิธีประชาพิจารณ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการแผ่นดิน. สำนักพิมพ์วิญญูชน : กรุงเทพมหานคร, 2540.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช และสุวดี เจริญวดี (บก.). การเมืองการปกครองไทยสมัยใหม่รวมงานวิจัยทางประวัติศาสตร์และรัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.
- ต้องฤดี ปุณณกันต์. การเปิดรับข่าวสารกับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของประชาชนตามโครงการขบวนการประชาชนของประชาธิปไตยสู่ประชาชนศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ฐิติ วิทษสรณะ. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน กับความรู้ ทักษะ และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

- นิคม ปัญญาเจริญรักษ์. การเปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์ กับการเรียนรู้ และการ
 เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะนิเทศ
 ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- บุญเลิศ ชีระตระกูล. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมกรไทย ศึกษาเฉพาะ
 กรณีกรรมกรท่าเรือแห่งประเทศไทย. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2528.
- บุญเลิศ สุกคิลก. สิทธิการสื่อสารในประเทศไทย. สถาบันไทยคดีศึกษา
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.
- ปรกรณ์ คุณารักษ์. ความเข้าใจ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต
 ชั้นปีที่ 4 ม.ศรีนครินทรวิโรจน์มหาสารคาม. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2522.
- ปาริชาติ นิตیمانพ. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชน ความทันสมัย
 กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยพุทธกับสตรีไทยมุสลิม. คณะ
 นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ประสาร สิทธิชุม. ทักษะคิดและพฤติกรรมทางการเมืองของชนเขาเผ่าเย้า. คณะ
 รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- พรทิพย์ เย็นจะบก. การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน กับพฤติกรรม
 ทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. คณะ
 นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. รายงานการวิจัยเรื่อง ข่าวสารการเมืองของไทย, 2523.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. พฤติกรรมทางการเมือง ขอบข่ายและทฤษฎี. เจ้าพระยาการ
 พิมพ์: กรุงเทพมหานคร, 2532.
- พลศักดิ์ จิระไกรศิริ. วัฒนธรรมทางการเมืองของครู ในกรุงเทพมหานคร. คณะ
 รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.
- สาลินี หลีเจริญกุล. พฤติกรรมการสื่อสารกับความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วม
 ทางการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 18 ของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือก
 ตั้งกลุ่มอายุ 18-20 ปี ในกรุงเทพมหานคร. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสาร
 มวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- เสนห์ นนทะโชติ. การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนชนบทไทย ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านวังคล้า อ.สิงสาร จ.นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย เอกสารจุฬาลงกรณ์บริการชุมชน. ลำดับที่ 6 ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. การสื่อสารกับการเมือง คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- เสถียร เขยประทับ. การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศไทย พัฒนา กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- เสถียร เขยประทับ. การสื่อสารและการพัฒนา. วิทยานิพนธ์ศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี แนวทางประชาธิปไตย. เอกสารเผยแพร่ความรู้ข้อมูลเพื่อเสริมสร้างอุดมการณ์ประชาธิปไตย. สำนักนายกรัฐมนตรี, 2524.
- ศูนย์ประชาสัมพันธ์เฉพาะกิจ สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. "ช่วยกันคิด... การสร้างประชาธิปไตยเป็นหน้าที่ของใคร". สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2527.
- มัจฉนา มาสมาลัย. บทบาทสื่อมวลชนและสื่อบุคคลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ศึกษาเฉพาะอำเภอพรหมคีรี จ.พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- วันทนี้อย์ แสนภักดี. ความคาดหวัง ความพึงพอใจที่ได้รับจากสื่อมวลชน และความต้องการทางการเมืองของนักศึกษาวิทยาลัยครู พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- วิชัย โวหารดี. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณีเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

- วิภาดา บุณนาค. ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบท ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวารินชำราบ จ.อุบลราชธานี. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวาน. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย : การศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาในระดับปริญญาโทของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- อัสวเมธวี ทองนวล. การสื่อสารทางการเมือง ศึกษาเฉพาะกรณีครูสังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ภาษาอังกฤษ

- Almond, Gabriel A. & Powell G. Bingham, Jr. "A Developmental Approach to Political System." *Political Development and Social Change*. Ed. By Frankle & Gable. New York : Johnson Wiley & Son, Inc., 1971.
- Anderson, Charles W., Von der Meden, Fred R. and Young, Crawford, *Issues of Political Development*, Englewood Cliffs : Prentice Hall, 1967.
- Asher, Robert E. et al. *Development of the Emerging Countries : An Agenda for Research*. Washington, D.C. : Brooking Institution, 1962.
- Barber, James David . , *Citizen politics an introduction to political behavior*. Chicago : Rand Mcually college publishing , 1972.
- Berlo, D.K. *The Process of Communication*. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1960.
- Benjamin, Gerald, ed. *Communications Revolution in Politics*. Proceedings of the Academy of Political Science, Vol. 34, No. 4 , New York : 1982.
- Black, Cyril E., *The Dynamics of Modernization*, New York : Harper & Row, 1966.
- Burrhus F. Skinner, *Science and Human Behavior*. New York : Macmillan, 1959.

- Donale Chomsky, *Social Attitudes and Other Acquired Behavioral Disposition* .
New York : Mcgraw-Hill, 1963
- Lerner, D. *The Passing of the Traditional Society : Modernizing the Middle East*. New York : The Free Press, 1958.
- Lerner, D. and Shramm, W. *Communication and Change in the Developing Countries*. Honolulu : East - West Center Press, 1967.
- Kurt Lewin, *Principles of Topological Psychology* .New York : McGraw-Hill, 1936.
- Noam Chomsky, *Psycholoical Explanation : An Introduction to the Philosophy of Phychology*. New York : Random House, 1968.
- Ockey, James. 1996 "Eviction and Changing Patterns of Leadership in Bangkok Slum Communities." *Bulletin of Concerned Asian Scholars* xx [2] : 46-61.
- Ockey, James. 1997 "Weapons of the Urban Weak : Democracy and Resistance to Eviction in Bangkok Slum Communities." *Sojourn* 12 [1] : 1-25
- Pye, L.W. *Communication and Political Development*. Princeton : University Press, 1963.
- Rogers, E.M. *Communication and Development*. Beverly Hills : Sage Publication, 1976.
- Seri Wongmonta "Communication Theory : Thai Context" paper presented at International Stmposium on Communication Theory : The Asian Perspective, October 1985.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม เรื่อง "การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน
ในชุมชนแออัดเขตกรุงเทพมหานคร"

ชุมชน.....

เลขที่แบบสอบถาม

--	--	--

โปรดทำเครื่องหมาย x ลงใน ( ) ที่ตรงกับความคิดของท่าน และเขียนคำตอบลงในช่องว่าง
ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.เพศ

- ( ) 1.ชาย
( ) 2.หญิง

2.อายุ

- ( ) 1. 18 - 20 ปี
( ) 2. 21 - 30 ปี
( ) 3. 31 - 40 ปี
( ) 4. 41 - 50 ปี
( ) 5. 51 - 60 ปี
( ) 6. 60ปีขึ้นไป

3.สถานภาพการสมรส

- ( ) 1. โสด
( ) 2.สมรส
( ) 3.หย่า/ม้าย

4.อาชีพ

- ( ) 1. รับจ้างทั่วไป
( ) 2. ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
( ) 3. รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/บริษัทเอกชน
( ) 4. พนักงานโรงงาน
( ) 5. กำลังศึกษา
( ) 6. อื่นๆ ระบุ.....

สถาบันวิทยบริการ
จังหวัดจันทบุรีมหาวิทยาลัย

5.ระดับการศึกษาสูงสุด

- ( ) 1. ประถมศึกษา (ป.1-ป.6)
 ( ) 2. มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)
 ( ) 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6)
 ( ) 4. อาชีวศึกษา (ป.ว.ช. , ป.ว.ส. , ป.ว.ท.)
 ( ) 5.ปริญญาตรี

6.รายได้

- ( ) 1. ต่ำกว่า 3,000 บาท
 ( ) 2. 3,001 - 5,000 บาท
 ( ) 3. 5,001 - 7,000 บาท
 ( ) 4. 7,001 - 10,000 บาท
 ( ) 5. มากกว่า 10,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองของผู้ตอบแบบสอบถาม
 โปรดทำเครื่องหมาย x ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดของท่าน

1.ท่านรับชมรับฟังข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมาก - น้อยเพียงใด

สื่อที่เปิดรับ	ทุกวัน	3-4ครั้ง ต่อสัปดาห์	1-2ครั้ง ต่อสัปดาห์	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
1.โทรทัศน์					
2.วิทยุ					
3.หนังสือพิมพ์รายวัน					
4.หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์					
5.นิตยสาร					

2. ท่านติดตามข่าวเรื่องการเมืองจากการนำเสนอในรูปแบบใด?

รูปแบบการนำเสนอ	ทุกวัน	3-4 ครั้ง ต่อสัปดาห์	1-2 ครั้ง ต่อสัปดาห์	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
1.รายงานข่าวการเมืองประจำวัน					
2.สารคดีเกี่ยวกับการเมือง เช่น 14 ตุลา ฯ พฤษภาทมิฬ เป็นต้น					
3.บทวิเคราะห์เรื่องการเมือง					
4.บทวิจารณ์เรื่องการเมือง					
5.การ์ตูนล้อเลียนการเมือง					
6.รายการล้อเลียนการเมือง เช่น สะเก็ดข่าว สาระขัน					
7.การถ่ายทอดสดการประชุมสภา หรือ การอภิปรายไม่ไว้วางใจ					

3. ท่านพูดคุยเรื่องการเมืองกับบุคคลเหล่านี้หรือไม่?

บุคคล	ทุกวัน	3-4 ครั้ง ต่อสัปดาห์	1-2 ครั้ง ต่อสัปดาห์	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
1.คนในครอบครัว					
2.เพื่อนบ้าน					
3.เพื่อนในกลุ่มอาชีพ					
4.เจ้าหน้าที่ราชการ					
5.บุคคลที่เคารพนับถือ					

ตอนที่ 3 การวัดความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่ท่านคิดว่าถูกต้อง และทำเครื่องหมาย ✕ หน้าข้อที่ท่านคิดว่าไม่ถูกต้อง หรือ ทำเครื่องหมาย หน้าข้อที่ท่านคิดว่าไม่ทราบ

- ( ) 1. วิธีเลือกสมาชิกผู้แทนราษฎร(ส.ส.) แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ท่านสามารถออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ ผู้สมัครได้เพียงคนเดียวเท่านั้น [
- ( ) 2. ถ้าไม่ไปเลือกสมาชิกวุฒิสภา(ส.ว.) จะมีความผิดตามกฎหมาย [
- ( ) 3. การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ครั้งแรกในประเทศไทย คือ วันที่ 2 มีนาคม 2543 [
- ( ) 4. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส.ส. มีวาระในการดำรงตำแหน่ง 3 ปี [
- ( ) 5. ก่อนถึงวันเลือกตั้ง ควรไปตรวจดูรายชื่อที่หน่วยเลือกตั้งของท่าน [
- ( ) 6. ทุกคนสามารถถือมีดหรืออาวุธป้องกันตัวไปชุมนุมประท้วงได้ [
- ( ) 7. คนที่เป็นผู้แทนราษฎร (ส.ส) มีหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ ประชาชนไม่มีสิทธิร่างรัฐธรรมนูญ [
- ( ) 8. หากท่านไม่สามารถไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้ ท่านต้องโทรศัพท์ไปแจ้งนายอำเภอ หรือสำนักงานเขตแล้วท่านจะไม่เสียสิทธิในการเลือกตั้ง ครั้งต่อไป [
- ( ) 9. ท่านจะเสียสิทธิในกองทุนประกันสังคม หากท่านไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา(ส.ว.) [
- ( ) 10. รัฐธรรมนูญฉบับใหม่จัดทำขึ้นโดยสมาชิกรัฐธรรมนูญ(ส.ส.ร.) [

- ( ) 11. คนที่มีสิทธิเข้าสมัครรับเลือกตั้งต้องไม่เป็นผู้ติดยา
- ( ) 12. สมาชิกวุฒิสภา(ส.ว.)มีวาระในการดำรงตำแหน่ง 2 ปี
- ( ) 13. การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ต้องมีการลงชื่อจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ไม่น้อยกว่า 2 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- ( ) 14. คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ก.ก.ต.) เกิดขึ้นเพื่อให้มีหน้าที่ควบคุมดูแลเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้น
- ( ) 15. การตัดสินใจเลือกผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ควรพิจารณาจากชื่อเสียงของหัวหน้าพรรคของผู้สมัครคนนั้น
- ( ) 16. ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)สามารถหาเสียงได้อย่างเต็มที่ก่อนวันลงคะแนนเสียง
- ( ) 17. การเลือกตั้งที่กำลังจะเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2543 ทั่วประเทศไทย คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล(อ.บ.ต.) และสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อ.บ.จ.)
- ( ) 18. หากมีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่ง ต้องมีการลงชื่อจาก ส.ส. ไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- ( ) 19. ผู้ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
- ( ) 20. ประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 14 ปี

ตอนที่ 4 พฤติกรรมทางการเมือง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ช่องว่างตามความบ่อยครั้งของการมีพฤติกรรมทางการเมืองของท่าน

1. ท่านเคยเข้าฟังการหาเสียงเลือกตั้ง ในแต่ละครั้งของการเลือกตั้ง หรือไม่ ?

- ( ) 1. ไม่เคยเลย
- ( ) 2. เคย 1 - 3 ครั้ง
- ( ) 3. เคย 4 - 6 ครั้ง
- ( ) 4. เคย 7 - 10 ครั้ง
- ( ) 5. ไปทุกครั้ง

2. ท่านเคยไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เมื่อมีการเลือกตั้งหรือไม่

- ( ) 1. ไม่เคยเลย
- ( ) 2. เคย 1 - 3 ครั้ง
- ( ) 3. เคย 4 - 6 ครั้ง
- ( ) 4. เคย 7 - 10 ครั้ง
- ( ) 5. ไปทุกครั้ง

3. ท่านชักชวนผู้อื่นพูดคุยเรื่องการเมืองกับท่านบ้างหรือไม่?

- ( ) 1. ไม่เคยชักชวนผู้อื่นพูดคุยเรื่องการเมืองกับท่านเลย
- ( ) 2. 1 - 2 ครั้ง ต่อเดือน
- ( ) 3. 1 - 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์
- ( ) 4. 3 - 4 ครั้ง ต่อสัปดาห์
- ( ) 5. ท่านชักชวนผู้อื่นพูดคุยเรื่องการเมืองกับท่านเป็นประจำ

ศูนย์วิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ท่านเคยมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีสนทนาเรื่องการเมืองการปกครอง เช่น การโทรไปคุยเรื่องการเมืองในรายการวิทยุ การเสนอความคิดเห็นในเวทีสนทนายรายการขอลิขิตด้วยคน หรือเวทีชาวบ้าน เป็นต้น หรือไม่?

- ( ) 1. ไม่เคย
- ( ) 2. เคย 1 - 3 ครั้ง
- ( ) 3. เคย 4 - 6 ครั้ง
- ( ) 4. เคย 7 - 10 ครั้ง
- ( ) 5. มากกว่า 10 ครั้ง

5. ท่านเคยแสดงความคิดเห็น หรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่ราชการเพื่อชุมชน หรือไม่?

- ( ) 1. ไม่เคยเลย
- ( ) 2. เคย 1 - 3 ครั้ง
- ( ) 3. เคย 4 - 6 ครั้ง
- ( ) 4. เคย 7 - 10 ครั้ง
- ( ) 5. ได้ทำบ่อยมากเมื่อมีปัญหาในชุมชน

6. ท่านเคยสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพ เช่น สหภาพแรงงาน สมาคมพนักงาน / ลูกจ้าง สหกรณ์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร หรือไม่?

- ( ) 1. ไม่เคยเลย ข้ามไปตอบข้อ 8.
- ( ) 2. เคย ไปรื้อระบุชื่อกลุ่ม

1.....	3.....
2.....	4.....

7. กลุ่มที่ท่านสังกัดนั้น ท่านเคยมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมือง หรือเรียกร้องทางการเมืองกับกลุ่มหรือไม่?

- ( ) 1. เข้าสังกัดกลุ่ม แต่ไม่เคยไปเข้าร่วมเลย
- ( ) 2. เคย 1 - 3 ครั้ง
- ( ) 3. เคย 4 - 6 ครั้ง
- ( ) 4. เคย 7 - 10 ครั้ง
- ( ) 5. เข้าร่วมเรียกร้องทางการเมืองกับกลุ่มทุกครั้งที่กลุ่มต้องการ

8. ท่านเคยเข้าร่วมลงชื่อแสดงประชามติว่าเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับเรื่องการเมือง เพื่อสิทธิของท่านหรือไม่?

- ( ) 1. ไม่เคยเลย
- ( ) 2. เคย 1 - 3 ครั้ง
- ( ) 3. เคย 4 - 6 ครั้ง
- ( ) 4. เคย 7 - 10 ครั้ง
- ( ) 5. มากกว่า 10 ครั้ง

9. ท่านเคยเข้าร่วมประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมือง เช่น เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ การเรียกร้องรัฐธรรมนูญใหม่ หรือไม่?

- ( ) 1. ไม่เคย
- ( ) 2. เคย 1 - 3 ครั้ง
- ( ) 3. เคย 4 - 6 ครั้ง
- ( ) 4. เคย 7 - 10 ครั้ง
- ( ) 5. เข้าร่วมประท้วงทุกครั้งที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมือง

10. ท่านเคยเป็นผู้ชักชวนคนในครอบครัว หรือ คนรู้จักไปเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งหรือไม่?

- ( ) 1. ไม่เคย
- ( ) 2. เคย 1 - 3 ครั้ง
- ( ) 3. เคย 4 - 6 ครั้ง
- ( ) 4. เคย 7 - 10 ครั้ง
- ( ) 5. ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งต่างๆ

11. ท่านร่วมช่วยเหลือ สอดส่องดูแล การซื้อสิทธิขายเสียงในชุมชนในท้องถิ่นของท่านหรือไม่?

- ( ) 1. ไม่เคยเลย
- ( ) 2. เคย 1 - 3 ครั้ง
- ( ) 3. เคย 4 - 6 ครั้ง
- ( ) 4. เคย 7 - 10 ครั้ง
- ( ) 5. ทุกครั้งเมื่อมีการเลือกตั้งต่างๆเกิดขึ้นในชุมชน

12. คำว่า " การมีส่วนร่วมทางการเมือง"ในความคิดของท่าน หมายความว่าอย่างไร?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13. ท่านได้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (สว.)ครั้งที่ผ่านมาในวันที่ 4 มีนาคม 2543 หรือไม่

- ( ) 1. ไปใช้สิทธิ
- ( ) 2. ไม่ได้ไปใช้สิทธิ เพราะ.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวสุธาสนี ไกรฤกษ์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีอักษรศาสตรบัณฑิต (อบ.) วิชาเอก ภาษาจีน วิชาโท บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2540 และเข้าศึกษาต่อ ในหลักสูตร นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตรพัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย